

การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

นางสายทิพย์ สพมานะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2552

**Family Communications and Sexual Attitudes
among Junior High School Students in Bangkok**

Mrs. Saithip Sopmana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Communication Arts
School of Communication Arts
Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ชื่อและนามสกุล นางสาวทิพย์ สพมานะ

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์จันทนา ทองประยูร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ธิตีพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2553

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์พัชนี เขยจรรยา)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์จันทนา ทองประยูร)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธิตีพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย นางสาวทิพย์ สพมานะ รหัสนักศึกษา 2511500981 **ปริญญา** นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์จันทนา ทองประยูร (2) รองศาสตราจารย์ ดร.ชิตีพัฒน์
เอี่ยมนิรันดร์ **ปีการศึกษา** 2552

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (2) การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (3) การรับรู้ตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (4) รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (5) ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (6) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 436 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่าง (1) มีรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน โดยกิจกรรมในเวลาเรียน ได้แก่ การเข้าห้องเรียนตรงเวลามากที่สุด รองลงมาคือ การตั้งใจเรียน สำหรับกิจกรรมนอกเวลาเรียน ส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานอดิเรกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กิจกรรมเพื่อความบันเทิงและการพักผ่อน (2) มีการเปิดรับเรื่องเพศจากสื่อบุคคล ได้แก่ เพื่อนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สื่อเฉพาะกิจและสื่อมวลชน (3) มีการรับรู้ตัวเองตามความเป็นจริง ได้แก่ การเป็นคนมีความสุขมากที่สุด รองลงมาคือเป็นคนร่วมสมัย และเป็นคนที่ใช้เหตุผล ในส่วนของการรับรู้ตนเองในมุมมองของสังคม ได้แก่การเป็นคนมีความสุขมากที่สุด รองลงมาคือ การเป็นคนใช้เหตุผลและเป็นคนร่วมสมัย (4) มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวเป็นแบบเปิดมากที่สุด รองลงมาเป็นแบบปิดและแบบปล่อย (5) มีทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี (6) รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดและแบบปิดมีความสัมพันธ์กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี ส่วนรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ยึดมั่นประเพณี

คำสำคัญ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์

Thesis title: Family Communications and Sexual Attitudes among Junior High School Students in Bangkok

Researcher: Mrs. Saithip Sopmana; **ID:** 2511500981; **Degree:** Master of Communication Arts;

Thesis advisors: (1) Chantana Thongprayoon, Associate Professor; (2) Dr. Titipat Iamnirun, Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

This study investigates: (1) Everyday life patterns among junior high school students in Bangkok; (2) their exposure to sexual content through the media; (3) their self-perceptions; (4) their family communication patterns; (5) their sexual attitudes; and (6) the relationship between their family communication formats and their sexual attitudes.

Self-administered questionnaires and interview forms were used to collect data from 436 samples enrolled in the first and second years in junior high schools in 2009. Respondents were selected using the multistage sampling method. Statistics consisting of percentages, means, standard deviations, Pearson's product-moment correlations and descriptive analyses were used in data analysis.

Results were: (1) The most reported school-hour activity was punctual class attendance, followed by paying attention while studying; the highest reported activity outside of school hours was hobbies, followed by entertainment and recreational activities. (2) The most reported media exposed to regarding sexual issue was interpersonal media, such as friends, followed by *ad hoc* and mass media. (3) Samples' most reported self-perception in actual life was being happy, followed by being contemporary and being rational. The most reported self-perception in terms of social viewpoint was being happy, followed by being rational and being contemporary. (4) Most samples lived with their families in an open-communication pattern, followed by closed-and random-communication patterns. (5) Samples had traditional sexual attitudes. (6) Open-and closed- communication patterns were correlated to traditional sexual attitudes, while random-communication patterns were correlated to non-traditional sexual attitudes.

Keywords: Family communication patterns, sexual attitudes

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาและการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์จันทนา ทองประยูร และรองศาสตราจารย์ ดร. ธิติพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์ ที่ได้กรุณาตรวจพิจารณางานวิจัย ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่พร้อมทั้งให้กำลังใจมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์พัชนี เขยจรรยา ที่ได้กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรสา ปานขาว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันตัก ทองรินทร์ และรองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ คีสมโชค ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณา และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณาจารย์และนักเรียน โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม โรงเรียนโยธินบูรณะ และโรงเรียนโพธิสารพิทยากรที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และขอขอบคุณ นายขงวัฒน์ โรจนเดชากุล และเพื่อนๆ ที่ให้กำลังใจ ขอขอบคุณ นางสาววรรณภา นิ่มอ่อน รวมถึงเจ้าหน้าที่สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

สายทิพย์ สพมานะ

กรกฎาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหาการวิจัย	6
คำถามการวิจัย	6
วัตถุประสงค์การวิจัย	7
กรอบแนวคิดการวิจัย	8
สมมติฐานการวิจัย	9
ขอบเขตการวิจัย	9
นิยามศัพท์	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับครอบครัวและการสื่อสารในครอบครัว	12
แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น	23
แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อในเรืองเพศ	33
ทฤษฎีการรับรู้ตนเอง	38
รูปแบบการใช้ชีวิต	46
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	58
กรอบแนวคิดทฤษฎี	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	67
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การวิเคราะห์ข้อมูล	72
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	74
ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากร	75
ตอนที่ 2 รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน	78
ตอนที่ 3 การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากสื่อประเภทต่างๆ	80
ตอนที่ 4 การรับรู้ตนเอง	82
ตอนที่ 5 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว	85
ตอนที่ 6 ทักษะการมีเพศสัมพันธ์	89
ผลการทดสอบสมมติฐาน	91
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์	92
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	92
ตอนที่ 2 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว	93
ตอนที่ 3 ทักษะการมีเพศสัมพันธ์	95
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	99
สรุปการวิจัย	99
อภิปรายผล	102
ข้อเสนอแนะ	114
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก	127
ก แบบสอบถาม	128
ข แบบสัมภาษณ์	139
ประวัติผู้วิจัย	142

สารบัญญัตินำ

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามลักษณะทางประชากร	75
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการใช้ชีวิตประจำวัน (กิจกรรมในเวลาเรียน) แยกรายชื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร	78
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการใช้ชีวิตประจำวัน (กิจกรรมนอกเวลาเรียน) แยกรายชื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร	79
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากสื่อ ประเภทต่างๆ.....	80
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง	82
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการรับรู้ตนเองตามมุมมองของสังคม	84
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว	85
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ตามรูปแบบการสื่อสารในภาพรวม.....	88
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนมัธยมเรื่องทัศนคติ การมีเพศสัมพันธ์.....	89
ตารางที่ 4.10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษากับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของ นักเรียน	91

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

วัยรุ่นเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประเทศในฐานะที่จะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากฮอร์โมนเพศ ทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกทางเพศ และความต้องการทางเพศ เริ่มมีความรัก และให้ความสนใจในเพศตรงข้าม

พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนวัยอันควรมากขึ้น และจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (นักเรียนเรต R นักศึกษาเรต X, 2544: 5) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันวัยรุ่นไทยได้ซึมซับรูปแบบแนวความคิดทฤษฎีการมีเพศสัมพันธ์ในทศวรรษใหม่ กล่าวคือการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นนั้นไม่จำเป็นต้องมีความรักเป็นพื้นฐาน อาศัยเพียงอารมณ์และความพึงพอใจ แนวโน้มของค่านิยมในพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นชายที่มีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการกลับเปลี่ยนเป็นการมีเพศสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนด้วยกัน ส่วนวัยรุ่นหญิงมีความคิดว่าพรหมจรรย์ไม่ใช่สิ่งสำคัญ

ปัจจุบันข่าวในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์รายวันหลายฉบับ จะปรากฏหัวข้อข่าวปัญหาของวัยรุ่นในในสังคมไทยมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การทำแท้ง การทอดทิ้งเด็ก ความรุนแรงในครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่น ตัวอย่างเช่น “วัยทีน 1 ใน 5 ยอมรับมีอะไรกันวันวาเลนไทน์ เผย 20 เปอร์เซ็นต์ไม่ใช่ถุงยาง” เอแบคโพลล์ เผยมุมมองเยาวชนอายุ 12-19 ปีกับการมีเพศสัมพันธ์ พบ 1 ใน 5 ร้อยละ 21.4 ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์วันวาเลนไทน์ ระบุถือเป็นสิทธิ์ส่วนตัว ศูนย์วิจัยความสุขชุมชนชี้เด็กที่เคยมีเพศสัมพันธ์เสี่ยงเป็นโรคติดต่อทางเพศ เพราะมีเพียงร้อยละ 21.1 เท่านั้นที่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง ขณะที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.8 ใช้บางครั้ง และร้อยละ 20.1 ไม่เคยใช้เลย (ผู้จัดการ 13 กุมภาพันธ์ 2551 อ้างถึงในขวัญตา ตุ่มหิรัญ และจิตตินันท์ เศษะคุปต์, 2553: 69)

อายุเฉลี่ยของวัยรุ่นเมื่อมีเพศสัมพันธ์ จากข้อมูลสถิติของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข พ.ศ.2539 พบว่า อายุเฉลี่ยของวัยรุ่นเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก อายุ 18-19 ปี สำนักส่งเสริมสุขภาพ

กรมอนามัย พ.ศ.2545 พบว่าอายุเฉลี่ยของวัยรุ่นเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก อายุ 15-16 ปี เอแบค โพลล์ พ.ศ.2547 พบว่า อายุเฉลี่ยของวัยรุ่นเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก อายุ 15-16 ปี (กองอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย 2551 อ้างถึงใน ขวัญตา ตุ่มหิรัญ และจิตตินันท์ เฉชะคุปต์, 2553: 68)

ปี 2550 พบว่า มีแม่วัยรุ่นอายุระหว่าง 16-20 ปี จำนวนกว่า 145,000 คน ที่ไปคลอดลูกที่โรงพยาบาลทั่วประเทศ หรือคิดเป็นอัตราส่วน 64 ต่อผู้หญิงกลุ่มอายุนี้ 1,000 คน มีรายงานยืนยันว่า กลุ่มผู้หญิงอายุน้อยกว่า 20 ปีที่ตั้งครรภ์ทั้งหมด มากกว่าครึ่งหรือ 53 เปอร์เซ็นต์ เป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม (“ท้องไม่พร้อม ปัญหาหลายๆ ของความรัก ที่คุกคามวัยรุ่นไทย” จดหมายข่าวชุมชนคนรักสุขภาพ ฉบับสร้างสุข, 2553)

ปัจจุบัน โลกของเราเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร สังคมไทยได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามามีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของวัยรุ่นตั้งแต่ในเรื่องของการพูดจา การแต่งตัว การเที่ยวเตร่กลางคืน การคบเพื่อนต่างเพศ รวมถึงส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของเยาวชนไทย ภาพเด็กวัยรุ่นชายหญิงเดินเคลียดลอบ จับมือ ถือแขน โอบกอดกันในที่สาธารณะมีให้เห็นจนชินตา ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน การติดเชื้ทางเพศสัมพันธ์ หรือการทำแท้งเป็นต้น ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนดังกล่าว ยังส่งผลสะท้อนไปสู่ปัญหาสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ปัญหาเด็กที่ถูกทอดทิ้งจากพ่อแม่ที่ไม่มีความพร้อมเพราะขาดวุฒิภาวะ เนื่องจากอายุยังน้อย เหล่านี้เป็นต้น

พบว่า ปัจจุบันการที่วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานในสังคมไทยอาจกล่าวได้ว่ากลายเป็นเรื่องปกติไปแล้ว ในรอบระยะเวลาห้าปีที่ผ่านมา วัยรุ่นไทยเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นที่สนใจของนักวิจัยหลายองค์กรดังจะเห็นได้จากสถิติหรืองานวิจัยหลายฉบับได้ระบุว่า การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกส่วนมากมักเกิดขึ้นในวัยเด็กหรือวัยรุ่นตอนต้น

รายงานสถิติจากการสำรวจความสัมพันธ์ทางเพศและการระบุกลุ่มผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์จัดทำโดยกระทรวงสาธารณสุข (2533) สถิติของสถาบันประชากรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในรายงานเรื่องสถานการณ์โรคเอดส์ในประเทศไทย (2539) งานวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (2547) อีกทั้งสถิติของสำนักกระบวนวิชา กระทรวงสาธารณสุขในปี 2546 และ 2547 ได้ระบุว่า กลุ่มเด็กและวัยรุ่นไทยเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์มากเป็นอันดับหนึ่งเมื่อเทียบกับกลุ่มประชากรในวัยอื่นๆ ข้อมูลจากสำนักโรคเอดส์ วัณโรคและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค เก็บข้อมูลปี พ.ศ. 2545-2550 พบอัตราป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น อายุ 10-20 ปี อัตรา 23.45, 25.7, 33.9, 30.5, 33.9 และ 34.8 ตามลำดับ ต่อประชากรแสนคน จะเห็นได้

ว่าอัตราป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นอายุ 10-20 ปีมีแนวโน้มสูงขึ้น (ขวัญตา คุ่มหิรัญ และจิตตินันท์ เศษะคุปต์, 2553: 68)

ศิริไชย หงษ์สงวนศรี อาจารย์ประจำภาควิชาจิตเวช คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ (“วัยรุ่นนุ่นรัก...ผลต่อสุขภาพและแนวทางการช่วยเหลือ” หนังสือพิมพ์ข่าวสด 6 พฤษภาคม 2547) กล่าวว่า ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นมีแนวโน้มความรุนแรงมากขึ้น และเป็นสาเหตุของปัญหาอื่นที่ตามมาอีกหลายประการ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ ได้ร่วมกับสำนักงานเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ดำรวจพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นเมื่อต้นปี พ.ศ.2547 พบว่า วัยรุ่นชายเคยมีเพศสัมพันธ์แล้วร้อยละ 35.3 วัยรุ่นหญิงเคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว ร้อยละ 21.4 สูงกว่าเมื่อปี พ.ศ. 2545 ที่วัยรุ่นชายและหญิงเคยมีเพศสัมพันธ์แล้วร้อยละ 31.3 และ 9.9 ตามลำดับ การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นแต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่ใช่ปัญหาสำคัญ แต่การศึกษาวิจัยพบว่า วัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อยมักมีปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงอย่างอื่นร่วมด้วย เช่น การสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า การเสพยาเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงอันตรายอย่างอื่น พฤติกรรมก้าวร้าว ปัญหาอารมณ์ซึมเศร้า รวมถึงการมีเพศสัมพันธ์อย่างไม่ปลอดภัยทั้งการป้องกันการตั้งครรภ์และการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์แล้วเพียงร้อยละ 19.0 ที่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นจึงนับว่าเป็นปัญหาพฤติกรรมอย่างหนึ่ง และยังเกี่ยวข้องกับหรือบ่งชี้ว่ามีสาเหตุจากปัญหาทางด้านจิตใจมาตั้งแต่วัยเด็กหลายประการที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือปัญหาครอบครัว และปัญหาของสังคมโดยรวมที่ยังไม่ได้แก้ไข นอกจากนี้การมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อยยังทำให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจตามมา ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ไม่มั่นคง การเปลี่ยนคู่อหลายคน ในกรณีที่มีการตั้งครรภ์และฝ่ายชายไม่รับผิดชอบ วัยรุ่นหญิงร้อยละ 57 จะตัดสินใจทำแท้ง ซึ่งมีผลกระทบด้านจิตใจตามมา ได้แก่ ความรู้สึกผิด อารมณ์ซึมเศร้า เป็นต้น ส่วนวัยรุ่นหญิงที่เลือกตั้งครรภ์จนครบกำหนดตลอดจะได้รับผลกระทบด้านจิตสังคมต่อไป คือ ระดับการศึกษาต่ำ รายได้ต่ำ ได้รับการช่วยเหลือจากสังคมน้อย มักต้องเป็นฝ่ายเลี้ยงดูลูกตามลำพัง ครอบครัวไม่มั่นคง ทำให้มีความตึงเครียดสูง และมีภาวะซึมเศร้าสูง นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อการเลี้ยงดูลูก เด็กที่เกิดจากพ่อแม่วัยรุ่นที่ยังขาดวุฒิภาวะ ความพร้อมและความสามารถในการเลี้ยงดูลูกมักมีปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรมต่างๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาอีก

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคม หน่วยที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญมากที่สุดในสังคม เพราะครอบครัวเป็นแหล่งปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติให้แก่เยาวชนตั้งแต่แรกเกิด การสื่อสารในครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติในเรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้อง เหมาะสม เพื่อลดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่น

จากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมไทยได้เปิดรับความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก่อให้เกิดการแข่งขันในด้านต่างๆ กันมากขึ้น ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากลักษณะครอบครัวขยายที่มีปู่ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องอาศัยอยู่ร่วมกัน มีเวลาพูดคุยและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน มาเป็นครอบครัวเดี่ยวที่แยกออกไปใช้ชีวิตตามลำพัง มีสมาชิกในครอบครัวเพียงพ่อ แม่ และลูกเท่านั้น นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนจะต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตที่ต้องต้องดิ้นรนแข่งขันกับเวลาเพื่อให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทำให้ความใกล้ชิด ความสัมพันธ์ที่ดีและการดูแลเอาใจใส่ที่มีต่อกันของสมาชิกในครอบครัวลดน้อยถอยลง เกิดช่องว่างระหว่างกันมากขึ้น เมื่อเกิดปัญหาหรือความไม่เข้าใจกันเด็กจะไม่กล้าบอก ซึ่งนำมาสู่ความขัดแย้งไม่เข้าใจกัน บางครั้งเด็กจึงหันไปปรึกษาปัญหาให้กับเพื่อน ซึ่งคำแนะนำที่ได้จากก่อให้เกิดปัญหาบานปลายจนยากจะแก้ไข เป็นปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของสถาบันในครอบครัวที่นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น การสื่อสารภายในครอบครัวน้อยลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

ชีวิตประจำวันของเรา ต้องเกี่ยวข้องกับการสื่อสารตลอดเวลา เราต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กัน มีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ และทัศนคติ และความเข้าใจระหว่างกัน การสื่อสาร คือกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่ไม่หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องตลอดเวลา ดังนั้นการสื่อสารจึงมีบทบาทสำคัญในการดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยเฉพาะการสื่อสารในครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวก่อให้เกิดความผูกพันใกล้ชิดระหว่างกันมากขึ้น สามารถปรับตัวเข้าหากัน รู้จักการให้และการรับ รวมถึงการพ่อกันพ่อกันเบา ก่อให้เกิดความสุขในครอบครัว

การสื่อสารในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ต้องเรียนรู้ ต้องมีทักษะในการสื่อสารด้วยการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี มีความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และการสร้างบรรยากาศการสื่อสารที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวจะทำให้ครอบครัวมีความสุข การสื่อสารในครอบครัวที่ดีย่อมส่งผลที่ดีต่อความคิดและพฤติกรรมของเยาวชนในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่ดีต่ออนาคตของชาติ (ฉัตรนันทน์ อนุวัชศิริวงศ์ อ้างใน พรธาดา เขียน โกลา, 2545) ครอบครัวเป็นกลุ่มปฐมภูมิที่เป็นพื้นฐานเก่าแก่ของมนุษยชาติ คุณภาพชีวิตของบุคคลขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวอย่างมาก ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวมักสัมพันธ์กับคุณภาพการสื่อสารใน

ครอบครัว ประสบการณ์การเลี้ยงดูในครอบครัวของแต่ละบุคคลจะส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพของบุคคล เหล่านั้นมากกว่าการสื่อสารจากประสบการณ์อื่นๆ ในชีวิต

จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น และด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารภายในครอบครัวซึ่งเป็นสังคมที่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ความเชื่อ และทัศนคติของวัยรุ่น ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชนกรม พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า ปี 2551 ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม 2551 ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำผิดเกี่ยวกับเพศของเด็กมีทั้งหมด 2547 คดี โดยแบ่งออกเป็นช่วงอายุของการกระทำผิดได้ดังนี้คือ

ช่วงอายุ 10-13 ปี	มี	216	คดี
ช่วงอายุ 14-17 ปี	มี	2,320	คดี
ช่วงอายุ 18 ปีขึ้นไป	มี	10	คดี
และนอกฐานข้อมูล	มี	1	คดี

ผลสำรวจข้างต้นสอดคล้องกับการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้วิจัย (สัมภาษณ์โดย สายทิพย์ สพมานะ, กุมภาพันธ์ 2552) กับผู้บริหาร อาจารย์ฝ่ายปกครองและอาจารย์แนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 โรงเรียนพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรที่เห็นเด่นชัดส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ซึ่งมีช่วงอายุอยู่ที่ 13-16 ปี เนื่องจากอยู่ในช่วงวัยที่มีอิสระทางความคิด อยู่ในช่วงวัยของการอยากรู้อยากเห็น และอยากทดลอง เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนเป็นอย่างสูง อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาครอบงำความคิดของวัยรุ่นจากสื่อต่างๆ ทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ และมีพฤติกรรมเสี่ยงที่จะมีเพศสัมพันธ์ในขณะศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแหล่งรวมสถานบันเทิงเริงรมย์ต่างๆ ในหลายรูปแบบอันจะเป็นปัจจัยเสริมให้มีความสัมพันธ์ทางเพศได้ง่ายขึ้น

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่องการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 เนื่องจากเป็นช่วงวัยและเป็นช่วงของการเรียนในระดับชั้นที่มีความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์และเกิดปัญหามากที่สุดดังกล่าวข้างต้น

ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการสื่อสารในครอบครัวเพื่อลดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อค้นพบที่ได้ไปเสริมความรู้ให้กับพ่อ แม่ และผู้ปกครองให้เห็นและตระหนักถึง

ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว เพื่อนำไปประยุกต์ใช้
เพื่อเป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และผู้อยู่ใต้การดูแล ด้วยความรัก และใช้การสื่อสารเพื่อ
สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

2. ปัญหาการวิจัย

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยึด
มั่นประเพณีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครอย่างไร

3. คำถามการวิจัย

3.1 รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต
กรุงเทพมหานครมีลักษณะอย่างไร

3.2 การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร
มีลักษณะอย่างไร

3.3 การรับรู้ตนเองของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครมี
ลักษณะอย่างไร

3.4 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต
กรุงเทพมหานครมีลักษณะอย่างไร

3.5 ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต
กรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร

3.6 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับต่อทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

4. วัตถุประสงค์การวิจัย

4.1 เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

4.2 เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

4.3 เพื่อศึกษาการรับรู้ตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

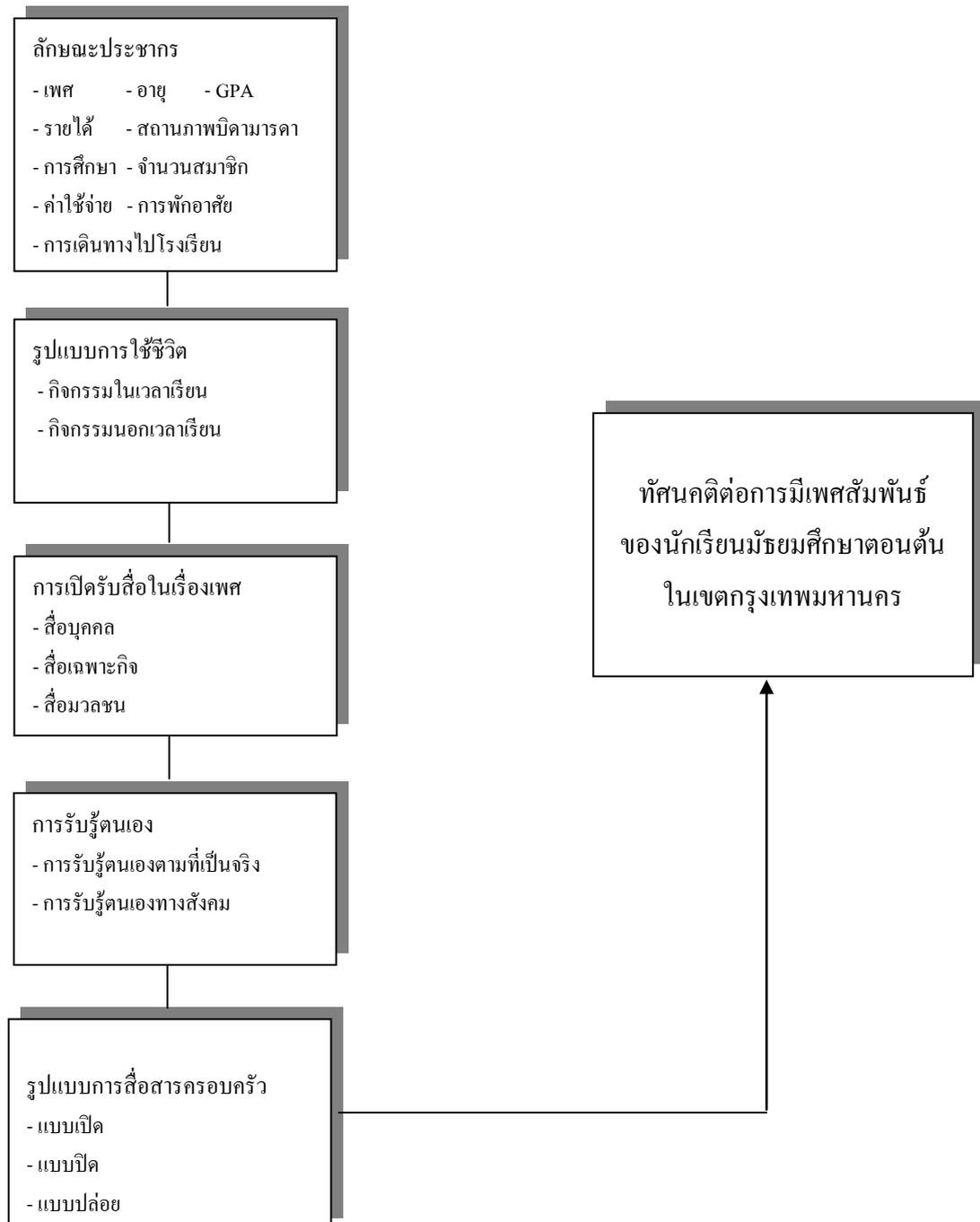
4.4 เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

4.5 เพื่อศึกษาทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

4.6 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร มีกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

6. สมมติฐานการวิจัย

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

7. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงวิธีการและรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2552

8. นิยามศัพท์

8.1 ครอบครัว หมายถึง สถาบันทางสังคมที่ประกอบด้วยบิดา มารดา และบุตรวัยรุ่น ทั้งหญิง และชายที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2552 ในเขตกรุงเทพมหานคร

8.2 รูปแบบการใช้ชีวิต หมายถึง รูปแบบเฉพาะของกิจกรรมที่นักเรียนกระทำในแต่ละวันที่แสดงถึงความเป็นตัวตน อันประกอบด้วยการใช้เวลาในการทำกิจกรรมในเวลาเรียน และนอกเวลาเรียน

8.3 การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องเพศของนักเรียนจากสื่อบุคคล ได้แก่ แฟน บิดา มารดา พี่น้อง ญาติ เพื่อน ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข รวมทั้งสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ ไปสเตอร์ แผ่นพับ หนังสือคู่มือต่างๆ และหนังสือที่ให้ความรู้เรื่องเพศ ตลอดจนสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยู โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ จดหมายข่าว นิตยสาร วารสาร และอินเทอร์เน็ต

8.4 การรับรู้ตนเอง หมายถึง การรับรู้ลักษณะโดยรวมทั้งหมดที่นักเรียนคิดและเชื่อ ได้แก่ การรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง และการรับรู้ตนเองตามมุมมองจากสังคม

8.5 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว หมายถึง รูปแบบหรือลักษณะของพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียน ที่บิดา มารดา แสดงต่อบุตร อย่างเด่นชัด ใน 3 รูปแบบ ได้แก่

8.5.1 การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด หมายถึง แบบวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่มีลักษณะที่เข้มงวด มีการวางระเบียบกฎเกณฑ์ภายในครอบครัวอย่างรัดกุม ผู้ปกครองมีอำนาจสิทธิขาดในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว เป็นผู้กำหนดหัวข้อของการสนทนา และการอบรมสั่งสอน

8.5.2 การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด หมายถึง แบบวิธีการสื่อสารที่สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ สามารถพูดคุยหรือปรึกษากับผู้ปกครองได้ทุกเรื่อง ผู้ปกครองใช้เหตุผลและวิธีการโน้มน้าวใจมากกว่าบังคับ สนับสนุนให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันตามบทบาทหน้าที่ของตน และเปิดโอกาสให้จัดการกับเรื่องส่วนตัวในชีวิตประจำวันของตนเองได้

8.5.3 การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย หมายถึง แบบวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่สมาชิกภายในครอบครัวที่ทุกคนมีอิสระในการตัดสินใจ ไม่มีกฎระเบียบ สมาชิกในครอบครัวสามารถทำตามความต้องการ ผู้ปกครองไม่มีเวลาพูดคุยหรือสอบถามเรื่องราวต่างๆ ของสมาชิกในครอบครัว เมื่อมีปัญหาต้องหาทางแก้ไขด้วยตนเอง

8.6 ทักษะคิดการมีเพศสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้ ความรู้สึกและแนวโน้มพฤติกรรมของนักเรียนต่อการยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ในลักษณะของการยึดมั่นประเพณีได้แก่ การเห็นและการให้คุณค่าของชีวิตสมรส การรักนวลสงวนตัว และการรักษาพรหมจรรย์

9. ประโยชน์ที่จะได้รับ

9.1 เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการสื่อสารในครอบครัวที่สามารถนำมาใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

9.2 เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ให้กับพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ทราบถึงความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูลูกและผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง

9.3 เพื่อเป็นประโยชน์แก่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยการนำข้อมูลการวิจัยเรื่องการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ไปหาแนวทางป้องกัน และแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้การแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (2) การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (3) การรับรู้ตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (4) รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (5) ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (6) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาวิจัย ดังนี้คือ

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับครอบครัวและการสื่อสารในครอบครัว
2. แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ
4. ทฤษฎีการรับรู้ตนเอง
5. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ชีวิต
6. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับครอบครัวและการสื่อสารในครอบครัว

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวและการสื่อสารในครอบครัว ดังนี้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว

สมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายของครอบครัวแตกต่างกันไปทั้งในเชิงแง่ชีววิทยา แง่กฎหมาย แง่เศรษฐกิจ และสังคม ไว้ดังนี้ (จิตตินันท์ เศษะคุปต์, 2552: 283)

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่มีความเกี่ยวพันกันทางสายโลหิตและกฎหมายที่อยู่ร่วมกันในบ้านเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการให้ความรักและความเอาใจใส่ต่อกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน ซึ่งความสัมพันธ์นั้นอาจจะแน่นแฟ้นมั่นคง หรือไม่กระชับ ลั่นคลอน หรือร้าวรอน แต่ยังไม่ถึงกับแตกแยก ก็ยังนับว่าเป็นครอบครัวอยู่

ในแง่ชีววิทยา ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่มีความเกี่ยวพันกันทางสายโลหิต เช่น สามีภรรยา มีบุตร ซึ่งบุตรเกิดจากอสุจิของบิดา ผสมกับไข่สุกของมารดา ฉะนั้นบิดามารดาและบุตรจึงมีความเกี่ยวพันกันทางสายโลหิตในแง่กฎหมาย ครอบครัว หมายถึง ชายหญิงจดทะเบียนสมรสกัน มีบุตร บุคคลเหล่านี้เป็นครอบครัวเดียวกันตามกฎหมาย บิดามารดาและบุตรมีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อกันตามกฎหมาย บุตรมีสิทธิได้รับมรดกจากบิดามารดา ถ้าไม่มีบุตรผู้สืบสายโลหิตขึ้นไปหรือลงมาโดยตรง หรือที่จดทะเบียนเป็นบุตรบุญธรรม ก็นับว่าเป็นครอบครัวเดียวกันตามกฎหมาย

ในแง่เศรษฐกิจ ครอบครัว หมายถึง คนที่ใช้จ่ายร่วมกัน จากเงินงบประมาณเดียวกันที่ทำการสมรสแล้วแยกบ้าน ไปอยู่ต่างหาก แต่มีพันธะทางธรรมที่จะต้องส่งเสียเลี้ยงน่องเล่าเรียน เช่นนี้ นับว่าเป็นค่าใช้จ่ายจากงบประมาณเดียวกัน และเป็นครอบครัวเดียวกัน

ในแง่สังคม ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่รวมอยู่ในบ้านเดียวกัน อาจเกี่ยวหรือไม่เกี่ยวกันทางสายโลหิตหรือทางกฎหมาย แต่มีปฏิริยาสัมพันธ์กัน ให้ความรักและความเอาใจใส่ต่อกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน

The United States Bureau of the Census (1988) แห่งสหรัฐอเมริกา (Povermy และ Finch 1988 อ้างถึงใน อูมาพร ตรังคสมบัติ, 2544: 2) ให้คำนิยามคำว่าครอบครัวเป็น “กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยการเกิด การแต่งงานหรือการรับเป็นบุตรบุญธรรม และอาศัยอยู่ร่วมกัน ลักษณะครัวเรือนที่นอกเหนือจากนี้ถือว่าไม่ใช่ครอบครัว

สนิท สมัครการ (2529: 4) กล่าวว่าครอบครัว หมายถึง กลุ่มญาติสนิทกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ร่วมหลังคาบ้านเดียวกัน หรืออยู่ในบริเวณรั้วบ้านเดียวกัน (ในกรณีที่มีบ้านมากกว่าหนึ่งหลัง) ตามปกติแล้วครอบครัวย่อมทำหน้าที่เบื้องต้นที่จำเป็นต่างๆ เพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์

ครอบครัวมีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการของบุคคลทั้งทางด้านจิตใจและพฤติกรรม โดยเฉพาะวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวเป็นตัวกำหนดสำคัญว่าพัฒนาการทางจิตใจและพฤติกรรมของเด็กจะไปทางใด ในขณะที่กำลังทำการการอบรมเลี้ยงดูเด็กอยู่นั้นก็จะเกิดมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่ และลูก มีหลักฐานทางวิจัยทางจิตวิทยายืนยันว่าการใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่สามารถให้การตอบสนองพื้นฐานทางจิตใจได้ จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และซึมซับลักษณะพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพ คือการไว้ใจพ่อแม่ ซึ่งความรู้สึกนี้จะสามารถแผ่ขยายไปยังผู้อื่นและสังคม นอกจากนี้ยังส่งผลให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารภายในครอบครัว กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวครอบคลุมเนื้อหา 3 ด้าน คือ

- 1.1.1 หน้าที่ของครอบครัว
- 1.1.2 ลักษณะของครอบครัวที่ดี
- 1.1.3 ความสัมพันธ์ที่สำคัญในครอบครัว ดังนี้คือ

1.1.1 หน้าที่ของครอบครัว

หน้าที่ของครอบครัว หมายถึงข้อผูกพันที่สมาชิกในครอบครัวพึงกระทำต่อกันภายในครอบครัวออกเบิร์นและนิมคอฟ (Ogburn and Nimkoff 1966 อ้างถึงใน จิตตินันท์ เดชะคุปต์, 2545) ได้แบ่งหน้าที่ของครอบครัวไว้ 6 ประการคือ

1) หน้าที่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่สมาชิกในครอบครัว (*Affectional function*) ถือเป็นหน้าที่สำคัญที่สมาชิกของครอบครัวเริ่มตั้งแต่บิดามารดาเป็นต้นไปต่างมีความรักต่อสมาชิกทุกคนในครอบครัว ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความรักความอบอุ่นขึ้นในครอบครัว

2) หน้าที่ทางเศรษฐกิจ (*Economic function*) เป็นความรับผิดชอบของผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวในการดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว ด้วยการแสวงหาทรัพยากรมาใช้สอยเพื่อบำบัดความต้องการของครอบครัวเพื่อทำให้ครอบครัวสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้

3) **หน้าที่เกี่ยวกับนันทนาการ (Recreational function)** เป็นการเสริมสร้างให้สมาชิกได้พักผ่อนหย่อนใจ หรือทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว อันนำไปสู่การสร้างสรรค้สังคมต่อไป

4) **หน้าที่ในการให้ความคุ้มครองป้องกันและให้ความปลอดภัย (Protective function)** เป็นหน้าที่ของผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวในการปกป้องคุ้มครอง มิให้สมาชิกในครอบครัวได้รับอันตรายใดๆ

5) **หน้าที่เกี่ยวกับศาสนา (Religious function)** ถือเป็นหน้าที่ของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดู และสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวให้เริ่มรู้จักศาสนา มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องดีงาม

6) **หน้าที่ด้านให้การศึกษา (Educational function)** เป็นหน้าที่ของบิดามารดาที่จะต้องให้การศึกษาทั้งโดยตรงและโดยอ้อมแก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อให้มีความรู้และความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวได้

นอกจากนี้แล้ว ครอบครัวยังต้องทำหน้าที่ต่างๆ อีกมากมายในฐานะที่เป็นองค์กรสังคมแรกของชีวิตมนุษย์ ที่จะต้องปลูกฝังการเรียนรู้ถึงความรัก ความอบอุ่น ต้องอบรมเลี้ยงดูให้สมาชิกในครอบครัวเป็นคนดี และเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพในสังคมสืบไป

1.1.2 ลักษณะของครอบครัวที่ดี

ลักษณะของครอบครัวที่ดีควรประกอบไปด้วย

1) บุคคลในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง เครือญาติ ที่มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่ดี มองโลกในแง่ดี

2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวเป็นไปอย่างมั่นคง รักกัน มีศรัทธาต่อกัน มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตน มีความปรารถนาดีต่อกันและสามารถแสดงความรู้สึกผสมผสานสิ่งเหล่านี้ออกมาอย่างเหมาะสม ไม่มากไปจนดูเหมือนโอ้อวดอวด หรือน้อยเกินไปจนแลดูเหมือนแข็งกระด้างหรือเล็งน้ำใจ

ในช่วงวัยรุ่นนี้ครอบครัวจะมีอิทธิพลในการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองอย่างถูกต้อง ความอยากเอาอย่างบุคคลที่มีอิทธิพลในชีวิตของเด็กต่อไปอย่างมีศรัทธา ความอยากพัฒนาต้องการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต

1.1.3 ความสัมพันธ์ที่สำคัญในครอบครัว

ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่สำคัญที่พ่อแม่ ผู้ปกครองควรให้ความสนใจใน
 ตัวเด็กที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น

1) ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกวัยรุ่นทั้งชาย และหญิง เป็นความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานที่ทุกครอบครัวควรใส่ใจ และตระหนักถึงความสำคัญ เพราะแม่เป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้ลูกเกิดความรู้สึกมีความรักและมีความเชื่อในมนุษย์นั้นมาตั้งแต่เป็นเด็กเล็กๆ จนเกิดเป็นความรักพื้นฐาน และความเชื่อพื้นฐาน จากความรู้สึกที่เกิดขึ้นเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกรัก และเชื่อถือบุคคลอื่นได้ต่อไปในอนาคต

แม้เมื่อเด็กเจริญเติบโตเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นแล้ว แต่ภาพพจน์ของความสัมพันธดังกล่าวยังปรากฏอยู่แม้อย่างคงเป็นบุคคลที่จะแสดงความรักต่อเด็กอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้ลูกรู้สึกอบอุ่น มีความมั่นใจในตัวเอง อันจะเป็นรากฐานสำคัญในการที่เด็กจะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นต่อไป

ท่าทีของแม่นั้นควรแสดงความเข้าใจ มีความนุ่มนวล ให้ความสนใจในสิ่งที่ลูกวัยรุ่นอยากบอกอยากเล่า และอยากปรึกษา ไม่จู้จี้จุกจิก ไม่แสดงความหึงหวง หรือแสดงความอิจฉาแข่งขัน การแสดงออกถึงความปรารถนาดีต่อเด็กทั้งทางสีหน้าและท่าทางอย่างเหมาะสม ซึ่งบางครั้งการแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย ความสนใจในกิจกรรมของลูกมากเกินไป จะทำให้ลูกวัยรุ่นเกิดความรำคาญ และอาจมองว่าแม่เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย ในขณะที่เดียวกันถ้าแม่ไม่แสดงความรักความห่วงใย ไม่สนใจ แสดงออกถึงความหึงหวง ก็ส่งผลให้ลูกรู้สึกโดดเดี่ยวและหัวเหว เช่นกัน

2) ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกวัยรุ่นทั้งชาย และหญิง โดยทั่วไปพ่อมักจะเป็นตัวแทนของการสร้างระเบียบวินัย ในขณะที่แม่มีบทบาทเด่นที่การให้ความรักความอบอุ่นและช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นในครอบครัวและในตัวเด็กวัยรุ่น

พ่อควรมีท่าทีและลักษณะของการเป็นผู้นำ ที่มีความเมตตาให้ความรู้สึกมั่นคง เป็นแบบอย่างที่ดีของการสร้างระเบียบวินัยในครอบครัว การตรงต่อเวลา การรักษาคำมั่นสัญญาและคำพูด ความเข้มแข็งอดทน การแสดงออกถึงความมีระเบียบวินัยแต่ก็พร้อมที่จะยืดหยุ่นอย่างมีเหตุมีผลตามสถานการณ์ เพื่อให้เด็กวัยรุ่นเห็นว่า การสร้างระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่ดีสามารถสร้างได้ ไม่ใช่เรื่องของความทารุณ พ่อจึงควรแสดงบทบาทของความเป็นเพื่อนที่คอยแนะนำ ชี้แนะ และคอยช่วยเหลือเมื่อลูกต้องการ

ลูกวัยรุ่นมักจะทำให้ความเคารพ เกรงใจ และรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่กับพ่อ ต้องการเลียนแบบและยกพ่อมาเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต พ่อจึงไม่ควรพูดมากหรือจู้จี้จุกจิก

การให้อิสระกับลูกวัยรุ่นหรือการให้เขาได้แสดงความคิดเห็นหรือลงมือกระทำในสิ่งที่เค้าอยากทำ และเห็นว่าเหมาะสมและไม่มีอันตรายอย่างเด่นชัด น่าจะได้รับอนุญาตจากพ่ออย่างให้ความสนใจ มิใช่การประชดหรือไม่ไว้ใจ การให้เด็กได้เรียนรู้ ได้ตัดสินใจด้วยตนเองจะทำให้เด็กรู้สึกภูมิใจว่า ได้รับเกียรติอยากลงมือกระทำในสิ่งที่เค้าคิดเค้าฝันและคิดว่าถูกต้อง และได้ประสบการณ์จากการ กระทำนั้น ซึ่งพ่อควรอธิบายถึงจุดที่ดีหรือไม่ดีหลังจากเห็นผลแล้ว ซึ่งจะทำให้เด็กจดจำ และนำไป ปฏิบัติหรือปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

จากค่านิยมของผู้ชายไทยที่มองว่า “รักลูกอย่าชมต่อหน้าเดี๋ยวจะเสียคน” ทำให้พ่อก็มักจะไม่แสดงออกของความใกล้ชิดสนิทสนมกับลูกวัยรุ่นมากนัก ทำให้เกิดความห่างเหิน ระหว่างกัน ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ลูกเกิด ความคับข้องใจ ไม่ให้ความเคารพพ่อ รวมถึงการตีตัวออกห่าง ลูกอาจประท้วงหรือแสดงการน้อยใจที่พ่อไม่เข้าใจในตัวเค้า จนกลายเป็นความไม่เข้าใจ ความ ไม่ลงรอยกันระหว่างพ่อกับลูกวัยรุ่น

ขณะเดียวกันพ่อที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับลูกมากเกินไปจนมีลักษณะเป็นเพื่อน เล่นกันนั้น ลูกอาจจะรักและผูกพันกับพ่อกันแต่จะมีผลทำให้ลักษณะความเป็นเด็กในตัวลูกคงอยู่ นานกว่าปกติเพราะเด็กขาดโอกาสเลียนแบบบทบาทความเป็นผู้ใหญ่จากพ่อได้ ท่าทีของพ่อที่ เหมาะสมนั้นควรมีลักษณะของความเข้าใจ ให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นมิตรและให้อภัย พร้อมทั้ง ทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก เพื่อให้ลูกเกิดความภาคภูมิใจในตัวพ่อและอยากเลียนแบบอย่าง ต่อไป

ลักษณะของลูกชายที่ไม่ชื่นชมและศรัทธาพ่อนั้นมักจะมีพฤติกรรมที่ ก้าวร้าวหรือต่อต้านตัวแทนของผู้มีอำนาจในชีวิตการทำงานต่อไปในอนาคต เช่นมักเข้ากับเจ้านาย หรือผู้บังคับบัญชายาก เข้ากับครูบาอาจารย์หรือเพื่อนรุ่นพี่ลำบาก

1.2 แนวคิดทฤษฎีเรื่องการสื่อสารในครอบครัว

การสื่อสารมีความสำคัญกับมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด เนื่องจากมนุษย์ต้องอยู่ในสังคม และใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการบอกความต้องการของตนเองต่อผู้อื่นเพื่อให้เกิดความรู้ความ เข้าใจที่ตรงกัน การสื่อสารจึงเป็นสื่อกลางที่ทำให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างราบรื่น

การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การส่งข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง หรือหลายคน เพื่อให้เข้าใจความหมายของข้อมูลข่าวสารที่ผู้ส่งส่งไป และเกิดความเข้าใจอันดี ระหว่างกัน ซึ่งการส่งข่าวสารอาจอยู่ในรูปของการสื่อสารด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร การใช้กิริยา ท่าทางอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ โดยอาศัยช่องทางในการติดต่อสื่อสาร

การสื่อสารภายในครอบครัว หมายถึง ลักษณะที่เด่นชัดของพฤติกรรมการสื่อสาร ของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองที่แสดงต่อเด็กในสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ การแสดงความรักโดยการเปิด

โอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น และแสดงความรู้สึก การเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัว ร่วมกันแก้ปัญหา การดักเตือน คำว่า และติเตียน การไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก การเฉยเมย การบ่นจู้จี้ หรือการกล่าวร้ายถึงความความผิดต่างๆที่ผ่านมา

การสื่อสารในครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสัมพันธ์ภายใน ครอบครั เป็นกลไก ที่ถ่ายทอด ปลุกฝังความรู้สึก นึกคิด ค่านิยม และทัศนคติ ให้คนในครอบครัว มีผู้ให้ความหมายของการสื่อสารในครอบครัวไว้หลายประการ ได้แก่

กาลวิน และบรอมเมิล (Galvin and Brommel 1996: 44-45 อ้างถึงใน ประทุม ฤกษ์กลาง 2545: 48) กล่าวว่า การสื่อสารในครอบครัวนั้นเกิดจากการที่สมาชิกในครอบครัวสร้าง ความผูกพัน ปรับเปลี่ยน พัฒนาให้เกิดเอกลักษณ์ร่วมกัน ซึ่งกระทำโดยการแลกเปลี่ยนข่าวสารและ ความหมายภายในเครือข่ายความสัมพันธ์ที่อยู่ภายใต้ระบบวัฒนธรรมของสังคม

สุพิศ รณชาว (2538: 38) กล่าวถึงการสื่อสารในครอบครัว ว่าเป็นกระบวนการ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน เพื่อสื่อความหมาย ให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

นพพร เนียมนิล (2548: 10) กล่าวถึงการสื่อสารในครอบครัว ว่าเป็นปฏิกริยาของ สมาชิกในครอบครัวที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน เพื่อสื่อความหมาย เพื่อแสดง ความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติของตน โดยการใช้ภาษาพูดหรือภาษาท่าทางก็ได้

จากคำนิยาม สรุปได้ว่า การสื่อสารครอบครัว เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสาร ระหว่างบุคคลแต่จำกัดขอบเขตไว้ว่าเป็นการสื่อสารเฉพาะในครอบครัวเท่านั้น ดังนั้นการสื่อสาร ในครอบครัว จึงหมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างพ่อ แม่ ลูก รวมถึง พฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อ แม่ แสดงออกต่อลูกในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อสื่อความหมาย ความเข้าใจ การถ่ายทอดข่าวสาร การอบรมสั่งสอน การแนะนำตักเตือน แสดงความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติของ ตน โดยการใช้ภาษาพูดหรือภาษาท่าทางก็ได้ ทั้งนี้การสื่อสารในครอบครัวจะช่วยสร้างความผูกพัน ให้กับสมาชิกในครอบครัว ก่อให้เกิดความเข้าใจกันที่ตรงกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งหา วิธีการนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวครอบคลุมเนื้อหา 2 ด้านคือ

1.2.1 ความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว

1.2.2 แบบจำลองรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ แบบจำลองรูปแบบการ สื่อสารครอบครัว ตามแนวคิดของ เดวิด แคนเทอร์ และวิลเลียม เลร์ (David Kantor and William Lehr) ที่ได้แบ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวออกเป็น 3 ลักษณะคือ แบบปิด แบบเปิด และแบบ ปล่อย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว

การสื่อสารในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ต้องเรียนรู้ ต้องมีทักษะในการสื่อสาร ด้วยการสร้างความความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี มีความรักและความเอื้ออาทรต่อการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และการสร้างบรรยากาศการสื่อสารที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว จะทำให้ครอบครัวมีความสุข

ปัญหาครอบครัวที่พบมากในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความบกพร่องของการสื่อสารในครอบครัวที่ไร้ประสิทธิภาพ การสื่อสารในครอบครัวจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพที่สร้างสรรค์ในครอบครัว ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการเรียนรู้และพัฒนาการสื่อสารที่สร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในครอบครัวอย่างจริงจัง เมื่อการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัวย่อมบังเกิดขึ้นและส่งผลไปถึงเสถียรภาพแห่งความเข้าใจอันดีของสังคมและประเทศชาติต่อไป

การสื่อสารในครอบครัวมีความสำคัญต่อสมาชิกทุกคนในครอบครัว การสื่อสารที่ดีย่อมสร้างสรรค์ให้เกิดความความผูกพันในครอบครัว สร้างความผูกพันอันแน่นแฟ้น มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ก่อให้เกิดความรัก ความอบอุ่น เอื้ออาทร ความเข้าใจอันดีต่อกัน มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน สามารถเป็นที่พึ่งพิงในยามที่สมาชิกในครอบครัวคนใดคนหนึ่งมีปัญหา รู้จักปรับตัวได้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อครอบครัวได้ สามารถลดความขัดแย้งในครอบครัว อีกทั้งยังทำให้สมาชิกทุกคนรู้จักรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดความสุขในครอบครัวซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงความสงบสุขภายในครอบครัว (จิตตินันท์ เชชะคุปต์, 2548)

ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ (2528: 48-49, 2533: 570 อ้างถึงใน ศักดา ขำคม 2540: 23) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตของบุคคลขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวเป็นสำคัญ และปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในครอบครัว ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขด้วยการสื่อสารที่ทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันจะทำให้บุตรเกิดความรู้สึกว่าขาดที่พึ่งหรือขาดคนที่ให้ความรู้สึกเชื่อมั่นได้ และเมื่อเกิดปัญหาใดๆเด็กจะไม่กล้าปรึกษาคนที่บ้าน ดังนั้นกว่าที่คนในครอบครัวจะรับรู้ ปัญหาเหล่านั้นก็อาจจะบานปลายจนยากจะแก้ไขและเป็นปัญหาสังคมในที่สุด นอกจากนี้ประสบการณ์การอบรมเลี้ยงดูในแต่ละครอบครัวยังส่งผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลนั้นๆมากยิ่งขึ้นกว่าการสื่อสารอื่นๆในชีวิต

จะเห็นได้ว่าการสื่อสารในครอบครัวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสัมพันธภาพในครอบครัวให้มีความสัมพันธ์ที่ดี รักใคร่สามัคคี ประองดอง เพราะการสื่อสารในครอบครัวเป็นศูนย์รวมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีของสมาชิกในครอบครัว ทำให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้นพ่อ แม่ และผู้ปกครอง จึงควรใส่ใจ เรียนรู้และให้

ความสำคัญกับการสื่อสารในครอบครัว เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และผู้อยู่ภายใต้การดูแล เพื่อให้เกิดความผาสุกในครอบครัวอันเป็นการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

1.2.2 แบบจำลองรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

1) รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว (Family Communication Patterns)

หมายถึง รูปแบบหรือลักษณะของพฤติกรรมสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ กับลูก ซึ่งรูปแบบลักษณะของพฤติกรรมดังกล่าวอาจแสดงออกโดยวิธีการสื่อสาร โดยใช้ภาษาพูด ภาษาเขียน หรืออวัจนภาษา ระหว่างพ่อแม่กับลูก

2) แบบจำลองรูปแบบการสื่อสารครอบครัว ตามแนวคิดของเดวิด แคนเทอร์ และวิลเลียม เลอร์ (David Kantor and William Lehr อ้างถึงใน นพพร นิยมนิล, 2548)

แคนเทอร์ และ เลอร์ ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาวิจัยในสาขาการสื่อสารในครอบครัว ได้พัฒนาแบบจำลองเกี่ยวกับกระบวนการในครอบครัวโดยอยู่บนพื้นฐานของการจัดการทรัพยากร โดยมีกิจกรรมหลักที่ผ่านกระบวนการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ การควบคุมระยะห่างระหว่างสมาชิกในครอบครัว และระยะห่างระหว่างครอบครัวกับสิ่งแวดล้อม โดยมีมิติที่เกี่ยวข้อง 2 มิติ ได้แก่ มิติเป้าหมาย (Target dimension) หมายถึง จุดหมายที่ครอบครัวต้องการ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด การอบรมเลี้ยงดู และการดูแล ความเป็นอิสระในการทำตามความต้องการของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและตัดสินใจด้วยตนเอง และกรอบแนวคิดปรัชญาครอบครัวที่อธิบายถึงความเป็นจริงและเอกลักษณ์ของสมาชิก ค่านิยม และทัศนคติ ความเชื่อเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น รวมถึงความสามารถในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้น และมีติการเข้าถึง (Access dimension) หมายถึง วิธีการที่ครอบครัวใช้จัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ประกอบด้วยการใช้พื้นที่ของสมาชิก ทั้งพื้นที่ที่ใช้งานร่วมกันและพื้นที่ส่วนตัว เวลาที่ทำกิจกรรมร่วมกัน และตารางเวลาของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว รวมทั้งการใช้พลังงานในกิจกรรมของครอบครัว จากมิติดังกล่าว แคนเทอร์ และเลอร์ ได้แบ่งคุณลักษณะ หรือแบบวิธีการสื่อสารออกเป็น 3 ประเภท (พัชรารัตน์ ขจรวัฒนากุล, 2549) ได้แก่

- 1) การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด (Closed family communication)
- 2) การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด (Open family communication)
- 3) การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย (Random family communication)

ซึ่งการสื่อสารในแต่ละรูปแบบก็มีทั้งข้อดีและข้อเสียในตัวเอง ขึ้นอยู่กับการเลือก สรรนำมาใช้ใน แต่ละสถานการณ์

1) การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด (Closed family communication)

การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด หมายถึงแบบวิธีสื่อสารที่เข้มงวดมีการวางระเบียบกฎเกณฑ์อย่างรัดกุม ผู้ที่กำหนดกฎเกณฑ์คือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในครอบครัว ซึ่งมักได้แก่หัวหน้าครอบครัว ผู้ที่กำหนดกฎเกณฑ์จะเป็นผู้ให้คำแนะนำและควบคุมกิจกรรมต่างๆของครอบครัว ประเด็นของการสนทนาและข้อมูลข่าวสารที่ผ่านสื่อเข้ามาจะต้องถูกคัดกรองด้วยข้อจำกัดต่างๆเพื่อให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของครอบครัว ซึ่งจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าจะอะไรบ้างที่สมาชิกในครอบครัวสมควรทำ หรือไม่สมควรทำ

เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะการสื่อสารแบบปิด ที่เป็นเด็กที่เชื่อฟังว่านอนสอนง่ายจะได้รับรางวัลเป็นสิ่งตอบแทน ในทางตรงข้ามเด็กที่ไม่เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ก็จะได้รับการลงโทษ สำหรับในเรื่องของเวลาจะแสดงให้อย่างชัดเจนถึงการวางกฎระเบียบในเรื่องของเวลาอย่างเคร่งครัด มีตารางเวลาถึงกำหนดการในการทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวัน ซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติตามเวลาอย่างเคร่งครัด ข้อความที่ผู้ใหญ่มักจะพูดและถ่ายทอดให้แก่เด็กอยู่เสมอ คือถ้อยความที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของชื่อเสียง และเกียรติยศของวงศ์ตระกูล

ข้อดีของการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด

ผลดีของการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด ครอบครัวที่มีลักษณะแบบปิดมักจะแก้ไขปัญหา หรือ สถานการณ์ที่ยุ่งยากที่เกิดขึ้น ได้โดยอาศัยอำนาจนิยมซึ่งมีประโยชน์หลายประการ

ประการแรก อำนาจนิยมเป็นการใช้อำนาจที่ทำให้เกิดประสิทธิผล

ประการที่สอง วินัยและการควบคุมพฤติกรรม สามารถก่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยแก่สมาชิกในครอบครัวได้เป็นอย่างดี

ประการที่สาม การจัดสรรทรัพยากรในครอบครัวลักษณะนี้ มักเป็นการจัดสรรอย่างละเอียดรอบคอบ โดยจะไม่มีมีการปล่อยให้สมาชิกทำอะไรตามอำเภอใจ

ข้อเสียของการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด

ผลเสียของการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด ทำให้สมาชิกในครอบครัว อึดอัด ขาดความเป็นอิสระ ไม่กล้าแสดงออก ปิดกั้นตนเองจากโลกภายนอก ต้องดำเนินกิจวัตรประจำวันภายใต้ข้อกำหนดกฎเกณฑ์ของครอบครัว

2) การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด (Open family communication)

การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด หมายถึงแบบวิธีการสื่อสารที่สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนมีส่วนร่วมออกความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆภายในครอบครัว แต่ละคนมีบทบาทภายในครอบครัวค่อนข้างมาก มีลักษณะของความยืดหยุ่นสูง แม้ว่าโดยทั่วไป

แล้วพ่อ แม่จะมีอำนาจมากกว่าลูก แต่ก็เป็นการใช้อำนาจในเรื่องที่จำเป็นและมีความสำคัญ กวาระเบียบภายในครอบครัวเป็นสิ่งที่มีการผ่อนผันและยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ มีการแสดงความคิดเห็นได้เถียงกันได้ในทุกประเด็น พ่อแม่จะไม่ใช้อำนาจแต่จะใช้วิธีการโน้มน้าวใจสมาชิกภายในบ้านให้กระทำ หรือไม่กระทำสิ่งต่างๆที่ต้องการ ครอบครัวแบบนี้มีการสื่อสารกับบุคคลภายนอกอย่างอิสระ ไม่มีการปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภายนอกหรือสื่อต่างๆ

ข้อดีของการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด

ครอบครัวแบบเปิด ทำให้สมาชิกภายในครอบครัวมีการพัฒนาในด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา กล้าแสดงออก สมาชิกในครอบครัวสามารถปรับความต้องการของตนเองให้เข้ากับครอบครัว มีความกล้าในการตัดสินใจ มีความมั่นใจในตนเองสูง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ข้อเสียของการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด

บางสถานการณ์อาจทำให้เกิดความแตกแยกได้โดยง่าย จากการศึกษาสมาชิกภายในครอบครัวต่างยึดถือความคิดเห็นของตนเอง เมื่อมีความขัดแย้งสมาชิกในครอบครัวมักมีทิฐิมาต่อกัน การหวังว่าจะเอาชนะเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งนั้นพอเป็นไปได้ แต่หวังให้ทุกคนเห็นด้วยอย่างเป็นเอกฉันท์นั้นเป็นไปได้ยาก

3) การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย (Random family communication)

การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย หมายถึงแบบวิธีการสื่อสารภายในครอบครัวที่สมาชิกภายในครอบครัวแต่ละคนสามารถทำอะไรก็ได้ตามความต้องการ กวาระเบียบต่างๆภายในครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การอยู่ร่วมกันของสมาชิกภายในครอบครัวเป็นไปแบบสบายสบายตามแบบฉบับของแต่ละคน เรื่องที่สนใจของแต่ละคนมักเป็นเรื่องในปัจจุบัน ไม่มีเป้าหมายหรือการวางแผนระยะยาวสำหรับอนาคต การใช้ทรัพยากรหรือการจัดสรรสิ่งต่างๆมักเป็นการจัดการเฉพาะหน้า ครอบครัวแบบปล่อยจะมีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอก รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆได้อย่างเสรี และสมาชิกภายในครอบครัวมักจะได้รับอิทธิพลจากสังคมภายนอกมาตามความต้องการของตนเอง

ลักษณะการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อยหากอยู่ในสภาวะปกติ ไม่มีปัญหาอะไรก็จะมองว่าเป็นครอบครัวที่ให้อิสระเสรีในการดำเนินชีวิตแก่สมาชิกภายในครอบครัว ในทางตรงข้ามหากสภาพครอบครัวอยู่ในสถานการณ์ที่ขลุกขลัก หรือเกิดปัญหาขึ้นมา จะเห็นได้ว่าครอบครัวแบบปล่อยเป็นหนทางไปสู่ความขัดแย้ง แตกแยกได้โดยง่าย เด็กจะไม่มีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ถูกปล่อยปละละเลยไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร

ข้อดีของการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย

เปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวใช้ชีวิตอย่างอิสระเสรี ไม่มีกฎระเบียบข้อบังคับ ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีการปรับตัวไปกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อเอาตัวรอด

ข้อเสียของการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย

เป็นหนทางไปสู่ความแตกแยกของคนในครอบครัวโดยง่าย เนื่องจากไม่มีกฎระเบียบวินัย ไม่มีผู้คอยควบคุมดูแล เด็กในครอบครัวถูกปล่อยปละละเลยไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร ทำให้ขาดความอบอุ่น

นอกจากแบบจำลองรูปแบบการสื่อสารดังกล่าวข้างต้นนี้ ยังมีงานวิจัยในประเทศไทยหลายเรื่องที่ได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งได้ระบุว่า การสื่อสารในครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติที่กระทำซ้ำ ๆ หรือลักษณะเด่นชัดของพฤติกรรมที่บิดามารดาแสดงต่อบุตรในทุกช่วงวัยทั้งภาษาพูด และภาษาท่าทางในสถานการณ์ต่างๆ เช่นการแสดงความรัก ความใกล้ชิดสนิทสนม การอบรมสั่งสอนให้ความรู้ ให้คำแนะนำ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างการ รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันภายในครอบครัว หรือแม้กระทั่งการไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว ด้วยการเมินเฉยไม่สนใจใยดี การว่ากล่าวตักเตือน บ่นจู้จี้ รวมถึงการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และการเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น ซึ่งได้มีการแบ่งการสื่อสารในครอบครัวออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (ศิริพร สิริยากุล, 2534: 7, ศิริพร พูลรักษ์ 2539: 14, ศักดา ชำคม 2540: 7, เกศศิริ บุญญะอภิชาติ 2541: 10, วรรณดี หมูเย็น 2544: 8, อุษา พิพัฒน์สาธุกิจ 2544: 8 และปณิธิ ปรัชญาภรณ์ 2547: 15)

1. การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมที่บิดามารดาแสดงต่อบุตรในสถานการณ์ต่างๆ แล้วก่อให้เกิดความรัก ความเข้าใจ และเกิดสัมพันธภาพอันดีระหว่างกันของสมาชิกทุกคนในครอบครัว

2. การสื่อสารเชิงลบในครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมที่บิดามารดาแสดงต่อบุตรในสถานการณ์ต่างๆ แล้วก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ ความห่างเหินเกิดเป็นความขัดแย้งกันภายในครอบครัว

ในความเป็นจริงแล้ว ครอบครัวแต่ละครอบครัวจะแสดงพฤติกรรมทั้ง 2 ลักษณะนี้ในปริมาณที่แตกต่างกัน ใน 4 ลักษณะคือ

1. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก
2. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีเชิงบวกในปริมาณที่มากกว่าเชิงลบ
3. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีเชิงลบในปริมาณมากกว่าเชิงบวก

4. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณน้อย

จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น เป็นการศึกษาถึงรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว โดยกล่าวถึงความหมาย ลักษณะของการสื่อสารในครอบครัวและผลของการปลูกฝัง สั่งสอนและการอบรมเลี้ยงดู ตามกรอบแนวทางการสื่อสารในครอบครัวแต่ละประเภทที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุตรหลาน ซึ่งสรุปได้ว่า ข้อมูลและวิธีการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครองที่ผู้รับสารคือบุตรหลานแต่ละคนได้รับ ล้วนแต่ทำให้บุคคลเกิดความรู้ ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ตลอดจนพฤติกรรมในเรื่องต่างๆแตกต่างกันไปตามรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวดังกล่าว

จากแบบจำลองรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาวิจัย เรื่องการสื่อสารในครอบครัวต่อทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้ตัวชี้วัดรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวตามแบบจำลองของแคนเทอร์ และเลห์ (David Kantor and William Lehr) ที่แบ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวออกเป็น การสื่อสารครอบครัวแบบปิด แบบเปิด และแบบปล่อย เนื่องจากมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการอธิบายถึงสภาพการสื่อสารในครอบครัวที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น

เฮอร์ล็อก (Hurlock 1974: 395 อ้างถึงโดย จินตนา พิงโพธิ์, 2547) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้ว่าเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตไปสู่ภาวะขาดความเป็นเด็กๆสู่ความเป็นผู้ใหญ่ การที่เด็กบรรลุถึงขั้นวุฒิภาวะนี้ ไม่ใช่จะเจริญเติบโตแต่เพียงร่างกายเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ทางจิตใจก็มีการเจริญเติบโตเป็นเงาตามตัวไปด้วย นั่นคือ พัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สุพัตรา สุภาพ (2536: 40) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นวัยที่กำลังย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาว เป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผลกระทบต่อความเจริญทางด้านต่างๆทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย เต็มไปด้วยความเพ้อฝัน มีอุดมคติสูงส่ง มองโลกในแง่ดี เมื่อเกิดการผิดหวังหรือไม่ได้ในสิ่งที่ปรารถนาก็จะเสียใจมาก ไม่ค่อยเดินสายกลาง คือถ้ารักก็จะรักสุดใจ ถ้าเกลียดก็จะเกลียดสุดหัวใจเช่นเดียวกัน นอกจากนี้วัยรุ่นยังเป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากเพื่อนๆ รักความอิสระ มีความรู้สึกพึงพอใจในเพื่อนต่างเพศ ต้องการความอบอุ่น

โดยสรุปแล้ว เราอาจให้ความหมายของวัยรุ่นได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆทางด้านร่างกาย และจิตใจ มีการพัฒนาในด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญา มีวุฒิภาวะ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น ได้ศึกษาครอบคลุมเนื้อหา 5 ด้าน คือ

- 2.1 การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่น
  - 2.2 พัฒนาการทางสังคม
  - 2.3 ความต้องการและความสนใจของวัยรุ่น
  - 2.4 พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น
  - 2.5 ปัญหาทางเพศของวัยรุ่น
- ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่น

ช่วงอายุของวัยรุ่นไม่สามารถกำหนดอายุที่เริ่มต้น ระยะเวลาของวัยรุ่น และช่วงสิ้นสุดของวัยรุ่นไว้อย่างแน่นอนชัดเจน เนื่องจากมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล นอกจากนี้สภาพแวดล้อมของสังคมการเลี้ยงดู ก็มีผลต่อช่วงอายุของวัยรุ่นเช่นกัน

สำหรับการแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่น นั้นได้มีผู้ศึกษาและได้ทำการแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นไว้ต่างๆ กันดังนี้

สุพัตรา สุภาพ (2536: 9) กล่าวถึงการแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นออกเป็น 3 ระยะเวลาคือ

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) อายุระหว่าง 10-12 ปี จะเริ่มตั้งแต่ระยะใกล้แตกเนื้อหนุ่มเนื้อสาวซึ่งมีการเจริญเติบโตของร่างกายอย่างรวดเร็วอันเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา แต่วัยนี้จะยังไม่ค่อยรับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก จึงยังมีลักษณะหลายอย่างของวัยเด็กอยู่ เช่นยังอยู่ในกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกัน

2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescence) อายุระหว่าง 13-16 ปี เป็นระยะที่เริ่มสนใจเพศตรงข้าม ทำให้ความสนใจในเพศเดียวกันลดน้อยลงไป เป็นช่วงคล้อยตามกลุ่มเพื่อน จะเริ่มสำรวจเรื่องเพศมากขึ้น และทดสอบความสามารถทางเพศของตนมากกว่าที่จะมีความสนิทสนมแน่นแฟ้นกับผู้ใด

3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) อายุระหว่าง 17-21 ปี เป็นช่วงที่ใกล้สู่ความเป็นผู้ใหญ่ จะเริ่มหันมาให้ความสนใจกับอนาคตของตนเอง มีการเลือกอาชีพ เลือกคู่ครอง และมีการสนิทกับเพศตรงข้าม

สุชา จันทรเอม (2529: 3-4) แบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. วัยรุ่นตอนต้น อายุระหว่าง 13-15 ปี ร่างกายมีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์
2. วัยรุ่นตอนกลาง อายุระหว่าง 15-18 ปี เริ่มมีการพัฒนาในด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด
3. วัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 18-21 ปี มีการพัฒนาการของวัยรุ่นสู่วุฒิภาวะอย่างสมบูรณ์แบบ มีการพัฒนาทางด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด และปรัชญาชีวิต

ประไพพรรณ ภูมิวิสุทธิสาร (2530) แบ่งช่วงอายุของวัยรุ่น เป็น 3 ระยะ คือ

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) อายุระหว่าง 13-15 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกาย พฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นในขณะนี้จึงมุ่งเข้าหาตนเอง มีความสนใจในรูปร่างของตนเอง
2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescence) อายุระหว่าง 15-18 ปี เป็นช่วงที่เด็กมีการผ่านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ ได้แล้ว ในระยะนี้เด็กจะมุ่งความสนใจไปที่การค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ดังนั้นเด็กจึงมีพฤติกรรมที่ชอบทดลอง รักความอิสระ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง โดยมีเจตคติและค่านิยมของตนเอง มีการวางแผนอนาคตของตนเอง นอกจากนี้เด็กยังเริ่มมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศอีกด้วย
3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) อายุระหว่าง 18-21 ปี ระยะนี้เป็นช่วงสุดท้ายก่อนจะเข้าสู่ผู้ใหญ่ เป็นระยะที่เด็กเริ่มจัดรูปแบบของตนเอง เริ่มมีการฝึกความชำนาญในสายงานอาชีพที่ต้องการรู้จักตนเอง และสามารถเชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ของตนเองเข้ากับสังคมใหม่ที่ตนอยู่ รู้คุณค่า และจุดมุ่งหมายของชีวิต ตลอดจนมีมุมมองในด้านต่างๆ กว้างมากขึ้น

สรุปได้ว่า ช่วงอายุของวัยรุ่น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงคือ

1. วัยรุ่นตอนต้น อายุระหว่าง 13-15 ปี โดยทั่วไปจะเป็นช่วงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
2. วัยรุ่นตอนกลาง อายุระหว่าง 15-18 ปี เป็นช่วงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
3. วัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 18-21 ปี โดยทั่วไปจะเป็นช่วงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา ปวส. หรือเทียบเท่า

2.2 พัฒนาการทางสังคม

โดยปกติเด็กวัยรุ่นจากขอบแยกตัวเองออกจากครอบครัว โดยเฉพาะเด็กอายุ 13 ปี มักพบว่าชอบอยู่ตามลำพัง สืบเนื่องมาจากมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางสังคมด้วย สังคมของเด็กวัยรุ่นนี้มีการเปิดกว้างมากขึ้นทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีเหตุผลในการคบเพื่อนต่างเพศมากกว่าวัยเด็กที่ผ่านมา ในกากรรวมกลุ่ม กลุ่มของวัยรุ่นชายจะมีขนาดใหญ่กว่าวัยรุ่นหญิง วัยรุ่นชายจะสนใจกีฬามาก ส่วนวัยรุ่นหญิงจะให้ความสนใจด้านการแต่งตัว คนตรี ศิลปะ ฯลฯ

เด็กวัยรุ่นนี้เป็นช่วงที่กลุ่มมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างสูง อยู่ในช่วงของการรวมกลุ่มเลียนแบบ แต่เด็กบางคนอาจชอบที่จะแยกตัวหลบซ่อน ไม่อยากเข้ากลุ่มกับเพื่อนตามอารมณ์และสภาวะของจิตใจ ความต้องการใกล้ชิดสนิทสนมและทำงานร่วมกับเพื่อนต่างเพศจะเริ่มแสดงออกมามากยิ่งขึ้น การให้เด็กได้มีโอกาสได้ทำงานร่วมกันเป็นทีมจะเป็นรากฐานของความสัมพันธ์ทางสังคมในอนาคต ช่วยให้เด็กเรียนรู้การทำงาน รู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับ รู้จักที่จะเห็นอกเห็นใจ และช่วยเหลือผู้อื่น นับว่าเป็นระยะสำคัญของการแสดงวุฒิภาวะของเด็กวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี

เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น ลักษณะทางสังคมที่มีการพัฒนาของวัยรุ่นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ตัวเองถูกใจ สนใจ และมีนิสัยและทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน ไม่ใช่การต้องการเป็นผู้ที่ถูกยอมรับในกลุ่มเหมือนที่ผ่านมาเท่านั้น เมื่อเด็กเติบโตมาถึงระยะนี้เด็กเริ่มมีความมั่นใจในตัวเอง เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น กล้าที่จะตัดสินใจเป็นผู้ที่จะเลือกคบเพื่อนที่ตัวเองต้องการ อิทธิพลในหมู่เพื่อนเริ่มลดน้อยลง

2.3 ความต้องการและความสนใจของวัยรุ่น

ความต้องการเกิดจากความรู้สึกอยากได้ อยากมี อยากเป็น ของบุคคลและทำให้เกิดแรงผลักดันให้บุคคลกระทำการต่างๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ วัยรุ่นเป็นวัยที่ไม่ต้องการใหญ่ ควบคุมดูแลอยู่ตลอดเวลา ไม่ต้องการให้ผู้ใหญ่แสดงความรักต่อเขาอย่างเด็กอีก ถึงกระนั้นก็ตาม วัยรุ่นก็ยังคงต้องการความรักและความอบอุ่นเช่นเดิม

วิทยา นาควัชระ (2544) ได้กล่าวถึงความต้องการของวัยรุ่น ไว้ดังนี้คือ

1. ความต้องการความรัก วัยรุ่นต้องการความรักจากบุคคลรอบข้าง เช่น จากบิดา มารดา ญาติ พี่น้อง ครูอาจารย์ รวมถึงเพื่อนทั้งจากเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ การที่วัยรุ่นต้องการความรักนี้เนื่องจากตนเองมีความรู้สึกว่ามีคนสนใจและรักตนเองน้อยลง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และอารมณ์จิตใจที่ไม่มั่นคง ไม่มั่นใจในคุณค่าของตนเอง คิดว่าคนอื่นจะมองไม่เห็นสิ่งเหล่านี้ จึงอยากเรียกร้องความรักและความสนใจจากผู้อื่น

2. ต้องการอยากรู้และอยากทดลองเกี่ยวกับเรื่องเพศ วัยรุ่นจะมีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องเพศและเพื่อนต่างเพศ เป็นวัยที่ต้องการความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศที่ถูกต้อง ถ้าถูกกีดกันจะแสดงออกทางอ้อมด้วยการปิดบังหรือด้วยการหาความรู้อย่างไม่ถูกวิธี นอกจากนี้ วัยรุ่นยังอยากทดลองเกี่ยวกับเรื่องเพศอีกด้วย เนื่องจากเป็นวัยที่สนใจเพื่อนต่างเพศ รักแบบหลงใหล ใฝ่ฝัน และเป็นความรักที่รุนแรงไม่มีเหตุผล

3. ความต้องการอิสรภาพมากขึ้น เป็นความต้องการที่รุนแรง เป็นความต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการการตัดสินใจ มีการวางแผน วางโครงการชีวิตและต้องการลงมือทำด้วยตนเอง โดยไม่ยอมให้ผู้ใหญ่เข้ามาก้าวร้าวชีวิตตน และมักจะคิดว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจความต้องการของตนเอง

4. ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม วัยนี้ เป็นวัยที่ต้องการให้สังคมยอมรับ ยกย่อง ชมเชย อยากเด่น อยากมีชื่อเสียง อยากรับผิดชอบต่อกิจกรรมบางอย่าง ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม แต่ก็ทำให้สำเร็จได้ยากเนื่องจากขาดระบบในการทำงานและขาดวิจารณญาณในตัวเอง ดังนั้นผู้ใหญ่จะต้องหาเหตุแห่งปัญหาและหาแนวทางแก้ไข

5. ความต้องการรวมกลุ่ม วัยนี้ เพื่อนมีความสำคัญมาก วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการให้เพื่อนยอมรับ จึงได้พยายามทำตัวตามเพื่อน ถึงแม้ว่าบางครั้งจะขัดกับความรู้สึกส่วนตัวก็ตาม

6. ความต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ เป็นความต้องการที่รุนแรง ต้องการคบเพื่อนใหม่ ต้องการทดลองทำสิ่งใหม่ๆตามเพื่อน เช่นการเดินขบวน การเสพสิ่งเสพติด เป็นต้น

7. ความต้องการมีอนาคต ความต้องการมีความสำเร็จ วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มมีความสนใจในอาชีพต่างๆ อยากรับผิดชอบ อยากพึ่งพาตนเอง มีจุดมุ่งหมายในอนาคต มีการวางแผนว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะประกอบอาชีพอะไร

8. ความต้องการแบบอย่างที่ดี ถึงแม้ว่าวัยรุ่นจะชอบความเป็นอิสระ แต่ก็อยากได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ที่ดี ต้องการเรียนแบบผู้ใหญ่ ซึ่งจะเห็นได้จากเด็กชายต้องการพ่อเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต ในขณะที่เด็กหญิงก็ต้องการแม่เป็นแบบอย่างเช่นกัน ฉะนั้นผู้ใหญ่จึงต้องทำความเข้าใจและยอมรับลักษณะธรรมชาติของวัยรุ่นรวมถึงการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก คอยชี้แนะแนวทาง และคอยตักเตือนเมื่อเด็กทำความผิด และให้รางวัลเมื่อเด็กทำดี ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กวัยรุ่นได้พัฒนาความคิด ความสามารถ และอีกทั้งยังเป็นการช่วยลดปัญหาช่องว่างระหว่างวัยอีกด้วย

อุไร สุมาริธรรม (2545) ได้แบ่งความต้องการของวัยรุ่นเป็น 2 ประเภทคือ

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการยังชีพของมนุษย์

1.1 ความต้องการอาหาร วัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้วัยรุ่นต้องการอาหารมากกว่าวัยอื่นๆ พ่อแม่จึงควรดูแลให้วัยรุ่นได้รับอาหารอย่างเพียงพอ กับความต้องการ

1.2 ความต้องการทางเพศ ในวัยนี้การทำงานของต่อมเพศ อวัยวะเพศมีความสมบูรณ์ใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ วัยรุ่นจึงเกิดความต้องการทางเพศ เกิดแรงขับ พยายามจะหาทางออกสนองความต้องการทางเพศ พ่อแม่จึงควรแนะนำหาทางระบายความต้องการทางเพศออกในทิศทางที่เหมาะสม เช่น การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา หรือการสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเองด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เหมาะสม และปลอดภัย

1.3 ความต้องการเครื่องนุ่งห่ม วัยรุ่นต้องการความโดดเด่น สะดุดตาเพศตรงข้าม วัยรุ่นจึงมักพิถีพิถันเกี่ยวกับการแต่งกายมากเป็นพิเศษ ใส่เสื้อผ้าตามสมัยนิยม ไม่ชอบให้พ่อแม่มาทักท้วงเรื่องเสื้อผ้าหรือการแต่งตัว

1.4 ความต้องการที่อยู่อาศัย วัยรุ่นต้องการห้องส่วนตัว เพื่อใช้เป็นโลกส่วนตัวของตนเองในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆ

1.5 ความต้องการการพักผ่อน วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการการพักผ่อนมาก เนื่องจากร่างกายที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีกิจกรรมในเรื่องการเรียนที่ต้องใช้สมองมาก อีกทั้งมีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น การเล่นกีฬา ร่วมกับเพื่อนๆ ทำให้วัยรุ่นใช้เวลาพักผ่อนมาก ทำให้วัยรุ่นมักนอนตื่นสาย

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ

2.1 ความต้องการได้รับอิสระ วัยรุ่นต้องการการเป็นตัวของตัวเอง ไม่ชอบให้ใครบังคับมาออกคำสั่ง หรือทักท้วงชีวิต ผู้ใหญ่จึงไม่ควรไปจี้จกรอบให้วัยรุ่นทำตาม

2.2 ความต้องการการยอมรับจากสังคม ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและคนรอบข้าง

2.3 ความต้องการความรู้ที่มั่นคง ปลอดภัย เนื่องจากสับสนจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

2.4 ความต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ วัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้ อยากเห็น อยากลอง พ่อแม่จึงควรแนะนำและให้ข้อมูลในสิ่งที่ถูกต้อง

2.5 ความต้องการกลุ่มเพื่อน ต้องการให้เพื่อนยอมรับเข้ากลุ่ม ชอบทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับเพื่อนจึงมักยอมตามใจเพื่อนกรรมทางเพศของวัยรุ่น

2.6 ความต้องการหาเลี้ยงตนเอง วัยรุ่นเริ่มมีความคิดต้องการหาเลี้ยงตนเอง เนื่องจากอยากมีเงินทอง รายได้ เพื่อมาจับจ่ายใช้สอยตามความต้องการของตนเอง

2.7 ความต้องการความยุติธรรม วัยรุ่นจะไม่พอใจเมื่อรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับความยุติธรรม

2.8 ความต้องการมีหลักการ และอุดมการณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของวัยรุ่น

สมพิศ สุขวิฑูรย์ (2541) กล่าวว่าความต้องการของวัยรุ่นมักขึ้นอยู่กับค่านิยมที่แต่ละคนยึดถือและมักจะยึดถือค่านิยมของกลุ่มเป็นที่ตั้งด้วยเสมอ ในวัยนี้มักมีความต้องการใหม่ๆมากขึ้นจากความต้องการในวัยเด็ก ซึ่งเป็นไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและอารมณ์ที่เกิดขึ้น ความต้องการของวัยรุ่นที่สำคัญ ได้แก่

1. ความต้องการความรัก เด็กวัยรุ่นต้องการความรักจากคนรอบข้าง เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ญาติมิตร ครู และเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน ซึ่งสาเหตุของการต้องการความรักจากบุคคลรอบข้างนั้นอาจเกิดอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจทำให้เด็กเกิดความสับสนขาดความมั่นใจในคุณค่าของตนและคิดว่าคนรอบข้างให้ความรักและความสนใจตัวเองน้อยลง จึงมักเรียกร้องให้คนรอบข้างหันมาให้ความรักและความสนใจกับตัวเองให้มากขึ้น

2. ความต้องการการเรียนรู้และอยากทดลองเกี่ยวกับเรื่องเพศ เด็กวัยรุ่นมีความสนใจในเรื่องเพศและเพื่อนต่างเพศ อยากรู้ อยากเห็น อยากลอง เป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องเพศอย่างถูกต้องเมื่อถูกกีดกันจะมีการแสดงออกทางอ้อม ด้วยการปิดบัง หรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากเพื่อนฝูงอย่างไม่ถูกต้อง

3. ความต้องการอิสรภาพ เด็กวัยรุ่นอยู่ในช่วงของความต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการอิสระอย่างรุนแรง ต้องการตัดสินใจและวางแผนชีวิตด้วยตนเอง ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่ม้าก้าวกายในชีวิต และมองว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจความต้องการของตน

4. ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการให้สังคมยอมรับและชื่นชม ต้องการชื่อเสียง อยากเด่นอยากดัง อยากมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งมักจะไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดประสบการณ์ ไม่รู้จักกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ

5. ความต้องการรวมกลุ่ม ในวัยนี้เพื่อนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก การที่ต้องการให้เพื่อนยอมรับตัวเองจึงยอมทำตามเพื่อนในกลุ่มถึงแม้บางครั้งไม่ชอบ หรือขัดกับความรู้สึกของตัวเองก็ตาม

6. ความต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ เป็นความต้องการที่รุนแรงอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลองทำในสิ่งแปลกใหม่ตามเพื่อน เช่น การแต่งกาย การเสพสิ่งเสพติด เป็นต้น

7. ความต้องการอนาคต อยากพึ่งพาและรับผิดชอบตนเอง อยากประสบความสำเร็จ เริ่มมองหาอาชีพที่น่าสนใจ รู้จักวางแผนการศึกษาและอาชีพการงานในอนาคต

8. ความต้องการแบบอย่างที่ดี ถึงแม้วัยรุ่นจะต้องการความเป็นอิสระแต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงต้องการคำแนะนำที่ดีจากผู้ใหญ่ อยากเลียนแบบผู้ใหญ่ที่ตนเองชื่นชอบ ที่เห็นได้ชัดเจนคือเด็กชายมักจะต้องการนำพ่อมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ส่วนเด็กหญิงก็ต้องการแม่มาเป็นแบบอย่างของตนเช่นกัน ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก คอยนำทางแนะนำตักเตือนเมื่อเห็นว่าเด็กกระทำผิด และคอยให้กำลังใจชื่นชมยินดีหรือให้รางวัลเมื่อเห็นว่าเด็กทำความดี

ความต้องการดังกล่าวข้างต้นเป็นความต้องการที่ผู้ใหญ่และคนใกล้ชิดกับเด็กควรยอมรับ และพยายามทำความเข้าใจถึงลักษณะตามธรรมชาติที่มาพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของวัยรุ่น เพื่อช่วยพัฒนาความคิดความสามารถของเด็ก และยังเป็นการลดปัญหาช่องว่างระหว่างวัยภายในครอบครัว

2.4 พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

เคอร์เคนดอล (Kirkendall, 1965: 1 อ้างถึงใน จินตนา พิงโพธิ์, 2547) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางเพศว่าเป็นสัญชาตญาณ อย่างหนึ่งตามธรรมชาติของมนุษย์

พฤติกรรมทางเพศ เป็นสัญชาตญาณ อย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นการกระทำ การแสดงออกที่วัยรุ่นได้แสดงออก ในเรื่องของการคบเพื่อนต่างเพศ การแสดงความรักต่อกัน การจับมือถือแขน รวมถึงการขอมมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ

เฮอร์ล็อก (Herlock, 1974: 71 อ้างถึงในจินตนา พิงโพธิ์, 2547) ได้กล่าวเน้นถึงพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นว่า มักเป็นเรื่องรักใคร่ทั้งวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง มีความสนใจจริงจังในเรื่องเพศ ท้ายที่สุดก็เกิดการทดลอง เพราะวัยรุ่นมีความพร้อมทางร่างกายที่จะสืบพันธุ์หรือให้กำเนิดทารกได้ ในด้านจิตใจก็มีความเจริญทางด้านเพศเช่นกัน ได้แก่ การมีความสนใจเพศตรงข้าม อยากมีคู่รัก มีความรู้สึกทางเพศ มีกามารมณ์รุนแรง

พนม เกตุมาน (2535: 115) ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น พบว่า

1. วัยรุ่นในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสมากขึ้นและเร็วขึ้น
2. วัยรุ่นชายมีประสบการณ์ทางเพศมากกว่าวัยรุ่นหญิง
3. แนวโน้มของวัยรุ่นชายที่ต้องการการมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนหญิงด้วยกันมากกว่าจะมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศ
4. วัยรุ่นชายส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องไม่เสียหาย

5. วัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส แต่มีแนวโน้มที่จะยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสมากขึ้น

วิทยา นาควัชระ (2544) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมทางเพศกับตนเอง (Autosexuality) วัยรุ่นจะใช้ตัวเองเป็นวัตถุที่เร้าความรู้สึกทางเพศให้ถึงจุดสูงสุด พฤติกรรมด้านนี้ที่พบบ่อยคือ การสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง (Masturbation) เพื่อต้องการผ่อนคลายความรู้สึกทางเพศ ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เป็นปกติของวัยรุ่นโดยทั่วไป

2. พฤติกรรมทางเพศกับคนเพศเดียวกัน (Homosexuality) พบได้บ่อยในวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงที่วัยรุ่น เริ่มมีการเปลี่ยนจากวัตถุที่เร้าความรู้สึกทางเพศจากตนเองไปหาบุคคลอื่น ในช่วงนี้เพื่อนเพศเดียวกันก็จะเข้ามามีบทบาทเพราะมีลักษณะของความเหมือนกันคิดว่าไม่มีอันตราย วัยรุ่นจึงมักสนใจในเพศเดียวกัน จากความสนิทสนมใกล้ชิดทำให้วัยรุ่นบางคนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน อาจมีจิตใจชอบเพื่อนเดียวกัน หรือมีพฤติกรรมทางเพศกับเพื่อนเพศเดียวกัน

3. พฤติกรรมทางเพศกับคนต่างเพศ (Heterosexuality) วัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลายจะเริ่มสนใจเพื่อนต่างเพศมากขึ้น เนื่องจากมีความมั่นใจว่าเป็นสิ่งถูกต้องในสังคม และเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกได้อย่างเปิดเผย จึงมักเห็นว่าวัยรุ่นจะให้ความสนใจกิจกรรม และมีพฤติกรรมทางเพศสูงมาก รวมถึงความอยากรู้อยากลอง

จากพฤติกรรมของวัยรุ่นที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดความสับสน ความรู้สึกไม่มั่นคง การมีความสนใจในเพศตรงข้าม การอยากรู้อยากเห็น อยากรอง และการมีความต้องการทางเพศอันเป็นแรงผลักดันตามธรรมชาติของวัยรุ่นที่อาจเป็นการชักนำไปสู่พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เช่นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมาอีกมากมาย

2.5 ปัญหาทางเพศของวัยรุ่น

วัยรุ่น เป็นวัยที่กำลังให้ความสนใจกับเพื่อนต่างเพศ รวมถึงมีความรู้สึกทางเพศที่พลุ่งพล่านขึ้นมาตามธรรมชาติ วัยรุ่นจึงควรเรียนรู้ถึงวิธีการควบคุมตนเอง เรียนรู้ถึงวิธีการปลดปล่อยและระบายอารมณ์ทางเพศออกมาในลักษณะหรือวิธีที่สังคมยอมรับ เช่น การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา หรือการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจ รวมถึงการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมและถูกวิธี

วัยรุ่นหลายคนมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนวัยอันควร เนื่องจากความอยากรู้อยากลองและเพื่อทดสอบบทบาทตามแบบผู้ใหญ่ บางครั้งวัยรุ่นยังใช้ Sex ในเหตุผลอื่นๆ อีกมากมาย เช่น การเข้าสังคมในหมู่เพื่อนฝูง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากเพื่อนๆ ใช้เป็นสื่อเพื่อแสดงออกบอกให้รู้

ถึงการโตเป็นผู้ใหญ่แล้วไม่ใช่เด็กเหมือนแต่ก่อน หรือการใช้ Sex เพื่อหลบหนีจากภาวะเหงาเป็นต้น

สุรศักดิ์ เอี่ยมเก็บ (2541) กล่าวถึงข้อเสียของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรว่า

1. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควรนั้น อาจทำให้เด็กหญิงบางคนเกิดการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงปรารถนาได้ ถึงแม้ว่าสมัยนี้จะมีวิธีการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพก็ตาม แต่วัยรุ่นไม่ยอมใช้ทำให้เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์
2. อาจทำให้ติดโรคจากการมีเพศสัมพันธ์ได้
3. อาจถูกบังคับให้แต่งงานหลังมีพฤติกรรมมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งหลังจากนั้นก็มักจะจบลงด้วยการหย่าร้าง
4. ก่อให้เกิดความรู้สึกผิดหลังจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งจะติดตัวไปตลอด
5. เมื่อมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรจะทำให้วัยรุ่นหญิงรู้สึกไร้ค่า ทำให้หมดความรู้สึกถึงการมีคุณค่าในตนเอง
6. มีความกลัวที่เกิดจากการถูกจับได้โดยโรงเรียน พ่อแม่ ญาติ และเพื่อนๆ
7. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร บางทีอาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแน่นหนาและหมกมุ่นในทางเพศมากเกินไป
8. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นสิ่งที่สังคมมองว่าเป็นสิ่งที่ผิดต่อศีลธรรม โดยความผิดนี้จะลงที่เด็กหญิงมากกว่า

จากแนวคิดในเรื่องของวัยรุ่นตามที่ได้กล่าวมาเบื้องต้น จะเห็นว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ร่างกายมีการเจริญเติบโต ลักษณะทางเพศเริ่มปรากฏอย่างเด่นชัด การทำงานของระบบประสาทและอวัยวะภายในส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กในด้านอารมณ์ เด็กวัยรุ่นจะมีอารมณ์รุนแรง มีการแสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาก่อนข้างก้าวร้าวมีความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ มีการแยกตัวเป็นครั้งคราว มีความรู้สึกอยากเป็นตัวของตัวเอง ต้องการพึ่งพาและรับผิดชอบตัวเอง ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่มากำก่ายในชีวิต ไม่ชอบระเบียบกฎเกณฑ์ภายในบ้าน มีความวิตกกังวลในเรื่องรูปร่างหน้าตาและบุคลิกภาพของตนเอง อารมณ์ที่พัฒนามากในวัยนี้ ได้แก่ ความโกรธ ความกลัวและความรัก ในส่วนของการพัฒนาทางสังคม วัยรุ่นต้องการเข้ากลุ่มและต้องการการยอมรับชอบเลียนแบบเพื่อนและคนเด่นคนดัง มีความพิถีพิถันในการเลือกคบเพื่อนมากขึ้น เด็กวัยรุ่นชอบเที่ยวเตร่หาความสนุกกับเพื่อนในวัยเดียวกันชอบแต่งกายตามสมัยนิยม ในส่วนของการพัฒนาทางปัญญาเด็กวัยนี้ใช้ความคิดของตนอย่างมีเหตุมีผล รู้จักมองตนเองกล้าแสดงออก กล้าออกความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น รู้จักการปรับตัว ในเรื่องพัฒนาการทางเพศเด็ก

วัยรุ่นได้พยายามปรับตัวให้มีพฤติกรรมทางเพศให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ในเรื่องความต้องการและความสนใจมีความต้องการหลายอย่าง เช่นต้องการความรัก ต้องการอยากรู้ อยากลองเรื่องเพศ ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม ต้องการอิสรภาพ ต้องการพึ่งพาตนเอง ต้องการการรวมกลุ่ม ต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ ต้องการแบบอย่างที่ดี จากความต้องการเหล่านี้ผู้ใหญ่จึงควรเข้าใจและให้ความช่วยเหลือด้วยการให้ความรักแก่เด็กวัยนี้ ปลุกฝังและถ่ายทอดค่านิยมและทัศนคติที่ดี ให้การยอมรับและไม่ควรบังคับหรือควบคุมเด็กมากเกินไป

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ

ข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมากในชีวิตประจำวันของมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงต้องมีการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันอยู่ตลอดเวลา ข่าวสารมีความสำคัญต่อมนุษย์เพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของมนุษย์ในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาใดๆ และเกิดความไม่มั่นใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมาข้อมูลข่าวสารจะยิ่งเพิ่มความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยทั่วไปบุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมา เก็บไว้กับตนเองทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนของตนเองสนใจและคิดว่ามีประโยชน์ต่อตนเองเท่านั้น เพราะข่าวสารมีมากมายและมีที่มาจากหลายแหล่งด้วยกัน แรงผลักดันที่จะทำให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมีการเลือกรับสื่อที่นั้นเกิดจากคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รับสารในด้านต่างๆ ได้แก่

1. องค์ประกอบทางด้านจิตใจ เช่นกระบวนการเลือกรับข้อมูลข่าวสาร การเลือกรับรู้ตามทัศนคติและประสบการณ์ของตนเอง
2. องค์ประกอบด้านสังคม สภาพแวดล้อม เช่น ครอบครัว วัฒนธรรม ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ภูมิฐานะ ตลอดจนสถานภาพในสังคม เหล่านี้เป็นต้น

ชาร์ลส์ เค แอตकिन (Charles K. Atkin อ้างถึงใน สุวรรณฯ หงส์ศรีสุวรรณ, 2544: 20) กล่าวว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากจะยังมีหูตาที่กว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมเป็นคนที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย

แม็คคอมบ์ส และเบ็คเคอร์ (McCombs and Becker อ้างถึงใน บุญจิระ พุทธิศรี, 2541) ได้ให้มุมมองไว้ว่า บุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน เพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการ ได้แก่

1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยการติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัวจากสื่อมวลชน เพื่อการรู้เท่าทันเหตุการณ์ มีความทันสมัย และสามารถรู้เห็นในสิ่งสำคัญที่ควรรู้

2. เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ (Decision) โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความคิดเห็นของตนต่อสภาวะหรือเหตุการณ์ต่างๆรอบตัวได้

3. เพื่อการพูดคุยสนทนา (Discussion) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนทำให้บุคคลมีข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้

4. เพื่อความต้องการการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อการรับรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปของเหตุการณ์ต่างที่เกิดขึ้นในสังคม และรอบตัว

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ ครอบคลุมเนื้อหา 2 ด้าน คือ

3.1 การเปิดรับข่าวสาร

3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล ดังนี้ คือ

3.1 การเปิดรับข่าวสาร

องค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสารที่มีความสำคัญประการหนึ่งคือ ผลของการสื่อสาร ซึ่งเกิดจากการสื่อสารทุกครั้งจะต้องเกิดผลหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้รับสาร ซึ่งผลของการสื่อสารจะเป็นเช่นใดนั้นขึ้นอยู่กับตัวของผู้รับสารเป็นสำคัญ ปัจจัยที่มีผลต่อองค์ประกอบในเรื่องตัวของผู้รับสารที่สำคัญคือ กระบวนการเลือกสรร (Selective process) ซึ่งแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ ประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทักษะ และความรู้สึกลึกซึ้งที่แตกต่างกันไป ซึ่งโจเซฟ ที. แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper, 1960 อ้างถึงใน สุวรรณฯ หงษ์ศรีสุวรรณ, 2544: 21) ได้แบ่งขั้นตอนของการเปิดรับข่าวสารไว้ดังนี้

การเลือกเปิดรับหรือการเลือกใช้ (Selective exposure) เป็นการเลือกขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสารของมนุษย์ ทั้งนี้ตามทักษะและความชำนาญในการรับรู้และเข้าใจข่าวสารของตน ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละคน บางคนถนัดพูด บางคนถนัดเขียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดในการเปิดรับหรือใช้สื่อของมนุษย์ จะสังเกตได้ว่าคนบางคนชอบดูโทรทัศน์มากกว่าการอ่านหนังสือ นั่นเอง

การเลือกให้ความสนใจ (Selective attention) ผู้รับสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง ซึ่งมักจะเลือกตามความสนใจและตรงกับความคิดเห็นของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และมักจะหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ไม่ตรงไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติที่มีอยู่ เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือเกิดความไม่สบายใจที่เรียกว่า Cognitive dissonance ดังนั้น การที่จะลดหรือหลีกเลี่ยงมิให้เกิดภาวะดังกล่าวได้ก็คือ การเลือกให้ความสนใจหรือเลือกสรรแต่ข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดของตน

การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective perception or Selective interpretation)

หลังจากที่มีการเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว ผู้รับสารจะต้องเลือกรับรู้หรือตีความข่าวสารที่ได้รับแตกต่างกันไปตามทัศนคติและประสบการณ์ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาพทางกายและสภาวะทางอารมณ์ของผู้รับสารในขณะนั้น บางครั้งผู้รับสารอาจมีการบิดเบือนข่าวสารเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตน

การเลือกจดจำ (Selective retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ความเชื่อและทัศนคติของตน และจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ หรือขัดแย้งกับความคิดและทัศนคติได้โดยง่าย ดังนั้น การเลือกจดจำเนื้อหาของข่าวสารที่ได้รับจึงเป็นการช่วยเสริมและตอกย้ำทัศนคติและความเชื่อของผู้รับสารให้หนักแน่นมั่นคงยิ่งขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงได้ยาก ซึ่งส่วนหนึ่งสามารถนำไปใช้ในการลดความรู้สึกรัดกุมขัดแย้งเมื่อเกิดความไม่แน่ใจหรือเมื่อรู้สึกไม่สบายใจ

การที่ผู้รับสารแต่ละคนมีพฤติกรรมในการเลือกรับสื่อและข่าวสาร จอห์น ซี เมอร์ริล และโลเวนสไตน์ (John C. Merrill and Lowenstein, 1971 อ้างถึงใน ชวรัตน์ เชิดชัย, 2527) กล่าวว่า มีปัจจัยหลายประการที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้มีการใช้สื่อ อันได้แก่

ความเหงา เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาโดยตรงที่ว่า ปกติคนเราย่อมไม่ชอบที่จะอยู่ตามลำพัง เนื่องจากเกิดความ สับสน วิดกกังวล หวาดกลัวการเมินเฉยจากสังคม จึงพยายามที่จะรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์กับผู้อื่น เมื่อไม่สามารถติดต่อสื่อสารสังสรรค์ได้กับบุคคลโดยตรงสิ่งที่ทำได้และดีที่สุดคือ การอยู่กับสื่อต่างๆที่ใช้ในการสื่อสาร

ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้น ปกติมนุษย์มีนิสัยอยากรู้อยากเห็นในสิ่งรอบตัวไปจนถึงสิ่งที่อยู่ไกลตัวที่สุด ซึ่งสื่อต่างๆสามารถตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นด้วยการนำเสนอข่าวสารต่างๆ มากมาย

ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง ในฐานะที่เป็นผู้รับข่าวสาร มนุษย์จึงต้องแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เพื่อช่วยให้ความคิดความเชื่อของตนบรรลุและเพื่อให้ข่าวสารที่ได้มาช่วยเสริมสร้างตอกย้ำทัศนคติเดิมๆของตน

ลักษณะเฉพาะของสื่อ สื่อแต่ละชนิดมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันไป ผู้รับสารแต่ละคนจึงต้องแสวงหาและเลือกใช้สื่อที่ตรงกับความต้องการและความพึงพอใจของตน

3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล

ในกระบวนการสื่อสารมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ประการคือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร องค์ประกอบทั้ง 4 นี้ มีส่วนสำคัญในการกำหนดความสำเร็จของการสื่อสารที่จะทำให้ผู้รับสารเกิดความตระหนัก มีทัศนคติและพฤติกรรมไปในแนวทางที่ผู้ส่งสารตั้งใจ

สื่อ คือ พาหนะที่นำข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร สื่อสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล

3.2.1 สื่อมวลชน

สื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารที่มีจำนวนมากและอยู่กันอย่างกระจัดกระจายได้อย่างรวดเร็ว เป็นการแพร่กระจายข่าวสาร ซึ่งสื่อมวลชนของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสื่ออินเทอร์เน็ต

คุณลักษณะของสื่อมวลชน คือ

- 1) สามารถเข้าถึงผู้รับหรือกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว
- 2) สามารถให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารได้ดี
- 3) สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงปรารถนาได้

โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper อ้างใน ปรมะ สตะเวทิน, 2533) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมด้านต่างๆของประชาชน ไว้ดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชนนั้นเป็นอิทธิพลทางอ้อม เนื่องจากมีปัจจัยด้านต่างๆหลายประการที่ปิดกั้นอิทธิพลของสื่อมวลชนไว้ ได้แก่

1.1 ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร โดยประชาชนจะมีความเห็นความเชื่อ ค่านิยมและมีความโน้มเอียงที่จะประพฤติ ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อนแล้ว

1.2 การเลือกของผู้รับสาร ประชาชนจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตนเองและจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับสารที่ไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจ

1.3 อิทธิพลของบุคคล ข่าวสารจากสื่อมวลชนอาจไม่ได้ไปถึงประชาชนในทันที แต่จะผ่านสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิดก่อนจะไปถึงประชาชน ผู้นำทางความคิดมักจะสอดแทรกความรู้ตึกนิกคิดของตนเข้าไปด้วย ซึ่งผู้นำความคิดมักจะเป็นบุคคลที่ได้รับความเชื่อถือ เลื่อมใสศรัทธาและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนทั่วไป จึงมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน

1.4 ลักษณะของธุรกิจด้านสื่อมวลชนที่มีการแข่งขันกันอย่างเสรี ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะเลือกเชื่อความคิดเห็นสื่อมวลชนตามความพอใจของตน

2. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชนเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น กล่าวคือสื่อมวลชนจะสนับสนุนทัศนคติ ค่านิยม ความมีใจโน้มเอียง ตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติกรรมของประชาชนให้มีความเข้มแข็งและพร้อมจะแสดงออกมาเมื่อได้รับแรงจูงใจที่เพียงพอ

3. สื่อมวลชนจะทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลงประชาชนได้ ก็ต่อเมื่อประชาชนมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว หากสื่อมวลชนสามารถเสนอสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการ ประชาชนก็จะเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมได้ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เป็นเพียงผู้นำเสนอหนทางในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมเท่านั้น

4. สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติและค่านิยมให้เกิดกับประชาชนได้ ในกรณีที่บุคคลนั้นๆ ไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ มาก่อน โดยทัศนคติและค่านิยมใหม่นี้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลนั้นได้รับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อยๆ เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

3.2.2 สื่อเฉพาะกิจ

สื่อเฉพาะกิจเป็นแขนงหนึ่งของสื่อมวลชน แต่โดยเหตุที่ใช้ “เฉพาะกิจ” ตามที่เรียกขานจึงมีลักษณะพิเศษออกไป (อรวรรณ ปิณฑธโววาท, 2537) สื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่สร้างขึ้น ชื่อ หรือเช่าโดยองค์กรใดองค์กรหนึ่งเพื่อใช้ในการสื่อสารหรือการประชาสัมพันธ์นั้นๆ เพราะสื่อเฉพาะกิจนี้จัดเป็นแขนงหนึ่งของสื่อมวลชน แต่ได้พัฒนาเนื้อหาเพื่อประโยชน์เป็นเรื่องราวๆ ไป ดังนั้น สื่อเฉพาะกิจจึงมีเป้าหมายที่แน่นอนชัดเจน มีการส่งเนื้อหาต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่กลุ่มเป้าหมายนั้นๆ การผลิตไม่ยุ่งยาก การนำเสนอเนื้อหาเป็นไปอย่างง่าย (สมควร กวีระ อ่างถึงในอรวรรณ ปิณฑธโววาท, 2537)

อาดัมส์ (Adams, 1971 อ้างถึงใน สุวรรณ หงษ์ศิริสุวรรณ, 2544) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของสื่อเฉพาะกิจไว้ดังนี้ สื่อเฉพาะกิจจัดว่ามีความสำคัญต่อการเผยแพร่ นวัตกรรมและข่าวสารข้อมูล เพราะสื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่จัดทำขึ้น เพื่อสนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะ การใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นการให้ความรู้และข่าวสารที่เป็นเรื่องราวเฉพาะอย่าง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย (Target audience) ที่กำหนดไว้แน่นอน ตัวอย่างสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ การจัดพิมพ์เอกสาร จุลสาร แผ่นพับ หรือแผ่นปลิวออกเผยแพร่ ซึ่งอาจจะจัดส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยทางไปรษณีย์ (Direct mail) นอกจากนี้ การปิดโปสเตอร์ตามชุมชนต่างๆ การจัดนิทรรศการ การสาธิต (Demonstration) ก็เป็นการใช้สื่อเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพในการรณรงค์เผยแพร่ประดิษฐ์กรรมใหม่ๆ ที่ทันสมัยในสังคมนั้นๆ

3.2.3 สื่อบุคคล

สื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลที่นำพาข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อสื่อสารแบบตัวต่อตัว ระหว่างบุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คนขึ้นไป ในการสื่อสาร โดยใช้สื่อบุคคล ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะซักถามทำความเข้าใจและมีปฏิริยาโต้ตอบกันได้ทันที การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นมีองค์ประกอบของการสื่อสารอยู่อย่าง

ครบถ้วน คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร ผล และปฏิริยาสนองกลับ โรเจอร์ส และชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker อ้างถึงใน สุวรรณ หงษ์ศรีสุวรรณ, 2544) กล่าวไว้ว่า ในกรณีที่ต้องการให้บุคคลใดๆเกิดการยอมรับในสารที่นำเสนอออกไปหรือจะทำการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อให้เกิดการยอมรับในสารนั้น ควรเลือกใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยการใช้บุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์มากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลง ในระดับทัศนคติและพฤติกรรมในการรับสาร นอกจากนี้ยังเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดและตัดสินใจรับสารนั้นอย่างมั่นใจ

เสถียร เขยประทับ (2525) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของสื่อบุคคลไว้ ดังนี้คือ

1. สามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารแบบยุดลวิถี ถ้าผู้รับสารไม่เข้าใจในตัวสารสามารถไต่ถามจากผู้ส่งสารได้ในเวลาอันรวดเร็ว ส่วนผู้ส่งสารก็สามารถปรับปรุงแก้ไขสารให้ตรงกับความต้องการ และความเข้าใจของผู้รับสารได้ในเวลาอันรวดเร็วเช่นกัน

การที่ช่องทางที่เป็นสื่อระหว่างบุคคลมีปฏิริยาตอบสนองหรือปฏิริยาสะท้อนกลับสามารถทำให้ลดอุปสรรคของการสื่อสารที่เกิดจากการเลือกรับสาร การเลือกแปลหรือตีความสาร และการเลือกจำสารได้

2. สามารถที่จะจูงใจบุคคลให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ฝังรากลึกได้จากแนวคิดเรื่องการเปิดรับข่าวสารในเรื่องเพศ สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันอยู่ในยุคของข้อมูลข่าวสาร เด็กแควดล้อมด้วยสื่อต่างๆ มากมายหลายรูปแบบ พ่อแม่จำเป็นต้องช่วยให้ลูกตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อ และรู้จักเลือกรับสื่ออย่างรู้เท่าทัน การดูแลพื้นฐานในครอบครัวเป็นสิ่งที่ช่วยหล่อหลอมพฤติกรรมการอยู่กับสื่อของเด็ก อันจะเป็นทักษะระยะยาวต่อไปในอนาคต เนื่องจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารใดๆ ก็ตาม ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความรู้ ทัศนคติ และก่อให้เกิดพฤติกรรมในที่สุด

4. ทฤษฎีการรับรู้ตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับตนเองมิได้มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่ได้พัฒนาก่อตัวขึ้นมาพร้อมๆกับช่วงชีวิตของแต่ละคนผ่านการสื่อสารรูปแบบต่างๆ แนวคิดเกี่ยวกับตนเองประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ ความเชื่อ (beliefs) ทัศนคติ (attitudes) และการให้คุณค่าหรือค่านิยม (values) โดยที่แต่ละบุคคลจะสร้างแนวคิดเกี่ยวกับตนเองผ่านทางปัจจัยสำคัญ อันได้แก่ ประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต กลุ่มอ้างอิงต่างๆ และบทบาทหน้าที่ต่างๆ ที่แต่ละคนสวมบทบาทอยู่

ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวตนของแต่ละคนที่มีต่อปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้ก่อเกิดแนวคิดเกี่ยวกับตนเองของแต่ละคนที่แตกต่างกันไปผ่านกระบวนการสื่อสารในบริบทต่างๆ ตลอดชั่วชีวิตของคนแต่ละคนดังต่อไปนี้

1. ประสบการณ์ในอดีต เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดท่าทีและความของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น การที่เด็กๆ ชอบกระโดดลงมาจากที่สูงโดยการจินตนาการว่าตัวเองเป็นซูเปอร์แมนแล้วได้รับบาดเจ็บจะเป็นประสบการณ์ช่วยสอนให้รู้ว่าจินตนาการแนวคิดเกี่ยวกับตนเองที่คิดว่าเป็นซูเปอร์แมนนั้นเป็นไปได้ จะทำให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับตนเองได้ถูกต้องจนไม่กล้ากระโดดจากที่สูงอีก

2. กลุ่มอ้างอิง เป็นกลุ่มที่สร้างกรอบแนวคิดทัศนคติและการให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มอ้างอิงในวัยรุ่น นับเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อชีวิตในวัยนี้เป็นอย่างยิ่ง จากงานวิจัยหลายชิ้นพบว่า ในกลุ่มเยาวชนไทยมีแนวคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการอยู่ด้วยกัน และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานทั้งที่ยังอยู่ในวัยเรียน การให้คุณค่าต่อพรหมจรรย์ของหญิงสาวเปลี่ยนไป แสดงให้เห็นว่าทัศนคติและแนวคิดต่อตนเองของเยาวชนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

3. บทบาท ได้แก่ บทบาทหรือพฤติกรรม ที่สังคมและคนรอบข้างคาดหวังจะได้รับจากเราซึ่งมีทั้งบทบาทตามหน้าที่ที่กำหนดอย่างชัดเจน ได้แก่ บทบาทที่มาพร้อมกับหน้าที่ทางสังคมที่ได้รับ เช่น บทบาทการเป็นผู้บังคับบัญชา บทบาทของพนักงานรักษาความปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบทบาทที่ไม่ได้มาพร้อมกับหน้าที่ แต่เป็นบทบาทที่ได้รับความคาดหวังจากสังคม เช่น บทบาทของแม่ที่ต้องอบรมเลี้ยงดูลูก เป็นต้น

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ตนเอง ครอบคลุมเนื้อหา 3 ได้แก่

- 4.1 กระบวนการเกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง
- 4.2 ลักษณะของการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง
- 4.3 องค์ประกอบและรูปแบบของการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ดังนี้ คือ

4.1 กระบวนการเกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง

Loudon และ Bitta (1993 อ้างถึงใน อัญชัน สันติไชยกุล, 2547) ได้สรุปกระบวนการเกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ไว้ 4 ทฤษฎี ได้แก่

ทฤษฎีการประเมินตนเอง (Self-appraisal) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า การรับรู้เกี่ยวกับตนเองเกิดจากการที่บุคคลสังเกตพฤติกรรมของตนเองว่าเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่ โดยการประเมินจากลักษณะพฤติกรรมของตนเองที่บุคคลคิดว่าโดดเด่นเหนือพฤติกรรมอื่น (dominant behavior pattern) เช่น การที่บุคคลพิจารณาสังเกตตนเองแล้วพบว่าลักษณะของตนเองที่

โดดเด่นที่สุดคือ การเป็นคนเงิบๆ ไม่ชอบสูงส่งพุดคุยกับบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลประเมินแล้วเห็นว่า พฤติกรรมดังกล่าวจัดอยู่ในประเภทต่อต้านสังคม (antisocial) จึงเกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเองเป็นคนที่ มีลักษณะต่อต้านสังคม

ทฤษฎีผลสะท้อนจากผู้อื่น (Reflected appraisal) หรือทฤษฎีกระจกเงา (Looking glass self) ได้อธิบายว่า การรับรู้เกี่ยวกับตนเองเป็นผลมาจากการประเมินตนจากผู้อื่น ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นกระจกเงาที่ใส่องตัวเรา ทำให้บุคคลเกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของตนเอง โดยเงาหรือผลสะท้อนที่ได้กลับมานั้นจะมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของบุคคลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้ประเมิน (appraiser) และผลการประเมินที่สะท้อนกลับมานั้นในแต่ละครั้ง ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น หก ประเด็นสำคัญ ได้แก่

- 1) ผู้ประเมินเป็นผู้มีความน่าเชื่อถือ (Highly credible source) เช่น อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านบุคลิกภาพ จิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยา เป็นต้น
- 2) ผู้ประเมินเป็นผู้บุคคลที่ให้ความสนใจหรือใส่ใจในตัวผู้ถูกประเมินอย่างจริงจัง
- 3) ผลการประเมินหรือผลสะท้อนที่ได้รับกลับมามีลักษณะที่แตกต่างหรือขัดแย้งอย่างมากกับการรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่ผู้ถูกประเมินมีอยู่
- 4) ผลการประเมินหรือผลสะท้อนที่ได้รับการยืนยันและเห็นพ้องจากบุคคลอื่นอีกเป็นจำนวนมาก
- 5) ผลการประเมินหรือผลสะท้อนที่ได้มีที่มาหรือมีผู้ประเมินที่หลากหลาย และผลการประเมินแต่ละแหล่งมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน
- 6) ผู้ประเมินเป็นบุคคลสำคัญสำหรับตัวผู้ถูกประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเราเช่น พ่อ แม่ แฟน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น

ทฤษฎีการเปรียบเทียบทางสังคม (Social comparison) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า การรับรู้เกี่ยวกับตนเองเกิดจากการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นที่เป็นกลุ่มอ้างอิงหรือกลุ่มที่มีความสำคัญกับตนเอง

บุคคลต้องการได้รับการยืนยันว่า ความเชื่อ และทัศนคติของตนถูกต้อง โดยการเปรียบเทียบความเชื่อและทัศนคติของตนเองกับทัศนคติของผู้อื่น เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจว่าความเชื่อและทัศนคติของตนเองถูกต้องหรือไม่อย่างไร เช่น การที่บุคคลหนึ่งๆ จะมองว่าตนเองเป็นคนหัวโบราณหรือไม่ก็อาจจะมองตัวเองด้วยการเปรียบเทียบกับเพื่อนร่วมงาน จากลักษณะการแต่งกายที่มิดชิดมากกว่าคนอื่นๆ มาก บุคคลก็จะเกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเองเป็นคนหัวโบราณ เป็นต้น

ทฤษฎีอคติในการรับข้อมูล (Biased scanning) ทฤษฎีนี้อธิบายได้ว่า การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เกิดจากแรงจูงใจหรือความปรารถนาของบุคคลและอคติในการรับข้อมูล โดยบุคคลจะเลือกเปิดรับแต่ข้อมูลที่สอดคล้องและสนับสนุนกับความคิดและความต้องการของตนเอง และหลีกเลี่ยงไม่รับข้อมูลข่าวสารที่ขัดแย้งกับความต้องการของตนเอง

4.2 ลักษณะของการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง

ไม่ว่าการรับรู้เกี่ยวกับตนเองจะเกิดจากวิธีการใดจากกระบวนการเกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเองทั้ง 4 ทฤษฎีคือ ทั้งจากการประเมินตนเอง ผลสะท้อนจากผู้อื่น การเปรียบเทียบ หรืออคติในการรับข้อมูล แต่การรับรู้เกี่ยวกับตนเองจะต้องมีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ (Rosenberg, 1979; Purkey&William, 1996 อ้างถึงใน วสันต์ จันทร์ประสิทธิ์, 2545)

4.2.1 การรับรู้เกี่ยวกับตนเองเป็นสิ่งที่เกิดมาจากการเรียนรู้ (Learned) การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองของแต่ละบุคคลไม่ได้มีมาแต่กำเนิด การรับรู้เกี่ยวกับตนเองจะค่อยๆ ได้รับการพัฒนาในช่วงไม่กี่เดือนแรกของชีวิต หลังจากนั้นการรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่เกิดขึ้นมาจะถูกจัดรูปแบบหรือเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเราคนอื่นๆ (Significant others) การรับรู้เกี่ยวกับตนเองเป็นสิ่งที่เกิดมาจากการเรียนรู้ ดังนั้น บุคคลคนหนึ่งจึงสามารถมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองได้หลายแบบในช่วงเวลา และสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และเลือกที่จะตีความสิ่งต่างๆ ให้สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ การรับรู้เกี่ยวกับตนเองจึงเปรียบเสมือนทะเลสาบที่มีกระแสน้ำไหลเข้าออกอยู่ตลอดเวลา โดยที่กระแสน้ำเหล่านี้เปรียบเสมือนประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิต น้ำที่ไหลมาจากแม่น้ำแห่งประสบการณ์เหล่านี้สามารถทำให้น้ำในทะเลสาบมีความใสสะอาด หรืออาจทำให้น้ำเสียได้เช่นกัน

4.2.2 การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง มีลักษณะเป็นระบบโครงสร้าง (Organized) นักวิจัยส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า การรับรู้เกี่ยวกับตนเองมีลักษณะที่เป็นระบบโครงสร้าง มีความเป็นลำดับขั้น (orderliness) และมีความเป็นหนึ่งเดียว (harmony) แต่ละบุคคลจะมีการรับรู้ต่างๆ มากมายในชีวิตแต่ละวัน และการรับรู้ต่างๆ เหล่านี้ ได้สะสมรวมกันจนเกิดเป็นการรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่มีระบบโครงสร้าง

4.2.3 การรับรู้เกี่ยวกับตนเองมีลักษณะไม่หยุดนิ่ง (Dynamic) ลักษณะที่แท้จริงของการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เปรียบได้กับเข็มทิศที่จะคอยชี้ไปทางทิศเหนืออยู่เสมอ ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกันกับการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของบุคคล ซึ่งเข็มการรับรู้เกี่ยวกับตนเองนี้ไม่เพียงแต่เป็นตัวคอยนำทางให้กับการรับรู้ตนเอง บุคคลอื่น และโลกใบนี้ว่าเป็นอย่างไรแล้วนั้น ยังช่วยทำบุคคลมีบุคลิกภาพที่คงที่มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงไปเปลี่ยนมา เราจึงอาจมองได้ว่าการรับรู้ตนเองเป็นเข็มทิศของลักษณะบุคลิกภาพ ช่วยทำให้มนุษย์มีบุคลิกภาพที่คงที่และเป็นตัวแนะแนวทางของพฤติกรรม

มากกว่าจะมองว่าการรับรู้ตนเองเป็นเพียงต้นเหตุของพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลเท่านั้น พัฒนาการของการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในบุคคลเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยบุคคลจะมีการรับความคิดหรือการรับรู้ใหม่ๆ เข้ามา พร้อมทั้งกำจัดความคิดเก่าหรือการรับรู้ที่ผ่านมาแล้วในอดีตออกไปจากชีวิตอย่างต่อเนื่อง

4.2.4 การรับรู้เกี่ยวกับตนเองมีลักษณะคงเส้นคงวา (Consistency) การแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคลต้องมีความมั่นคง คงเส้นคงวา หรือสอดคล้องกับการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองที่มีอยู่ โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองต้องการความสอดคล้องกันภายใน (Internal consistency) ซึ่งจะคงไว้ซึ่งความสอดคล้องกับบุคลิกภาพ บุคคลจึงเลือกที่จะแสดงออกหรือเปิดรับแต่แนวคิดหรือประสบการณ์ใหม่ที่สอดคล้องประสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ดังนั้นประสบการณ์ทุกอย่างที่บุคคลจะได้รับจะต้องผ่านการกลั่นกรองและทำให้สอดคล้องกับการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองที่มีอยู่ มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดความขัดแย้งของการรับรู้เกี่ยวกับตนเองขึ้นได้ การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองจะคอยป้องกันตัวเองออกจากการสูญเสียความรู้สึกที่ดีที่มีต่อตนเอง (Self esteem) ซึ่งถ้าบุคคลสูญเสียความรู้สึกที่ดีที่มีต่อตนเองไป จะทำให้บุคคลนั้นเป็นทุกข์และรู้สึกกังวลใจ

4.2.5 การรับรู้เกี่ยวกับตนเองมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ (Modifiable) การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ดีขึ้นได้ในช่วงเวลาที่เหมาะสมภายใต้เงื่อนไขบางประการ เช่น

- บุคคลแต่ละคนมีความต้องการที่จะหาหนทางที่จะทำให้ตนเองมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นและเป็นที่ชื่นชมของทุกคน
- ทุกคนมีแรงกระตุ้นจากภายในอยู่ตลอดเวลาในทุกที่ และทุกสถานการณ์ จึงทำให้บุคคลสามารถพัฒนาการเรียนรู้อาชีพเกี่ยวกับตนเองให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการหรือนำไปสู่พัฒนาการที่ดีขึ้น
- บุคคลที่มีเหตุผลและมีสุขภาพจิตที่ดี จะสามารถกลั่นกรองและซึมซับประสบการณ์ใหม่ๆ เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้ตลอดชีวิต ซึ่งทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่ยืดหยุ่น อันนำไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองที่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้

4.3 องค์ประกอบและรูปแบบของการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับตนเอง คือ การรับรู้ภาพลักษณ์โดยรวมทั้งหมดที่แต่ละคนคิดและมีความเชื่อเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นอย่างไร โดยมีองค์ประกอบของความเป็นตัวตนของแต่ละคน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ตัวตนที่เป็นวัตถุ ตัวตนทางสังคม และตัวตนในทางจิตวิญญาณ

4.3.1 องค์ประกอบของการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง

1) *ตัวตนที่เป็นวัตถุ* หมายถึง คำตอบในสิ่งที่เป็นองค์ประกอบของตัวเราที่เห็นได้ ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบทางกายภาพ สรีระร่างกาย หรือวัตถุสิ่งของที่เป็นสิ่งของปรุงแต่งต่างๆของเรา เช่น บ้าน รถ

2) *ตัวตนทางสังคม* เป็นความสัมพันธ์ที่คนเรามีต่อผู้อื่นตามหน้าที่และบทบาท และสถานการณ์ในสังคมของแต่ละคน

3) *ตัวตนในทางจิตวิญญาณ* ประกอบด้วยองค์ประกอบที่อยู่ภายในระบบความคิดและจิตใจของบุคคลแต่ละคน ตัวตนในทางจิตวิญญาณจึงมีความแตกต่างจากตัวตนที่เป็นวัตถุ และตัวตนทางสังคม เพราะเป็นตัวตนที่เกิดขึ้นภายในไม่สามารถมองเห็นได้จากภายนอก ความเป็นตัวตนในลักษณะนี้ประกอบกันขึ้นด้วยระบบการรับรู้ การเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางสังคมในรูปแบบต่างๆ ก่อตัวขึ้นเป็นความเชื่อและทัศนคติ ค่านิยม คีลธรรม ความรู้สึก ความต้องการในเรื่องต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวตนคนนั้นๆ (บุษบา สุธีธร, 2548: 372)

การรับรู้เกี่ยวกับตนเองมีลักษณะโครงสร้างที่สลับซับซ้อน ประกอบไปด้วยคุณสมบัติ (attributes) หลายประการ โดยการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของแต่ละบุคคลจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับว่าคุณสมบัติข้อใดของบุคคลจะมีความโดดเด่นเหนือว่าคุณสมบัติประการอื่นๆ ในการประเมินการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในแต่ละสถานการณ์ (Solomon, 1999) ดังนั้นการรับรู้เกี่ยวกับตนเองจึงมีได้มากกว่าหนึ่ง บุคคลคนหนึ่งสามารถมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ เนื่องจากบุคคลมีหลายบทบาท ในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน เช่น นักเรียนเมื่ออยู่ที่โรงเรียน มีบทบาทเป็นนักเรียน เป็นลูกศิษย์ เป็นเพื่อน เมื่ออยู่ในครอบครัวมีบทบาทเป็นลูก เป็นพี่ เป็นน้อง ฯลฯ

4.3.2 รูปแบบของการรับรู้ตนเอง

เนื่องจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเองเป็นแนวคิดที่สลับซับซ้อน สามารถมองได้หลายลักษณะซึ่ง เซอร์รี่ (Sirgy, 1982 อ้างถึงใน อัญชัน สันติไชยกุล, 2547) ได้รวบรวมแนวคิดในการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง โดยได้แบ่งออกเป็น 3 มุมมอง ได้แก่

1) การรับรู้เกี่ยวกับตนเองมีรูปแบบเดียว

นักวิจัยบางกลุ่มมองว่าการรับรู้เกี่ยวกับตนเองมีเพียงรูปแบบเดียว คือการรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามที่เป็นจริง (actual self) เป็นการมุ่งศึกษาไปที่การรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าเป็นอย่างไรในความคิดของตัวเอง ซึ่งมีคำที่ใช้เรียกการรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามความเป็นจริง แตกต่างกันไปหลายอย่างเช่น real self, basic self หรือ extant self

2) การรับรู้เกี่ยวกับตนเองมีสองรูปแบบ

เนื่องจากแนวคิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในรูปแบบเดียวยังไม่มีความชัดเจนที่ใช้อธิบายได้อย่างเพียงพอ จึงมีมุมมองใหม่เกิดขึ้นมาว่าการรับรู้เกี่ยวกับตนเองน่าจะมีสองรูปแบบ คือ การรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามที่เป็นจริง (actual self) ว่าตนเองเป็นคนอย่างไร และการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในอุดมคติ ซึ่งหมายถึงภาพลักษณ์ที่บุคคลคนหนึ่งอยากเป็น ซึ่งมีคำที่ใช้เรียกมากมาย เช่น ideal self, idealized และ desired self

3) การรับรู้เกี่ยวกับตนเองมีหลายรูปแบบ (Sirgy, 1982; Claiborne & Sirgy, 1990; Johar & Sirgy, 1991; Berkman et al, 1997; Hawkins et al, 1998 อ้างถึงใน อัญชัน สันติไชยกุล, 2547: 43-46)

การรับรู้เกี่ยวกับตนเองประกอบไปรูปแบบที่เป็นพื้นฐานสำคัญ 4 รูปแบบคือ การรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามที่เป็นจริง (actual self) การรับรู้เกี่ยวกับตนเองในอุดมคติ (ideal self) การรับรู้เกี่ยวกับตนเองทางสังคม (social self) และการรับรู้เกี่ยวกับตนเองทางสังคมในอุดมคติ (ideal social self) ซึ่งอยู่ภายใต้การรับรู้เกี่ยวกับตนเองในสองลักษณะใหญ่ๆ คือ การรับรู้เกี่ยวกับตนเองในมุมมองของตนเอง (private self) และการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในมุมมองของคนอื่น (public self)

(1) การรับรู้เกี่ยวกับตนเองในมุมมองของตนเอง (Private self)

หมายถึงภาพลักษณ์ที่บุคคลมีต่อตนเองจากมุมมองของตนเอง ซึ่งสามารถจำแนกการรับรู้ออกเป็น 2 มิติย่อยดังนี้

ก. การรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามที่เป็นจริง (Actual self) คือความรู้สึกที่บุคคลคนหนึ่งมองว่าตนเองเป็นอย่างไร ซึ่งคือลักษณะความเป็นตัวตน (personal identities) ของแต่ละบุคคลนั่นเอง เช่น บางคนมองว่าตนเองเป็นคนที่ยึดมั่นกับศีลธรรมไม่แก่ง บางคนอาจมองว่าตัวเองเป็นคนมีเสน่ห์ดึงดูด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่บุคคลมีมุมมองและมีความรู้สึกต่อตนเองจากมุมมองของตนเอง

การรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามที่เป็นจริงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม โดยบุคคลมักจะทำการปกป้องความเป็นตัวตนของตนเอง กล่าวคือบุคคลจะรู้สึกอึดอัดหรือลำบากใจเมื่อต้องกระทำในสิ่งที่ขัดแย้งกับความคิด ความเชื่อ หรือความรู้สึกของตนเอง บุคคลจึงมักหลีกเลี่ยงด้วยการเลือกกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้อง (self consistency motive) ไปในทิศทางเดียวกันกับการรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามที่เป็นจริง เช่น เมื่อบุคคลมองว่าตัวเองเป็นคนที่มีความมั่นใจในตัวเอง ก็มักจะมีความกล้าที่จะแสดงออกในที่สาธารณะเสมอ

ข. การรับรู้เกี่ยวกับตนเองในอุดมคติ (Ideal self) คือความรู้สึกที่บุคคลคนหนึ่งต้องการหรือปรารถนาที่จะเป็น ซึ่งอาจมีความแตกต่างไปจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามที่เป็นจริงของบุคคลนั้น เช่น ถ้าการที่บุคคลคนหนึ่งมองว่าตนเองเป็นคนขี้อาย ประหม่า ขาด

ความมั่นใจไม่กล้าแสดงออก ซึ่งเป็นการรับรู้ตนเองตามที่เป็นจริงอันไม่พึงปรารถนา แต่ในขณะที่เดียวกันบุคคลคนนี้ก็มีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามอุดมคติ คือต้องการเป็นคนที่มีความมั่นใจและกล้าแสดงออก ซึ่งเป็นแตกต่างไปจากการการรับรู้ตนเองตามที่เป็นจริง อนึ่งถ้าการรับรู้ตนเองตามที่เป็นจริงและการรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามอุดมคติ มีความขัดแย้งหรือมีความแตกต่างกันมากเท่าไร ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง (self esteem) ก็จะยิ่งลดน้อยลงมากเท่านั้น

การรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามอุดมคติมีผลต่อพฤติกรรม โดยบุคคลมักจะเลือกที่จะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เช่น ถ้าสุขภาพสตรีอยากมีหุ่นผอมเพรียวและมีสุขภาพดี อาจเลือกการออกกำลังกายมากกว่าที่จะอดอาหาร เป็นต้น

(2) การรับรู้เกี่ยวกับตนเองในมุมมองของคนอื่น (Public self) หมายถึงภาพลักษณ์ของบุคคลจากการมองของบุคคลอื่น คือความรู้สึกว่าตนเองเป็นอย่างไรในสายตาของคนอื่น ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 2 ข้อดังนี้

ก. การรับรู้เกี่ยวกับตนเองทางสังคม (Social self) คือลักษณะภาพลักษณ์ที่บุคคลเชื่อว่าคนอื่นมองตนเองว่าเป็นอย่างไร การรับรู้เกี่ยวกับตนเองทางสังคมของบุคคลคนหนึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างไปจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามที่เป็นจริงและการรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามอุดมคติของคนคนนั้น เช่น การที่เด็กนักเรียนชายคนหนึ่งมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองทางสังคมจากเพื่อนๆ ในห้องเรียนว่าเป็นคนที่เก่ง มีความมั่นใจในตนเองสูง กล้าแสดงออก ซึ่งแตกต่างไปจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามที่เป็นจริงว่าตนเองเป็นคนเรียบร้อย ขี้อาย เป็นต้น

การรับรู้เกี่ยวกับตนเองทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม โดยบุคคลมักจะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมเพื่อรักษาภาพลักษณ์ที่คนอื่นมีต่อตนเอง (social consistency motive) โดยจะรู้สึกลำบากใจหรือเกิดอาการไม่สบายใจเมื่อต้องกระทำในสิ่งที่ขัดแย้งกับภาพลักษณ์ของตนเองในสายตาผู้อื่น เช่น นักศึกษาที่ได้รับรางวัลมรรยาทงามจากมหาวิทยาลัย จะมีภาพลักษณ์ว่าเป็นคนเรียบร้อย ดังนั้นนักศึกษาผู้นี้ก็จะต้องระมัดระวังกิริยา มรรยาทให้สำรวม ไม่กล้าแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวให้คนอื่นเห็น เป็นต้น

ข. การรับรู้เกี่ยวกับตนเองทางสังคมในอุดมคติ (Ideal social self) คือ คือลักษณะภาพลักษณ์ของบุคคลคนหนึ่งที่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ว่าเป็นอย่างไร การรับรู้เกี่ยวกับตนเองทางสังคมในอุดมคติ มีผลต่อพฤติกรรม โดยบุคคลจะเลือกกระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของสังคมเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น (social approval motive)

นอกจากรูปแบบการรับรู้เกี่ยวกับตนเองดังที่กล่าวมาข้างต้น ยังมี การรับรู้ที่เกี่ยวกับตนเองในรูปแบบอื่นๆ อีกมากมาย เช่น การรับรู้เกี่ยวกับตนเองจากสิ่งของ การ

รับรู้ตนเองตามความคาดหวัง การรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามสถานการณ์ การรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามความเป็นไปได้ การรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามอย่างผู้อื่น ฯลฯ

นอกจากนี้ วัฒนธรรมของชาวตะวันตกและชาวตะวันออกก็มีมุมมองในด้านการรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการแบ่งเป็นการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในมุมมองของตนเอง (private self) และการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในมุมมองของผู้อื่น (public self) ในส่วนที่แตกต่างกัน อย่างเห็นได้ชัดเจนคือ สังคมตะวันตกจะมุ่งเน้นความเป็นตัวตนที่เป็นอิสระของบุคคล (independent) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าชาวตะวันตกให้ความสำคัญกับการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในมุมมองของตนเอง (private self) มากกว่า ขณะที่ชาวตะวันออกจะให้ความสำคัญกับการรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่มาจากมุมมองของผู้อื่น (public self) ซึ่งมักจะเกิดจากการประเมินของกลุ่มทางสังคมที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย หรือที่เรียกว่า collective self ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากตัวอย่างในการแต่งกายของชาวตะวันออกบางประเทศ อย่างเช่นประเทศญี่ปุ่นที่มักจะมีชุดฟอร์มทำงานหรือเครื่องแบบชุดนักเรียน ที่แสดงถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในสังคม โดยมีกฎระเบียบการแต่งกายที่เคร่งครัด รวมถึงมีการกำหนดสีของเครื่องแต่งกาย เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงชนชั้นทางสังคมหรืออาชีพต่างๆ ซึ่งจะมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงเมื่อเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวตะวันตกที่เน้นให้อิสระในการแต่งกายตามความต้องการของตนเอง เพื่อแสดงออกให้เห็นความเป็นตัวตนของตนเอง ดังเช่นการส่งเสริมให้พนักงานหรือนักเรียน นักศึกษาสามารถแต่งกายได้อย่างอิสระในวันศุกร์ (casual Friday) เพื่อให้พนักงานได้ปลดปล่อยความเป็นตัวของตัวเองออกมาอย่างอิสระ (Triandis, 1989; Markus and Kitayama, 1991 อ้างถึงใน อัญชัน สันติไชยกุล, 2547)

จากนิยามของการรับรู้เกี่ยวกับตนเองข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง คือความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองว่าเป็นอย่างไร ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สถานการณ์ต่างๆ รวมถึงสิ่งของรอบข้างทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ซึ่งสามารถใช้เป็นสื่อในการแสดงความหมายของความเป็นตนเองของบุคคลนั้นๆ

5. รูปแบบการใช้ชีวิต

รูปแบบการใช้ชีวิต (Lifestyle) หรือรูปแบบการดำเนินชีวิต คือ โครงสร้างโดยรวมของการใช้ชีวิต การใช้เวลา และการใช้จ่ายเงินของบุคคล รูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นตัวสะท้อนกิจกรรม (Activities) ความสนใจ (Interest) และความคิดเห็น (Opinion) ของบุคคลได้เป็นอย่างดี และยังสามารถสะท้อนค่านิยมของบุคคลผ่านมาทางกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

รอบๆตัวบุคคล นอกจากนี้รูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วตามสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (Blackwell and Miniard, 1993 อ้างถึงใน อัญชัน สันติไชยกุล, 2547)

รูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นลักษณะของความเป็นอยู่ที่แสดงถึงการใช้เวลา ของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร(Activities) การให้ความสนใจ กับสภาพแวดล้อมรอบตัว (Interest) และ ความคิดเห็นที่มีต่อตนเองและสิ่งรอบข้าง (Opinion) ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ คือลักษณะทางจิตวิทยานั้นเอง (Assael ,1995 อ้างถึงในขวัญใจ เกียรติศักดิ์สาคร, 2541)

คำจำกัดความของกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น อธิบายได้ดังนี้ (Reynold and Darden Jame F. Eagle, 1993 อ้างถึงใน จุฑามาส กิรติกสิกร, 2542:8)

กิจกรรม หมายถึง การแสดงออกอย่างเด่นชัด เช่นการซื้อข้าวของเครื่องใช้ เสื้อผ้า การพูดคุยกับเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการบริการใหม่ๆ ซึ่งแม้ว่าการแสดงออกเหล่านี้สามารถสังเกตเห็นได้ แต่ก็เป็นเรื่องยากที่จะวัดถึงเหตุผลของการกระทำได้โดยตรง

ความสนใจ เป็นความสนใจในบางวัตถุประสงค์ บางสถานการณ์ หรือบางเรื่อง ซึ่งหมายถึงระดับของความตื่นตัวที่เกิดขึ้นพร้อมความเอาใจใส่เป็นพิเศษ หรือความเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง

ความคิดเห็น เป็น คำตอบ ของแต่ละบุคคลในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้น ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นคำถาม ในลักษณะของการตีความ ความคาดหวัง และการประเมินผลดีหรือผลเสียของการเลือกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

Plummer (1974) ได้จำแนกตัวแปรย่อยในการพิจารณา กิจกรรม (Activities) ความสนใจ (Interest) และความคิดเห็น (Opinion) ไว้ดังนี้ คือ

กิจกรรม ได้แก่ การงาน งานอดิเรก กิจกรรมทางสังคม การพักผ่อน การบันเทิง สมาชิกสโมสร กิจกรรมในชุมชน การซื้อสินค้า กีฬา เป็นต้น

ความสนใจ ได้แก่ ครอบครัว บ้าน งาน ชุมชน สันทนาการ แฟชั่น อาหาร เสื้อต่างๆ การประสบความสำเร็จ

ความคิดเห็น ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ประเด็นทางสังคม การเมือง ธุรกิจ เศรษฐกิจ การศึกษา สินค้าและบริการ อนาคต และวัฒนธรรม

ปัจจุบันการศึกษาลักษณะรูปแบบการดำเนินชีวิตโดยใช้วิธี AIO ที่มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรม (Activities) ความสนใจ (Interest) และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ (Opinion) ตามแนวทางของ Plummer ได้ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางหัวข้อสำหรับตั้งคำถามเพื่อศึกษาลักษณะรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างแพร่หลาย

Reimer (1995:124-135 อ้างถึงใน จุฑามาส กิริติกสิกร, 2542:10) กล่าวว่ารูปแบบการดำเนินชีวิต คือรูปแบบเฉพาะของกิจกรรมในแต่ละวัน ที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของคนนั้นๆ โดยที่รูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลจะไม่มีใครเหมือน คนแต่ละคนจะเลือกทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่นๆซึ่งอาจจะมีคนอื่นทำ หรือไม่มีคนทำก็ได้ จึงอาจมีบุคคลที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงเหมือนกัน

Reimer ได้แบ่งรูปแบบการดำเนินชีวิตออกเป็น 5 กลุ่มคือ

1. รูปแบบของกิจกรรมที่แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีนิยม ในแต่ละสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมระดับชาวบ้าน หรือวัฒนธรรมชั้นสูงก็ตาม(Culture orientation)
2. รูปแบบที่นอกเหนือจากสิ่งที่เป็นอยู่ทั่วไป เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและควรค่าต่อการที่บุคคลจะเข้าไปร่วมทำ เช่นในเรื่องการเมือง (Social orientation)
3. รูปแบบที่มีลักษณะคล้ายกับ Culture orientation แต่จะเป็นเรื่องใกล้ตัว และมีจุดมุ่งหมายเพื่อความพึงพอใจและความบันเทิงของตนเองมากกว่า (Entertainment orientation)
4. รูปแบบของกิจกรรมที่มีลักษณะของความใกล้ชิดและเรื่องที่เป็นส่วนตัว (Home and family orientation)
5. คือ สิ่งที่ทำเพื่อสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยการเล่นในรูปแบบต่างๆ (Sport and outdoor orientation)

รูปแบบการดำเนินชีวิตที่ Reimer ได้จัดแบ่งไว้นั้น มีพื้นฐานมาจากกรอบความคิดที่ว่าแต่ละบุคคลมีความสนใจและมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แน่นอนเป็นของตนเอง และมักจะกระทำสิ่งนั้นๆเพื่อเป็นการสนองตอบความต้องการอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ ซึ่งรูปแบบการดำเนินชีวิตนี้ไม่ได้หมายถึง กิจกรรมที่ทำเพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่งเป็นครั้งคราวตามสถานการณ์ เพราะบางครั้งบางกิจกรรมที่กระทำอาจมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละครั้งและแต่ละเหตุการณ์นั้นๆ

การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารในครอบครัวที่ส่งผลต่อทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ในเขตกรุงเทพมหานคร” ได้ยึดเอากรอบแนวคิดของรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบ AIO คือ กิจกรรม (Activities) ความสนใจ (Interest) และ ความคิดเห็น (Opinion) มาประยุกต์ใช้เป็นมาตรวัดรูปแบบการใช้ชีวิต ตามแนวคิดของ Assael, Reynold and Darden, Plummer และ Reimer เนื่องจากมาตรวัดรูปแบบการใช้ชีวิตแบบ AIO เป็นมาตรวัดที่มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับเปลี่ยนหัวข้อต่างๆที่จะใช้ในการวิจัยให้เข้ากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้เป็นอย่างดี โดยในการวิจัยครั้งนี้จะเลือกศึกษาเฉพาะรูปแบบของกิจกรรมที่

แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีนิยม รูปแบบที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อความพึงพอใจและความบันเทิงของตนเอง และรูปแบบของกิจกรรมที่มีลักษณะของความใกล้ชิดและเรื่องครอบครัวมาใช้เป็นตัวชี้วัด เนื่องจากมีความเหมาะสมกับการใช้ชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด

6. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

“ทัศนคติ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Attitude” เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Aptus” แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม

โรเจอร์ (Rogers, 1978: 208 – 209 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533: 122) ได้กล่าวถึง ทัศนคติว่า เป็นดัชนีชี้ว่า บุคคลนั้น คิดและรู้สึกอย่างไร กับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดย ทัศนคติ นั้นมีรากฐานมาจาก ความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรม ในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่งๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal communication) ที่เป็นผลกระทบมาจาก การรับสาร อันจะมีผลต่อ พฤติกรรม ต่อไป

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530: 238) ได้ให้คำนิยามศัพท์คำว่าท่าทีทัศนคติ หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลได้รับมา หรือเรียนรู้มาและกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยาสนับสนุนหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งอาจเป็นแบบเข้าสู่ (approach) หรือถอนตัวออก (withdrawal) ก็ได้ และด้วยเหตุนี้ทัศนคติที่เป็นเป้าหมายของปฏิกิริยาซึ่งอาจจะมีคุณค่าทางบวกหรือลบก็ได้ในแง่ของแต่ละบุคคล

เหม ทองชัย (2523: 41-42) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็น หรือความรู้สึกอันเอียงทางใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ภายหลังจากที่บุคคลมีประสบการณ์ในสิ่งนั้นๆ มาแล้ว ทัศนคติเป็นเครื่องกำหนดแนวโน้มในการแสดงออกทางพฤติกรรมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆของบุคคล ทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ทัศนคติเชิงนิมิต เป็นลักษณะความพึงพอใจ ศรัทธา เห็นชอบ ยอมรับ สนับสนุน และปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ
2. ทัศนคติเชิงนิเสธ เป็นลักษณะการแสดงออกในทางตรงข้ามกับทัศนคติเชิงนิมิต ซึ่งจะเป็นการแสดงออกในลักษณะที่ไม่ชอบ ไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ปฏิบัติตาม
3. ทัศนคติที่เป็นกลาง เป็นลักษณะของการแสดงออกที่เป็นกลาง เฉยๆ ไม่ชอบ ไม่เกลียด

ทัศนคติ เป็นดัชนีชี้ว่า บุคคลนั้น คิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุหรือ สิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจาก ความเชื่อที่อาจส่งผลถึง พฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นมิติของ การประเมิน เพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่งๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคลที่ เป็นผลกระทบมาจากการรับสาร อันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป (อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533: 122)

จากคำจำกัดความต่างๆ เหล่านี้ จะเห็นได้ว่ามีประเด็นร่วมที่สำคัญดังนี้คือ

1. ความรู้สึกภายใน
2. ความพร้อม หรือ แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทัศนคติ เป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึก และ ความเชื่อ หรือการรับรู้ของบุคคลกับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมโต้ตอบในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมาย ของทัศนคตินั้น ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นไปในทางบวก หรือ ทางลบ ของแต่ละบุคคล

ทัศนคติเป็นเรื่องของจิตใจและความรู้สึก ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้และ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งจะก่อให้เกิดแนวโน้มพฤติกรรมของบุคคลที่จะแสดงออก

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติครอบคลุมเนื้อหา 6 ด้าน คือ

- 6.1 องค์ประกอบของทัศนคติ
- 6.2 คุณลักษณะของทัศนคติ
- 6.3 การเกิดทัศนคติ
- 6.4 แหล่งของทัศนคติ
- 6.5 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
- 6.6 ทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น ดังนี้คือ

6.1 องค์ประกอบของทัศนคติ

แมคไกวร์ (McGuire อ้างถึงใน นवलลอ สุภาพล, 2534: 19) จำแนกองค์ประกอบ ของทัศนคติเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นอันดับแรก และเป็นความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นว่ามีคุณค่ามากน้อย เพียงใดเป็นความรู้เชิงประเมินค่าสิ่งนั้นได้

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก เป็นความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหมายถึงความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจ ต่อสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบทางการพร้อมกระทำ เมื่อบุคคลมีความรู้เชิงประเมินค่า และมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้นแล้ว สิ่งที่สอดคล้องกันซึ่งติดตามมาคือความพร้อมที่จะกระทำให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตนต่อสิ่งนั้นด้วย

องค์ประกอบของทัศนคติในมุมมองของนักจิตวิทยาและนักการศึกษา มีมุมมองแนวคิดตรงกันว่า ทัศนคติดังกล่าวประกอบด้วย 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านความคิด หรือความรู้ความเข้าใจ (Cognitive component) เป็นส่วนของความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งต่างๆ หากมีความรู้ความคิดที่ดีต่อสิ่งใดก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective component) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละคนความรู้สึกแบ่งได้เป็น 2 ทัศนคติ คือ ด้านบวก (ชอบ, พอใจ และประทับใจ) และด้านลบ (รังเกียจ, ไม่พอใจ และไม่ประทับใจ)

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral component) เป็นการแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งของบุคคล หรือสถานการณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก

6.2 การเกิดของทัศนคติ

โฟสเตอร์ (Charles R. Foster อ้างถึงใน พันธัมภ์ อุปถัมภ์, 2548) ได้ให้แนวคิดของการเกิดทัศนคติว่าขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อ สิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์ ก่อให้เกิดทัศนคติในตัวบุคคลจากการที่ได้พบเห็น คู่้นเคย ทดลอง ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ตรง (direct experience) และการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น หรือได้อ่าน แต่ไม่ได้ทดลองพบเห็น คู่้นเคยด้วยตนเอง ถือว่าเป็นประสบการณ์โดยอ้อม (indirect experience)

2. ค่านิยมและการตัดสินใจ ค่านิยม เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีค่านิยม และการตัดสินใจ ค่านิยมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ค่านิยม หรือมาตรฐานของกลุ่มของกลุ่มที่บุคคลนั้นร่วมใช้ชีวิตอยู่

6.3 แหล่งของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ (ประภาพรพิญ สุวรรณ, 2546) ได้สรุปแหล่งทัศนคติที่สำคัญได้ดังนี้ คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปในทางดีหรือไม่ดี จะทำให้เราเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน
2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคล (Communication) การได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นจะทำให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากบุคคลอื่นซึ่งมีผลต่อทัศนคติ
3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Mode) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ โดยขั้นแรกเมื่อเกิดเหตุการณ์บางอย่าง บุคคลนั้นจะสังเกตว่าบุคคลอื่นๆจะปฏิบัติกันอย่างไร หลังจากนั้นขั้นต่อไปบุคคลนั้นจะแปลความหมายการปฏิบัตินั้นไปในรูปของทัศนคติ
4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional factors) ทัศนคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือหน่วยงาน เป็นต้น สถาบันเหล่านี้เป็นทั้งแหล่งที่มาและสิ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดทัศนคติได้

6.4 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคล สรุปได้ 3 ประการคือ

1. การยินยอม (Compliance) การเปลี่ยนแปลงแบบนี้จะไม่ถาวรขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่จะได้รับการยินยอมมักเป็นไปในแง่ของการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของบุคคลในสังคม
  2. การเลียนแบบ (Identification) เป็นภาวะที่บุคคลยอมรับสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้นเป็นผลมาจากความต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือพึงพอใจกับบุคคลหรือ กลุ่มอื่น โดยจะรับบทบาทของกลุ่มหรือผู้อื่นมาเป็นของตนและ/หรือเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน การเลียนแบบนี้จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความดึงดูดใจ (attractiveness) และพลัง (power) ของแหล่งข่าว
  3. ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เกิดเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า เนื่องจากสิ่งนั้นตรงกับความต้องการภายในและค่านิยมของเขา
- เมื่อพิจารณากระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติแล้วพบว่าจะต้องมีสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงเสมอ ดังนั้นบุคคลต่างๆ ที่มนุษย์มีส่วนเกี่ยวข้องในสังคม รวมถึงสถาบัน สื่อมวลชนต่างๆ ต่างก็มีส่วนในการเป็นสิ่งเร้า และแรงจูงใจให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ไม่มากก็น้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่มากระตุ้นบุคคลนั้นต้องสอดคล้องกับประสบการณ์และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีอยู่เดิมด้วยเช่นกัน

6.5 ทศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น

ทศนคติเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิด ของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ทศนคติการเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นจึงหมายถึง ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดของวัยรุ่นที่เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว การเลียนแบบ การเรียนรู้ ค่านิยม และประสบการณ์ที่วัยรุ่นได้รับจากบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง โรงเรียน เพื่อนและสื่อมวลชน Peplau และ Hall (อ้างในจามรี ศรีรัตนบัลย์, 2543: 32-33) ได้แบ่งลักษณะของทศนคติ หรือเจตคติของเด็กวัยรุ่นต่อความรักและการมีเพศสัมพันธ์ 3 ประเภทดังนี้

1. การมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี (Sexual traditional) วัยรุ่นกลุ่มนี้จะมี ความเชื่อและพฤติกรรมที่ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกันมา โดยมีความคิดว่าต้องมีการแต่งงานกันตามธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติก่อนจึงจะมีเพศสัมพันธ์กันได้ ความเชื่อเหล่านี้มักมีพื้นฐานมาจากการมีจริยธรรมทางสังคม และความเชื่อคำสั่งสอนทางศาสนา ซึ่งเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

2. การมีเพศสัมพันธ์แบบสมัยใหม่ (Sexual moderate) วัยรุ่นกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าการที่บุคคล 2 คน มีความรักกันไม่จำเป็นต้องมีการแต่งงานตามประเพณี จากความเชื่อดังกล่าวทำให้วัยรุ่นกลุ่มนี้มักจะใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันและมีเพศสัมพันธ์กัน โดยที่มิมีความคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นการเพิ่มความรักและความใกล้ชิดให้แก่กัน

3. การมีเพศสัมพันธ์แบบเสรีนิยม (Sexual liberal) วัยรุ่นกลุ่มนี้เชื่อ และมีความคิดว่าว่าการมีเพศสัมพันธ์ไม่จำเป็นต้องมีความรักต่อกัน การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องของความสนุกและเป็นการเรียนรู้ที่จะรักคนอื่น

ไรส์ (Reiss 1966: 64-66 อ้างถึงในวรรณวิมล สุรินทร์ศักดิ์ 2546: 13-15) กล่าวว่า การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ยอมรับการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ (abstinence) การไม่ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสทั้งเพศชายและหญิง โดยมีความเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องละเอียดอ่อน เป็นสิ่งสำคัญและมีคุณค่า ควรปฏิบัติต่อคู่สมรสเท่านั้น แต่ในปัจจุบันที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง บุคคลกลุ่มนี้ก็ได้ยอมรับการใกล้ชิดกันทางกายในลักษณะของการกอดจูบ เล้าโลม กันมากขึ้น

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ปล่อยตัวเพราะความรัก ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสว่าเป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้อย่างต้องสำหรับชายและหญิงภายใต้เงื่อนไขการมีเพศสัมพันธ์ที่มั่นคง เช่น ได้มีการหมั้นหมายกันแล้ว การมีความรัก ความเชื่อมั่นต่อกันอย่างมาก แต่ถึงอย่างไรก็ตามก็ยังมีกลุ่มที่ปล่อยตัวปล่อยใจมีความรักอย่างเสรี มีเพศสัมพันธ์กันอย่างอิสระ

เพราะมีความเชื่อว่าผู้ที่รักกันต้องอยู่ด้วยกัน เมื่อหมดรักก็แยกทางกันไป กลุ่มนี้จะไม่ยอมรับและให้ความสำคัญกับการแต่งงาน

นอกจากนี้ไรส์ ยังได้กล่าวถึง ทักษคติหรือเจตคติ ที่บุคคลมีต่อความรักและการมีคู่รักว่าเป็นสิ่งที่มีผลดีมากกว่าผลเสีย เป็นค่านิยมที่สนับสนุนการมีเพศสัมพันธ์ ภายใต้เงื่อนไขของการที่มีความรักต่อกัน ที่เรียกกันว่าเป็นจริยธรรมแบบใหม่ เมื่อบุคคลมองเห็นว่าพฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีผลดีมากกว่าผลเสีย การมีทัศนคติที่ชอบการเปลี่ยนแปลง หรือที่เรียกว่าทัศนคติเสรีนิยม (liberality) โดยมีมุมมองว่าชีวิตไม่จำเป็นต้องเดินตามกรอบประเพณีที่ปฏิบัติกันมาอย่างเคร่งครัด เป็นการสนับสนุนอิสรภาพของบุคคลให้กล้าคิดและกล้าแสดงออก ส่งผลให้บุคคลยอมรับการมีเพศสัมพันธ์สูง การยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ของบิดา มารดา ในแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง มองว่าทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลจะถูกสั่งสมและขัดเกลามาจากครอบครัว และใช้บรรทัดฐานหรือทัศนคติของบิดามารดา ที่มีต่อเรื่องการมีเพศสัมพันธ์มากำหนดทัศนคติของตนเองในการยอมรับต่อการมีเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้การยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนตามแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง โดยมองว่าเพื่อนเป็นกลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญ เนื่องจากการที่บุคคลใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน มีการทำกิจกรรมต่างๆด้วยกัน อยู่ภายใต้สถานการณ์ที่ใกล้เคียงกัน บุคคลจึงนำเอาค่านิยมบรรทัดฐานจากเพื่อนมาเป็นตัวกำหนดทัศนคติของตน ถ้ากลุ่มเพื่อนยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ บุคคลก็มีแนวโน้มสูงที่จะมีการยอมรับการมีเพศสัมพันธ์เช่นกัน

เหตุผลของการมีเพศสัมพันธ์ (วรัญญู กุลดิลก, 2546: 48-49) มีหลายประการ อาจมาจากเพื่อการตอบสนองทางเพศ เพื่อเป็นการพิสูจน์ความสามารถทางเพศ เพื่อความอยากรู้อยากลอง เพื่อความสนุกสนานเพื่อเป็นการพิสูจน์รักแท้ เพื่อเป็นการผูกมัดการแสดงความเป็นเจ้าของซึ่งกันและกัน หรือมองว่าเป็นแฟชั่นของสังคมปัจจุบัน ในขณะที่เหตุผลของการต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์นั้นเกิดจากการการละอายต่อการทำผิดต่อจารีตประเพณีและศีลธรรมอันดี การละอายต่อบาป กลัวการถูกตำหนิ ถูกดูเหยียดหยามจากสังคมและกลัวการตั้งครรภ์ หรือติดโรคทางเพศสัมพันธ์

6.6 ค่านิยมทางเพศ

ค่านิยมทางเพศ (Sexual value) หมายถึง หลักการพื้นฐานที่บุคคลยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติเพื่อดำเนินชีวิตในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ โดยค่านิยมทางเพศของบุคคลเกิดขึ้นจากการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ในสถาบันครอบครัว ระบบการศึกษา ประสบการณ์ กระบวนการขัดเกลาและถ่ายทอดทางสังคม รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคม

ค่านิยมทางเพศเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับชีวิต ดังจะพบได้จากความคิดคำนึง การเลือกปฏิบัติ และพฤติกรรมทางเพศที่ได้แสดงออกอย่างเหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย

6.6.1 ค่านิยมทางเพศที่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย

ค่านิยม เป็นความรู้สึก ความเชื่อ ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่บุคคลในสังคมยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติในชีวิต เพื่อช่วยในการตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง ดังนั้นค่านิยมของบุคคลแต่ละคนจึงมีความแตกต่างกันไปตามสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ โดยค่านิยมทั้งหลายจะไม่มี ความคงที่ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามวิถีภาวะและประสบการณ์ของบุคคลในสังคม ค่านิยมทางเพศนับได้ว่าเป็นค่านิยมทางสังคมที่มีความสำคัญมากอย่างหนึ่ง เพราะเป็นหลักปฏิบัติเพื่อให้บุคคลในสังคมได้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

6.6.2 อิทธิพลที่มีผลต่อค่านิยมทางเพศ

อิทธิพลที่ส่งผลต่อค่านิยมทางเพศ ได้แก่

- 1) ศาสนา คำสอนของศาสนาในศาสนาต่างๆ เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ฯลฯ เป็นหลักยึดถือให้บุคคลปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาที่บุคคลนั้นๆ ให้ความเคารพนับถือ
- 2) เจตคติหรือทัศนคติทางเพศของหนุ่มสาว เกิดจากการศึกษาเล่าเรียน และการเรียนรู้จากประสบการณ์
- 3) เจตคติหรือทัศนคติทางเพศของพ่อแม่ ที่ถ่ายทอดประสบการณ์สู่ลูก ผ่านการอบรมสั่งสอนและการปลูกฝังค่านิยมทางเพศ
- 4) บุคลิกภาพ ลักษณะของบุคคลซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีการแสดงออกให้เห็นจากภายนอก

6.6.3 ค่านิยมทางเพศที่เหมาะสม

ค่านิยมทางเพศมีขอบเขตที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

- 1) ค่านิยมต่อการคบเพื่อนต่างเพศ

วัยรุ่นบางคนมีค่านิยมเกี่ยวกับ การไม่มีคู่รักหรือการไม่มีแฟน ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เสียฟอร์ม น่าอับอาย ซึ่งเป็นค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง วัยรุ่นควรมีค่านิยมต่อการคบเพื่อนต่างเพศที่เหมาะสม หากจะมีแฟนหรือคู่รัก ก็ควรเป็นไปด้วยความรักอย่างจริงจัง รักเดียวใจเดียว รักนวลสงวนตัว ซื่อสัตย์ต่อคนรัก มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และควรมีมุมมองต่อการไม่มีแฟนว่าเป็นเรื่องปกติ ไม่ใช่เรื่องน่าอาย เป็นต้น
- 2) ค่านิยมต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน

การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานเป็นเรื่องที่ไม่ควรกระทำและไม่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย การแสดงออกในเรื่องเพศสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงไม่

สามารถมีหรือกระทำได้อย่างเท่าเทียมกัน เพราะชายและหญิงมีความแตกต่างกันทางสรีระวิทยา หญิงมีโอกาสที่จะตั้งครรภ์ได้ ดังนั้นการมีเพศสัมพันธ์จึงควรกระทำเมื่อมีความพร้อมภายหลังการแต่งงานกันอย่างถูกต้องตามประเพณี

3) ค่านิยมต่อการแต่งงาน

การแต่งงานในสังคมไทยในยุคปัจจุบันควรเกิดขึ้นจากความพร้อมของชายและหญิงที่ยินยอมจะใช้ชีวิตคู่เพื่อสร้างครอบครัวใหม่อย่างอบอุ่น ค่านิยมที่เหมาะสมต่อการแต่งงานจะทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุข เช่น การเป็นคนรักเดียวใจเดียว ผู้ชายไม่ควรไปหาความสุขทางเพศนอกบ้านกับหญิงอื่น ผู้หญิงควรมีความซื่อสัตย์ต่อสามี เป็นต้น

4) ค่านิยมต่อเรื่องทำแท้ง

การทำแท้งเป็นเรื่องผิดกฎหมาย ยกเว้นจะเกิดจากเหตุผลทางการแพทย์ ได้แก่การตั้งครรภ์ที่เกิดจากการถูกข่มขืน การตั้งครรภ์ของสตรีที่เป็นโรคจิต หรือการตั้งครรภ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพของมารดา ค่านิยมในเรื่องของการทำแท้งจึงไม่ควรกระทำในความคิดของวัยรุ่นชายและหญิง เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง สังคมไทยไม่ยอมรับ และอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของผู้หญิงที่ทำแท้ง

อาจกล่าวได้ว่าการมีค่านิยมทางเพศและการดำเนินชีวิตตามค่านิยมที่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย เช่นค่านิยมในเรื่องของการคบเพื่อนต่างเพศ ค่านิยมต่อการแต่งงาน จะทำให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข ได้รับการยอมรับจากเพื่อน สังคม และชุมชน รวมทั้งสามารถดำรงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยไว้ด้วยความภาคภูมิใจ

6.6.4 ปัจจัยและค่านิยมต่อการแต่งงานเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น

การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในขณะที่กำลังศึกษาเล่าเรียน มีผลกระทบตามมามากมาย ทำให้เสียการเรียน หมดอนาคต การติดเชื้ทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ การทำแท้ง ดังนั้นการเรียนรู้ถึงปัจจัยที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ในขณะที่ศึกษาจะช่วยให้เราสามารถป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจได้

1) การมีค่านิยมทางเพศที่ผิด ได้แก่ ความเชื่อที่ว่าผู้ชายต้องเจ้าชู้ การไม่มีแฟนเป็นเรื่องน่าอาย

2) ความอยากรู้ อยากลอง ชอบสนุก และชอบฉวยโอกาส

3) การมีมุมมองในเรื่องของความรักที่แตกต่างกันระหว่างชาย และหญิง เช่นผู้ชายมองว่าความรักนั้นต้องมีความใคร่ร่วมด้วยจึงต้องมีการถูกเนื้อต้องตัว สัมผัส เล้าโลม และ

มีความต้องการทางเพศ ในขณะที่ผู้หญิงมองความรักว่าเป็นเรื่องของจิตใจ ต้องการความอ่อนหวาน อ่อนโยน มากกว่าการเส้าโลม

4) สื่อทางเพศ เช่นหนังสือที่มีภาพโป๊ การ์ตูนที่มีเรื่องเพศแทรกอยู่ ภาพยนตร์เรทอาร์ ภาพยนตร์เรทเอ็กซ์ ทำให้เกิดความต้องการทางเพศจนไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้

5) การแต่งกาย การแต่งกายโป๊ หรือแต่งกายด้วยเสื้อผ้าน้อยชิ้น ไม่ปกปิดร่างกายในส่วนที่สมควรจะปกปิด เช่น เสื้อสายเดี่ยว โชว์สะดือ กางเกงรัดรูป นุ่งกระโปรงสั้น การแต่งกายโป๊เป็นภัยต่อผู้สวมใส่ เพราะอาจทำให้ผู้ชายที่พบเห็นเกิดอารมณ์ทางเพศอย่างรุนแรงจนนำไปสู่คดีข่มขืน หรือล่วงละเมิดทางเพศ

6) ความใกล้ชิด ส่วนมากการมีเพศสัมพันธ์มักเกิดจากคนที่ใกล้ชิดสนิทสนม ทำให้เกิดความไวเนื้อเชื้อใจ จึงนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้

7) การคบเพื่อน เพื่อนมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อและการกระทำของวัยรุ่น โดยเฉพาะในวัยรุ่นชาย ถ้าคบเพื่อนไม่ดีเพื่อนชอบเที่ยวชกชว่นกันไปในที่ไม่สมควร อาจเกิดปัจจัยเสี่ยงในการมีเพศสัมพันธ์ได้

8) ความหุนหันพุ่มเฟิย การใช้เงินมือเติบซื้อของราคาแพงตามแฟชั่น อาจทำให้วัยรุ่นยินยอมมีเพศกับใครก็ได้เพื่อให้ได้เงินมาซื้อของพุ่มเฟิย

6.6.5 สถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

1) การมีเจตนายินยอมได้รับสิ่งกระตุ้นทางเพศ เช่น ซื้อหนังสือโป๊ หรือแผ่น ซี ดี ภาพโป๊มาดู

2) ไปเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศตามลำพังสองต่อสอง เช่นการไปดูหนัง ฟังเพลง การมีโอกาสอยู่ด้วยกันตามลำพัง โดยเฉพาะในเวลากลางคืน มีการสัมผัสถูกเนื้อต้องตัว ซึ่งเป็นการปลุกเร้าอารมณ์ทางเพศ

3) การต้องไปอยู่ในที่ลับตาคนตามลำพัง ผู้หญิงต้องพยายามระมัดระวังตัวเอง อย่าไว้ใจผู้ชาย ถึงแม้จะคบเป็นเพื่อนสนิทหรือเป็นแฟน เช่น บ้านที่ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ในโรงภาพยนตร์ที่ดับไฟมีคณะภาพยนตร์กำลังฉาย ห้องนอนของผู้ชาย เป็นต้น

4) การดื่มเหล้าหรือการใช้อยากล่อมประสาท ทำให้ไม่สามารถควบคุมตนเองได้

5) เหตุการณ์พาไป อาจเป็นความบังเอิญที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ทำให้อยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ เช่น การมีโอกาสอยู่ใกล้ชิดในที่ลับตากันสองต่อสอง หากมีการสัมผัสเส้าโลมกันทางร่างกาย อาจส่งผลให้เกิดความต้องการทางเพศ จนยากจะควบคุมได้

การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารภายในครอบครัวที่ส่งผลต่อทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงทัศนคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี ที่มีความเชื่อและพฤติกรรมที่ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกันมา โดยมีความคิดว่าต้องมีการแต่งงานกันตามธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติก่อนจึงจะมีเพศสัมพันธ์กันได้ ความเชื่อเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากการมีจริยธรรมทางสังคม และความเชื่อคำสั่งสอนทางศาสนา ซึ่งเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว (Peplau และ Hall อ้างถึงใน จามรี ศรีรัตนบัลย์, 2543: 32-33) ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร มีงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 7.1 งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว
- 7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์
- 7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติทางเพศ
- 7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารเรื่องเพศจากสื่อต่างๆ
- 7.5 งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน

7.1 งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

ขวัญใจ ผลิเจริญสุข (2539) ศึกษาเรื่องการสื่อสารในครอบครัวกับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับยาบ้า

อารีญา นุชอนงค์ (2541) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับความก้าวร้าวของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นที่มีการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดจะมีความก้าวร้าวต่ำ แบบปิดจะมีความก้าวร้าวปานกลาง และแบบปล่อยจะมีความก้าวร้าวสูง แต่เพศไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

ประทุม ฤกษ์กลาง (2545) ศึกษาการสื่อสารในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี คือ ไม่

เน้นให้เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันก็ไม่ให้มุ่งเน้นให้แสดงความคิดเห็น รองลงมาเป็นรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบแสดงความคิดเห็น แบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น และแบบเคารพเชื่อฟัง ตามลำดับ

นพพร เนียมนิล (2548) ศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดมากที่สุด นักเรียนที่มีรูปแบบการสื่อสารที่ต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันในด้านภายในตนเอง ด้านการบริหารความเครียด และด้านภาวะอารมณ์ทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อาจกล่าวได้ว่า การมีค่านิยมทางเพศและการดำเนินชีวิตตามค่านิยมที่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย เช่นค่านิยมในเรื่องของการคบเพื่อนต่างเพศ ค่านิยมต่อการแต่งงาน จะทำให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข ได้รับการยอมรับจากเพื่อนสังคม และชุมชน รวมทั้งสามารถดำรงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทยไว้ด้วยความภาคภูมิใจ

7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์

ระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์ (2526) ศึกษาเรื่องความรู้ เจตคติ และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องเพศในระดับปานกลางและมีเจตคติเกี่ยวกับเรื่องเพศในทางบวก

กฤตยา อาชวนิชกุล และวารภรณ์ แซ่มสนิท (2537) ศึกษาเรื่อง วัยรุ่นชายกับการซื้อประเวณี : การศึกษาแนวทางการเปลี่ยนแปลงค่านิยมการซื้อประเวณี พบว่าวัยรุ่นชายหญิงมีเจตคติยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ แต่มีวิธีการคิดที่แตกต่างกัน โดยวัยรุ่นชายมองว่า การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ผู้ชายได้เปรียบ ได้ความสุข เป็นการสร้างความสัมพันธ์ เป็นการแสวงหาโอกาสทางเพศ การมีประสบการณ์ทางเพศเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจ สามารถพูดคุยกับกลุ่มเพื่อนได้อย่างเปิดเผย ส่วนวัยรุ่นหญิงมองว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องเลื่อมเสีย ไม่ควรเปิดเผย และวัยรุ่นชายหญิงให้ความสำคัญกับเรื่องพรหมจรรย์น้อยลง จึงคาดการณ์ว่าแนวโน้มของวัยรุ่นจะมีความเชื่อเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณีน้อยลง คือเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องสนุกสนาน คิดว่าการได้เสียกันสามารถผูกมัดคนรักได้ การเสียตัวเป็นเรื่องปกติไม่เสียหายถ้าผู้ใหญ่ไม่ทราบ คิดว่าการมีประสบการณ์ทางเพศเป็นเรื่องทันสมัย

นิสารัตน์ ทองอุปการ (2538) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวและทัศนคติต่อเรื่องเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดมีทัศนคติต่อเรื่องเพศในเชิง

บวก การสื่อสารในครอบครัวแบบปิดมีทัศนคติต่อเรื่องเพศในเชิงเป็นกลาง และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อเรื่องเพศ

ชะฤทธิ พงศ์อนุตรี และคนอื่นๆ (2539) ศึกษาเรื่องการสำรวจความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีเจตคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี

อรวรรณ สุวรรณบุญ (2539) ศึกษาเรื่องการสำรวจเจตคติ/ ความเชื่อ ที่เสี่ยงต่อการมี sex ของวัยรุ่น เพื่อจัดกิจกรรมการป้องกันการมี sex ก่อนวัยอันควร พบว่า เจตคติ/ ความเชื่อ ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การมีเพศสัมพันธ์เป็นสิทธิส่วนตัว รองลงมา ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ไม่ใช่เรื่องเสียหาย คิดว่าถึงอย่างไรก็ต้องมีเพศสัมพันธ์ จะมีเร็วขึ้นอีกนิดไม่เห็นจะเป็นไร การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องสนุก ช่วยกระชับความสัมพันธ์ และเห็นว่าการป้องกันปัญหาจากการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องยุ่งยาก และถ้าไม่ยอมมีเพศสัมพันธ์แสดงว่าไม่แน่จริง และไม่รักกัน

ธรรมบุญ กิติกุล (2542) ศึกษาเรื่อง ค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสในระดับปานกลาง มีความรู้เรื่องเพศในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย รองลงมาคือแบบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสในกลุ่มเพื่อน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่วิธีการอบรมเลี้ยงดู โดยที่การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสในทางลบ การรับรู้ผลเสียของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสน้อยจะทำให้มีค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสในทางลบ การยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสในกลุ่มเพื่อนมากจะส่งผลให้มีค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสในทางลบ

สุภาพ หงส์วิสัย (2544) ศึกษาเรื่อง เจตคติต่อเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติต่อเรื่องเพศโดยรวมระดับสูง เจตคติต่อเรื่องเพศด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส โดยการทดลองอยู่ด้วยกันกับคู่อีกก่อนแต่งงานจะช่วยให้ทราบอุปนิสัยของกันและกัน กลุ่มตัวอย่างชายมีเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในทางบวก ส่วนกลุ่มตัวอย่างหญิงมีเจตคติในระดับปานกลางข้อที่มีเจตคติในระดับสูงคือ ผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์หลังแต่งงานย่อมดีกว่าก่อนแต่งงาน

วัฒนา สารระขวัญ (2546) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตเมืองและชนบท จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนหญิงในเขตเมือง

อยู่ในระดับดี ซึ่งหมายถึงนักเรียนมีเจตคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี แต่ในปัจจุบันวัยรุ่นได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกและญี่ปุ่นในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสผ่านสื่อต่างๆ มีผลให้วัยรุ่นส่วนใหญ่เปลี่ยนจากเจตคติเดิม ไปสู่เจตคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์แบบไม่ยึดมั่นประเพณี คือการปล่อยตัวเพราะความรัก ซึ่งเชื่อว่าชายหญิงรักกัน ไม่จำเป็นต้องมีการสมรสตามประเพณีสามารถอยู่ด้วยกันได้ มีเพศสัมพันธ์กันได้ หรือถ้าหมั้นหมายกันแล้วก็สามารถมีเพศสัมพันธ์กันก่อนสมรสได้ ความเชื่อในลักษณะนี้ของวัยรุ่นไทยกำลังมีแนวโน้มมากขึ้น

จิราภรณ์ รัตนพิทักษ์ (2546) ศึกษาเรื่อง ความรู้และทัศนคติต่อเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในเรื่องเพศระดับปานกลาง มีทัศนคติในเชิงเป็นกลางและเชิงบวก กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีความรู้เรื่องเพศมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมและเลี้ยงแบบปล่อยปละละเลย และกลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดามีการศึกษาต่างกันจะมีความรู้เรื่องเพศและมีทัศนคติต่อเรื่องเพศต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีจะมีความรู้เรื่องเพศและมีทัศนคติต่อเรื่องเพศสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดามีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ พบว่าเยาวชนไทยส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในเชิงบวก หมายความว่ายังมีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งวัยรุ่นกลุ่มนี้จะมีความเชื่อและมีพฤติกรรมที่ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกันมา โดยมีความคิดว่าต้องมีการแต่งงานกันตามธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติก่อนจึงจะมีเพศสัมพันธ์กันได้ ความเชื่อเหล่านี้มักมีพื้นฐานมาจากการมีจริยธรรมทางสังคม และความเชื่อคำสั่งสอนทางศาสนา ซึ่งเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงต้องใส่ใจต่อการอบรมเลี้ยงดูลูก และผู้อยู่ใต้การปกครอง ให้ความใกล้ชิดแนะนำ สั่งสอน ให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา ไม่ปิดกั้นการรับรู้เรื่องเพศ ปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ให้ความสำคัญต่อชีวิตสมรส การรักษาวลตสงวนตัว เพื่อให้เด็กมีความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อการมีเพศสัมพันธ์ต่อไป

7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับกับการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติเรื่องเพศ

เนตรชนก บัวนาค (2532) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัว รูปแบบการสื่อสารและทัศนคติที่มีต่อเรื่องรักร่วมเพศของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อเรื่องรักร่วมเพศในทางบวก ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อเรื่องรักร่วมเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักศึกษามีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวต่างกันจะมีทัศนคติต่อเรื่องรักร่วมเพศไม่ต่างกัน

นิสารัตน์ ทองอุปการ (2538) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวและทัศนคติต่อเรื่องเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดมีทัศนคติต่อเรื่องเพศในเชิงบวกและเป็นกลาง และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อเรื่องเพศ

จิราภรณ์ รัตนพิทักษ์ (2546) ศึกษาเรื่อง ความรู้และทัศนคติต่อเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในเรื่องเพศระดับปานกลางมีทัศนคติในเชิงเป็นกลางและเชิงบวก กลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีความรู้เรื่องเพศและมีทัศนคติต่อเพศมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมและเลี้ยงแบบปล่อยปละละเลย

พันธัมภ์ อุปถัมภ์ (2548) ศึกษา เรื่องการสื่อสารและความสัมพันธ์ในครอบครัวกับทัศนคติในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกินกว่าครึ่งมีรูปแบบการสื่อสารแบบประนีประนอม คิดเป็นร้อยละ 52.0 และการสื่อสารแบบเปิดเสรี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.0 ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส กล่าวคือผู้ที่ความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับสูง มีแนวโน้มที่จะมีระดับการยอมรับต่อเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสอยู่ในระดับต่ำ

สุชาพิชญ์ สอนกระโทก (2549) ศึกษา รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับความรู้และทัศนคติเรื่องเพศของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดสมุทรปราการ พบว่านักศึกษาอาชีวศึกษาส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเปิด นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องเพศศึกษาในระดับดี มีทัศนคติต่อเรื่องเพศอยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติเรื่องเพศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติเรื่องเพศ พบว่า รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียน โดยการวิจัยในอดีตที่ผ่านมาหลายปี กับผลการวิจัยในปัจจุบันมีผลการวิจัยที่สอดคล้องไปในทางเดียวกัน คือรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดส่งผลต่อทัศนคติทางเพศของนักเรียนนักศึกษาในทางบวก และมีแนวโน้มต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในระดับต่ำ

7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารเรื่องเพศจากสื่อต่างๆ

สุวรรณ หงส์ศรีสุวรรณ (2544) ศึกษา การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการสื่อสารเรื่องเพศ ของผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการเปิดรับข่าวสารเรื่องเพศศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้เรื่องเพศศึกษาและการ

สื่อสารเรื่องเพศศึกษา และการเปิดรับข่าวสารเรื่องเพศศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อเรื่องเพศศึกษา

ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์ (2544) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่จะคุยเรื่องเพศกับเพื่อนมากที่สุด

เบ็ญจวัน ณ นคร (2548) ศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าสื่อมวลชนที่นักเรียนเปิดรับมากที่สุดคือ โทรทัศน์ รองลงมาได้แก่ นิตยสาร/วารสาร และหนังสือการ์ตูน การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเพศศึกษาทางสื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา สำหรับสื่อบุคคลที่เปิดรับมากที่สุดคือ เพื่อน นักเรียนให้ความสำคัญกับการสอบถามข่าวสารเรื่องเพศจากเพื่อนและพ่อแม่ ตามลำดับ และพบว่าการเปิดรับข่าวสารความรู้เรื่องเพศศึกษาทางสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องเพศศึกษา

ปฐมา สังข์ทรัพย์ (2542) ศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อมวลชนของวัยรุ่นและผลกระทบที่เกิดขึ้นในเชิงจริยธรรม พบว่าวัยรุ่นมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ในปริมาณมากและเลือกเปิดรับทั้งรายการที่เป็นสาระและรายการที่เป็นประเภทที่ให้ความบันเทิงมีจำนวนพอๆกัน

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับสื่อ พบว่าส่วนใหญ่ นักเรียนมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความบันเทิงจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ในส่วนของการเปิดรับข่าวสารในเรื่องเพศนักเรียนมีการเปิดรับจากสื่อบุคคลมากที่สุด คือเพื่อนมากที่สุด เนื่องจากเพื่อนคือบุคคลที่เด็กชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งอยู่ในช่วงของการเป็นวัยรุ่นตอนต้นให้ความสำคัญมากที่สุด มีความใกล้ชิดและมีความรู้สึกว่าเป็นเพื่อนคือบุคคลที่เข้าใจตนมากที่สุด นอกจากนี้การสื่อสารจากสื่อบุคคลยังเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูง โรเจอร์ส และชูเมกเกอร์ (Rogers and Shoemaker อ้างถึงใน สุวรรณ หงษ์ศรีสุวรรณ, 2544) กล่าวว่าไว้ในกรณีที่ต้องการให้บุคคลใดๆเกิดการยอมรับในสารที่นำเสนอออกไปหรือจะทำการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อให้เกิดการยอมรับสารนั้น ควรเลือกใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยการใช้นักบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์มากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลง ในระดับทัศนคติและพฤติกรรมในการรับสาร นอกจากนี้ยังเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดและตัดสินใจรับสารนั้นอย่างมั่นใจ

7.5 งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน

มนัส ยอดคำ (2539) ศึกษาถึงการใช้เวลาว่าง และศึกษาปัญหาและความต้องการของกิจกรรมยามว่างของนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากิจกรรมยามว่างของนักเรียนที่อยู่ใน

โรงเรียนคือ การพูดคุยกับเพื่อนมากกว่ากิจกรรมอย่างอื่น กิจกรรมยามว่างของนักเรียนหลังจากโรงเรียนเลิกและในวันหยุดราชการคือการดูหนังและฟังเพลง กิจกรรมยามว่างที่นักเรียนมีความต้องการมากที่สุดคือ กิจกรรมนันทนาการและกิจกรรมด้านกีฬา กิจกรรมนันทนาการที่นักเรียนมีความต้องการมากที่สุดคือ การดูโทรทัศน์ การฟังเพลง เล่นเกมส์ วีดีโอเกมส์ เกมคอมพิวเตอร์ และการทัศนศึกษา ส่วนกิจกรรมด้านกีฬาที่นักเรียนมีความต้องการคือ ฟุตบอล บาสเกตบอล เทนนิส วาเลย์บอล ปิงปอง แบดมินตัน ศิลปะป้องกันตัวและยูโด

จุฑามาศ กิรติกสิกร (2542) ศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่นกับการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่น สามารถจัดแบ่งได้เป็น 5 กลุ่มคือ กลุ่มเก็บตัว กลุ่มรักเรียน กลุ่มทันสมัย กลุ่มนักกีฬา และกลุ่มรักสนุก เด็กวัยรุ่นมีการเปิดรับสื่อในปริมาณที่สูง จำนวน 11 สื่อ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โรงภาพยนตร์ สื่อกลางแจ้ง การ์ตูน เทปเพลง CD วีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ต และสื่อเพื่อการศึกษา ในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนของเด็กวัยรุ่น มีการใช้เพื่อตอบสนองความต้องการเป็นหลัก รองลงมาคือ ความต้องการข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้การเปิดรับสื่อ, ระยะเวลาในการเปิดรับและช่วงเวลาในการเปิดรับ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่น นอกจากนี้ยังพบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน โดยรายการละครเพศชายดูเพื่อความบันเทิงและเพื่อคลายเหงา เพศหญิงดูเพื่อความบันเทิงและดูเพื่อเอาไปพูดคุยกับเพื่อน สื่อ นิตยสาร เพศชายเปิดรับเพื่อต้องการข่าวสาร เพศหญิงเปิดรับเพื่อความบันเทิง ส่วนสื่อกลางแจ้งนั้น ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการเปิดรับเพื่อฆ่าเวลาเป็นหลัก ในขณะที่ความต้องการลงมาเพศชายเปิดรับเพื่อทันต่อเหตุการณ์ เพศหญิงเปิดรับเพื่อเอาไปพูดคุยกับเพื่อน

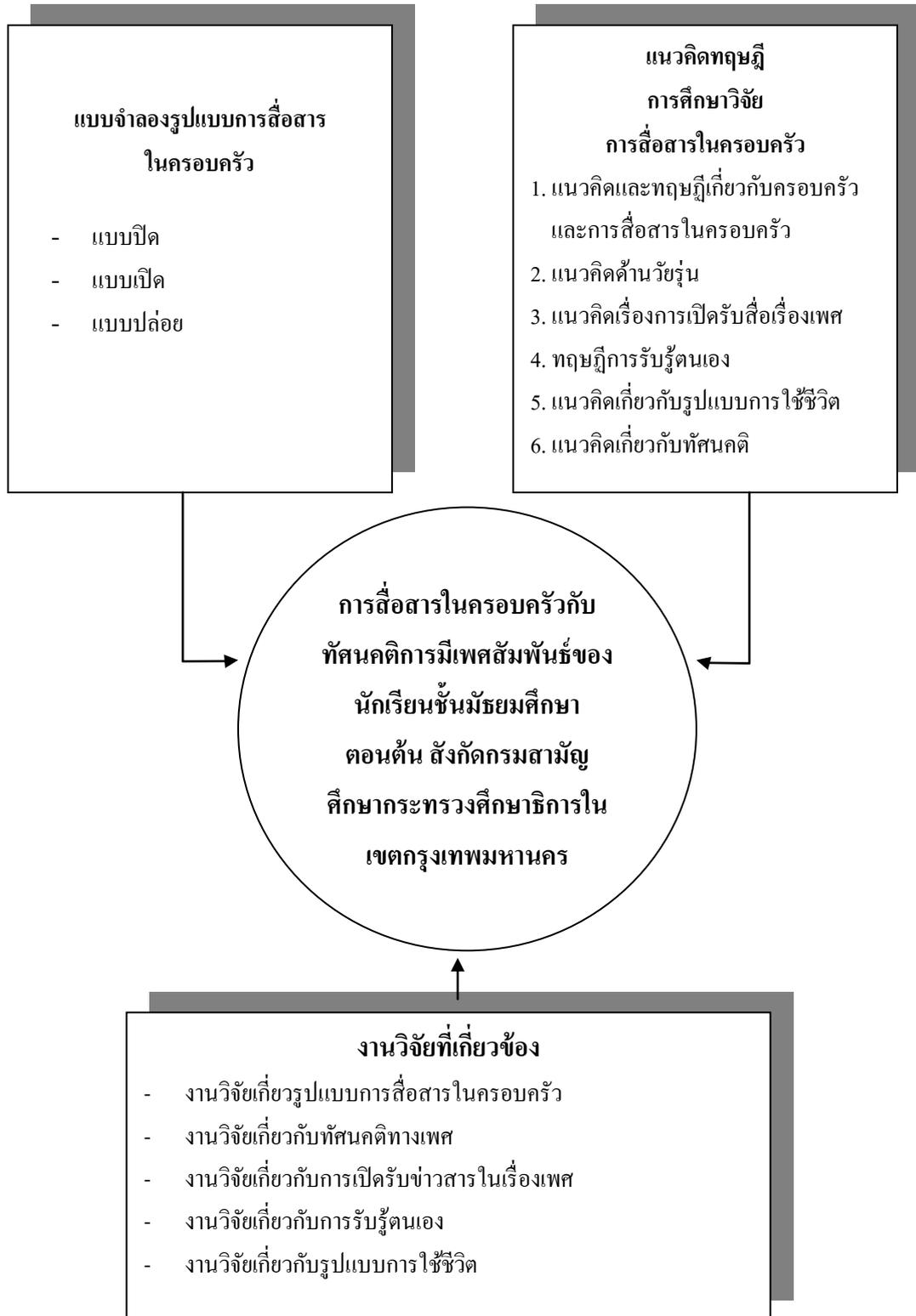
ธีรพงษ์ ศิริจันทนันท์, ประภาสิริ ฐิติประวีติ และศรัทธา วิญญูห์ตถกิต (2543) ได้จัดทำผลการสำรวจพฤติกรรมของวัยรุ่น พบว่า งานอดิเรกของวัยรุ่นส่วนใหญ่จะนิยมฟังเพลงและวิทยุ รองลงมาคือการดูโทรทัศน์ /วีดิทัศน์ และอ่านหนังสือ

จากการศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการใช้ชีวิตของนักเรียน ที่ผ่านมามีพบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะที่เป็นสุขนิยม มีการทำกิจกรรมเพื่อความพึงพอใจ และเพื่อความบันเทิงมากที่สุด โดยกิจกรรมที่นักเรียนมีความพึงพอใจ มีความต้องการกระทำมากที่สุดได้แก่กิจกรรมนันทนาการ ซึ่งได้แก่ การดูหนังฟังเพลง การเล่นอินเทอร์เน็ต และกิจกรรมที่นักเรียนทำยามว่างคือการพูดคุยกับเพื่อน

กรอบแนวคิดทฤษฎี

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวและการสื่อสารในครอบครัว ที่อธิบายถึงความสำคัญของครอบครัวว่าเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดความเชื่อและทัศนคติต่างๆ ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ การรับรู้ตัวเอง รูปแบบการใช้ชีวิต ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อาจแสดงเป็นแผนภาพ ดังนี้

กรอบแนวคิดทฤษฎี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจใช้การแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (2) การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (3) การรับรู้ตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (4) รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (5) ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (6) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ในบทนี้ผู้วิจัยขอเสนอวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2552 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 278,831 คน (ศูนย์สารสนเทศ กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 441 คนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกจากการเปิดตารางสำเร็จรูปยามานะ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ขนาดตัวอย่างตามความคลาดเคลื่อน 5 เปอร์เซนต์ พบว่าควรใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่ต่ำกว่า 400 คน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง 440 คนเพื่อเก็บข้อมูลโดยการสำรวจ ส่วนกลุ่มที่สอง มีจำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

1.2.2 วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง 440 คน ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบหลายขั้นตอน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง โดยมีรายละเอียด ดังนี้คือ

กลุ่มตัวอย่างที่หนึ่ง ใช้การเลือกแบบหลายขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เพื่อหาตัวแทนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2552 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการจับสลาก มา 4 โรงเรียน จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 158 โรงเรียน (ศูนย์สารสนเทศ กระทรวงศึกษาธิการ 2552) ได้แก่ โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม และโรงเรียนโยธินบูรณะ

ขั้นที่ 2 คัดเลือกจำนวนนักเรียน โดยหาตัวแทนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนนักเรียนชายและหญิง ที่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นปี 2 และ 3 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2551 ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 440 คน

ขั้นที่ 3 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 440 คน จาก ทั้ง 4 โรงเรียนที่ทำการสุ่มมาได้ โดยการศึกษากลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 110 คน โดยการแบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปี 2 จำนวน 55 คน และ มัธยมศึกษาชั้นปี 3 จำนวน 55 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 440 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน จากเด็กที่มีความประพฤติเรียบร้อย จำนวน 3 คน และเด็กที่มีพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร จำนวน 2 คน โดยให้อาจารย์ในโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกให้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารในครอบครัว กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัย 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามชนิดให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลเอง โดยใช้คำถามแบบปลายปิดเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสามารถจำแนกแบบสอบถามออกเป็น 6 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากร

เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้ของครอบครัวและจำนวนสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อายุ เกรดเฉลี่ย สถานภาพของบิดามารดา ผู้ที่เด็กพักอาศัยอยู่ด้วย จำนวนสมาชิกในครอบครัว ค่าใช้จ่ายในการมาเรียน และวิธีการเดินทางมาโรงเรียน

ตอนที่ 2 รูปแบบการใช้ชีวิต

เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันในการทำกิจกรรมในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน ใช้มาตรวัดระดับความถี่แบบลิเคิร์ต มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ บ่อยที่สุด บ่อย ปานกลาง น้อย และน้อยมาก

ตอนที่ 3 การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ

เป็นคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับชม ฟัง อ่าน เรื่องเพศ จากสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล ใช้มาตรวัดระดับความถี่แบบลิเคิร์ต มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ บ่อยที่สุด บ่อย ปานกลาง น้อย และน้อยมาก

ตอนที่ 4 การรับรู้ตนเอง

เป็นคำถามที่วัดการรับรู้เกี่ยวกับการรับรู้ตนเองใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง และการรับรู้ตนเองตามมุมมองของสังคม ใช้มาตรวัดระดับความถี่แบบลิเคิร์ต มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 5 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ใช้มาตรวัดระดับความถี่แบบลิเคิร์ต มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ บ่อยมาก ค่อนข้างบ่อย ปานกลาง ค่อนข้างน้อย และไม่เลย ซึ่งครอบคลุมรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวดังนี้

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด เป็นวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่มีลักษณะที่เข้มงวด มีการวางระเบียบกฎเกณฑ์ภายในครอบครัวอย่างรัดกุม เมื่อจะออกไปเที่ยวนอกบ้านต้องขออนุญาต พ่อแม่หรือผู้ใหญ่จะมีอำนาจสิทธิขาดในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว เมื่อทำผิดจะถูกตำหนิหรือลงโทษ ต้องคำนึงถึงเกียรติยศชื่อเสียงวงศ์ตระกูล พ่อแม่จะเป็นคนกำหนดหัวข้อของการสนทนา และการได้รับการอบรมสั่งสอนให้เชื่อฟังพ่อแม่ จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6 และ 7

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด เป็นวิธีการสื่อสารที่สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ภายในครอบครัว เมื่อมีปัญหาสามารถพูดคุยหรือปรึกษากับพ่อแม่ได้ทุกเรื่อง เมื่อเกิดความขัดแย้งภายในครอบครัวพ่อแม่จะใช้เหตุผลและวิธีการโน้มน้าวใจมากกว่าบังคับ เมื่อมีกิจกรรมใดในครอบครัวพ่อแม่จะถามความคิดเห็นของทุกคนก่อนเสมอ มีอิสระในการคบเพื่อน สนับสนุนให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันตามบทบาทหน้าที่ของตน และเปิดโอกาสให้

จัดการกับเรื่องส่วนตัวในชีวิตประจำวันของตนเองได้ จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 8, 9, 10, 11, 12, 13 และ 14

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย เป็นวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่สมาชิกภายในครอบครัวที่ทุกคนมีอิสระในการตัดสินใจ ไม่มีกฎระเบียบ สมาชิกในครอบครัวสามารถทำอะไรก็ได้ตามความต้องการ โดยที่ไม่ต้องถามความคิดเห็นผู้อื่น พ่อแม่ไม่มีเวลาพูดคุยหรือสอบถามเรื่องราวต่างๆของสมาชิกในครอบครัว เมื่อมีปัญหาต้องหาทางแก้ไขด้วยตนเอง จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 15, 16, 17, 18, 19, 20 และ 21

จากนั้นทำการรวมค่าน้ำหนัก โดยการแยกคะแนนออกเป็น 3 กลุ่ม ตามรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด แบบเปิด และแบบปล่อย ค่าน้ำหนักของกลุ่มที่สูงสุดจะแสดง ความหมายดังนี้

1. ถ้าได้ค่าน้ำหนักมากที่สุดในกลุ่มของข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 และ 7
ถือว่ามีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด
2. ถ้าได้ค่าน้ำหนักมากที่สุดในกลุ่มของข้อที่ 8, 9, 10, 11, 12, 13 และ 14
ถือว่ามีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด
3. ถ้าได้ค่าน้ำหนักมากที่สุดในกลุ่มของข้อที่ 15, 16, 17, 18, 19, 20 และ 21
ถือว่ามีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย

ตอนที่ 6 ทศนคติการมีเพศสัมพันธ์

เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ ความรู้สึกความคิดเห็น และแนวโน้มของการยอมรับมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่น เป็นคำถามเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี ได้แก่ การเห็น/ให้คุณค่าของชีวิตสมรส การรักษานวลสงวนตัว และการรักษาพรหมจรรย์

ใช้มาตรวัดระดับความถี่แบบลิเคิร์ต มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เกณฑ์การจัดระดับความสัมพันธ์ (www.edu.tsu.ac.th)

$r = 0$ ถึง 1 มีความสัมพันธ์ทางบวก

$r = -1$ ถึง 0 มีความสัมพันธ์ทางลบ

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์

ในส่วนของการใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ สกุล เพศ อายุ เกรดเฉลี่ย จำนวนพี่น้อง จำนวนสมาชิกในครอบครัว การพักอาศัย การมีแฟน

2. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ได้แก่ ประเด็นคำถาม

- 1) การกำจัดเวลาในการเล่นคอมพิวเตอร์ของพ่อแม่ผู้ปกครอง
- 2) มีส่วนร่วมในการเล่นคอมพิวเตอร์ของพ่อแม่ผู้ปกครอง
- 3) ผู้ให้คำปรึกษาในกรณีที่มีปัญหา
- 4) การรับฟังความคิดเห็น
- 5) การซักถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เมื่อได้รับโทรศัพท์
- 6) การพูดคุยหรือแนะนำเรื่องเพศสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

3. ทักษะการมีเพศสัมพันธ์ ประกอบด้วย ความรู้สึกรู้สึกและความคิดเห็นต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ได้แก่ ประเด็นคำถาม

- 1) ความคิดเห็นกับการอยู่กันสองต่อสองของชายหญิงในที่ลับตา
- 2) แหล่งความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์
- 3) ความรู้เรื่องการป้องกันในการมีเพศสัมพันธ์
- 4) การรักนวลสงวนตัว
- 5) การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
- 6) การมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสม
- 7) ข้อดีของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
- 8) ข้อเสียของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
- 9) การอยู่กินก่อนการแต่งงาน
- 10) ความรู้สึกคิดเห็น เมื่อรู้ว่าเพื่อนมีเพศสัมพันธ์กับแฟนแล้ว
- 11) การมีคู่อรัก
- 12) การมีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาวกับแฟน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

แบบสอบถาม

ผู้วิจัยชี้แจงการตอบแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นแจกแบบสอบถาม จำนวน 440 ชุด ให้กลุ่มตัวอย่างตอบ และรอรับกลับ

แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์รายบุคคล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยคัดแบบสอบถามที่มีคำตอบครบถ้วน สมบูรณ์ ได้จำนวน 436 ชุดจากจำนวน 440 ชุด จากนั้นจึงนำมาลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อตอบวัตถุประสงค์ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและลักษณะทางประชากร ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ จำนวน ร้อยละ

ตอนที่ 2 การใช้ชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียน ใน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมในเวลาเรียน ซึ่งมีข้อคำถาม 3 ข้อใหญ่ และกิจกรรมนอกเวลาเรียน ซึ่งมีข้อคำถาม 7 ข้อใหญ่ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ จากสื่อประเภทต่างๆ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เรื่อง การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ จากสื่อประเภทต่าง ๆ ของนักเรียน ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ถึงประเด็น เรื่องการรับชม รับฟัง อ่านข้อมูลข่าวสาร หรือการพูดคุยเรื่องเพศในลักษณะต่างๆ กับบุคคล ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศสัมพันธ์จากสื่อ 3 ด้าน คือ สื่อมวลชน/อินเทอร์เน็ต สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 การรับรู้ตนเอง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การรับรู้ตนเองของวัยรุ่น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอการรับรู้ตนเองของวัยรุ่นใน 2 ลักษณะคือ การรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง และการรับรู้ตนเองตามมุมมองของสังคม

ตอนที่ 5 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวของนักเรียน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว เป็นรายชื่อ และแยกรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด แบบเปิด และแบบปล่อย

ตอนที่ 6 ทักษะการมีเพศสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทักษะการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอความรู้ ความรู้สึกนึกคิด และแนวโน้มของการยอมรับมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่น

ผู้วิจัยใช้มาตรวัดระดับความถี่แบบลิเคิร์ต มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ บ่อยที่สุด บ่อย ปานกลาง น้อย และน้อยมาก

เกณฑ์การให้ค่าน้ำหนักมีดังนี้

บ่อยที่สุด	มีค่าน้ำหนัก	5
บ่อย	มีค่าน้ำหนัก	4
ปานกลาง	มีค่าน้ำหนัก	3
น้อย	มีค่าน้ำหนัก	2
น้อยมาก	มีค่าน้ำหนัก	1

เกณฑ์การให้ความหมาย

นำค่าเฉลี่ยมาจัดลำดับ แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับโดยการกำหนดเกณฑ์แปลความหมายแบบอิงเกณฑ์ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 - 5.00	บ่อยที่สุด
3.50 - 4.49	บ่อย
2.50 - 3.49	ปานกลาง
1.50 - 2.49	น้อย
1.00 - 1.49	น้อยมาก

การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

การทดสอบสมมติฐาน การสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อทักษะการมีเพศสัมพันธ์ของเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐาน ด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้การแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (2) การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (3) การรับรู้ตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (4) รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (5) ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (6) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2552 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 436 คน และโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม และการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 จำนวน 436 คน จาก 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม และโรงเรียนโยธินบูรณะ ดำเนินการเก็บข้อมูล เดือนกุมภาพันธ์ 2553 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากร (ตารางที่ 4.1)

ตอนที่ 2 รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน (ตารางที่ 4.2 และ 4.3)

ตอนที่ 3 การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ จากสื่อประเภทต่าง ๆ (ตารางที่ 4.4)

ตอนที่ 4 การรับรู้ตนเองของวัยรุ่น (ตารางที่ 4.5 และ 4.6)

ตอนที่ 5 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว (ตารางที่ 4.7 และ 4.8)

ตอนที่ 6 ทศนคติการมีเพศสัมพันธ์ (ตารางที่ 4.9)

การทดสอบสมมติฐาน (ตารางที่ 4.10)

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากร

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะทางประชากร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาอธิบายข้อมูลทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น รายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามลักษณะทางประชากร

(n=436)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	224	51.4
หญิง	212	48.6
รวม	436	100.0
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2	222	50.9
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3	214	49.1
รวม	436	100.0
อายุ		
13 ปี	49	11.2
14 ปี	204	46.8
15 ปี	171	39.2
16 ปี	12	2.8
รวม	436	100.0

$\bar{X} = 14.33$, S.D. = .709

เกรดเฉลี่ย (GPA)

$\bar{X} = 2.82$, S.D. = .534

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(n=436)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพของบิดาและมารดา		
อยู่ด้วยกัน	316	72.5
แยกกันอยู่	61	14.0
คนใดคนหนึ่งเสียชีวิตแล้ว	38	8.7
หย่ากัน	21	4.8
รวม	436	100.0
ผู้ที่พักอาศัยด้วย		
บิดามารดา	329	75.5
ญาติพี่น้อง	53	12.2
อยู่คนเดียว	2	0.5
อยู่กับแฟน	4	0.9
อื่น ๆ	48	11.0
รวม	436	100.0
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
2 คน	28	6.4
3-4 คน	264	60.6
5-8 คน	117	26.8
8 คน ขึ้นไป	27	6.2
รวม	436	100.0
$\bar{X} = 2.32, S.D. = .688$		
ค่าใช้จ่ายในการมาโรงเรียน		
$\bar{X} = 83.59, S.D. = 33.786$		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(n=436)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการเดินทางมาโรงเรียน		
นั่งรถเมล์มาเอง	185	42.4
ผู้ปกครองมาส่งด้วยรถยนต์ส่วนตัว	100	24.1
อื่น ๆ	78	17.9
เดินมา	68	15.6
รวม	436	100.0

จากตารางที่ 4.1 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.4 เพศหญิงร้อยละ 48.6 อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 50.9 มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 49.1 ส่วนใหญ่มีอายุ 14 ปี ร้อยละ 46.8 รองลงมาอายุ 15 ปี ร้อยละ 39.2 อายุเฉลี่ย 14.33 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .709 อายุต่ำสุด 13 ปี สูงสุด 16 ปี

นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม ของเกรดเฉลี่ย จำนวน 298 คน เกรดเฉลี่ย (GPA) อยู่ใน ระดับ 2.82 สถานภาพของบิดามารดา พบว่า ส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 72.5 รองลงมา บิดามารดาแยกกันอยู่ ร้อยละ 14.0

บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย พบว่า ร้อยละ 75.5 อาศัยอยู่กับบิดามารดา รองลงมา อาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง ร้อยละ 12.2 อยู่กับแฟน ร้อยละ 0.9 และอยู่คนเดียว ร้อยละ 0.5

สำหรับจำนวนสมาชิกในครอบครัวซึ่งรวมถึงตัวนักเรียนเองด้วยนั้น พบว่านักเรียน ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 3 – 4 คน ถึงร้อยละ 60.6 รองลงมาสมาชิกในบ้านมีจำนวน 5 – 8 คน ร้อยละ 26.8 โดยเฉลี่ยมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน

ค่าใช้จ่ายในการมาโรงเรียนที่นักเรียนได้รับพบว่า ร้อยละ 59.9 ได้รับค่าใช้จ่าย 20 – 99 บาท รองลงมาได้รับ 100 – 150 บาท ร้อยละ 37.8 ซึ่งนักเรียนได้รับค่าใช้จ่ายในการมาโรงเรียน เฉลี่ย 83.59 บาท ได้รับสูงสุด 400 บาท ได้รับต่ำสุด 20 บาท

การเดินทางมาโรงเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่นั่งรถเมล์มาเอง ร้อยละ 42.4 รองลงมาผู้ปกครองมาส่งด้วยรถยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 24.1 และเดินมาโรงเรียน ร้อยละ 15.6

ตอนที่ 2 รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียน ใน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมในเวลาเรียน ซึ่งมีข้อคำถาม 3 ใหญ่ และกิจกรรมนอกเวลาเรียน ซึ่งมีข้อคำถาม 7 ข้อใหญ่ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในภาพรวมและรายชื่อ มีรายละเอียดดัง ตาราง ที่ 4.2 และ 4.3

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการใช้ชีวิตประจำวัน (กิจกรรมในเวลาเรียน) แยกรายชื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร

(n=436)

กิจกรรมในเวลาเรียน	ระดับคะแนน		แปลผล ความถี่ในการทำกิจกรรม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. เข้าห้องเรียนตรงเวลา	3.97	0.902	ทำบ่อย
2. ตั้งใจเรียน	3.51	0.797	ทำบ่อย
3. ไม่ตั้งใจเรียน			
3.1 พุดคุยกับเพื่อนในระหว่างเรียน	3.67	0.993	ทำบ่อย
3.2 โทรศัพท	2.56	1.258	ทำปานกลาง
3.3 เล่นเกมส์	2.55	1.273	ทำปานกลาง
3.4 นั่งเหม่อ	2.50	1.111	ทำปานกลาง
3.5 อ่านหนังสือการ์ตูน	2.49	1.206	ทำน้อย
3.6 หลับในชั้นเรียน	2.39	1.186	ทำน้อย
รวม	2.54	0.886	ทำปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนในกิจกรรมในเวลาเรียน พบว่า นักเรียนจะปฏิบัติกิจกรรมในเวลาเรียนอยู่ในระดับบ่อย เรื่อง การเข้าห้องเรียนตรงเวลามากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.97 ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.902) รองลงมาคือ การตั้งใจเรียน ค่าเฉลี่ย 3.51 ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.797) ส่วนการไม่ตั้งใจเรียนปฏิบัติน้อยที่สุด ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.54 ($\bar{X} = 2.54$, S.D. = 0.886) ด้วยเหตุผลการพุดคุยกับเพื่อน ค่าเฉลี่ย 3.67 ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.993) สำหรับกิจกรรมในห้องเรียนที่นักเรียนปฏิบัติน้อยคือ การไม่ตั้งใจเรียนด้วยเหตุผลการหลับในชั้น

เรียน และ การอ่านหนังสือการ์ตูน ค่าเฉลี่ย 2.39 ($\bar{X} = 2.39$, S.D. = 1.186) และ 2.49 ($\bar{X} = 2.49$, S.D. = 1.206) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการใช้ชีวิตประจำวัน (กิจกรรมนอกเวลาเรียน) แยกรายชื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร

(n=436)

กิจกรรมนอกเวลาเรียน	ระดับคะแนน		แปลผล ความถี่ในการทำกิจกรรม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. กิจกรรมเกี่ยวกับงานอดิเรก			
1.1 ดูหนัง/ฟังเพลง	4.06	0.937	ทำบ่อย
1.2 อ่านหนังสือ	3.25	1.063	ทำปานกลาง
รวม	3.86	0.790	ทำบ่อย
2. กิจกรรมเพื่อความบันเทิง			
2.1 เล่นอินเทอร์เน็ต	3.66	1.183	ทำบ่อย
2.2 เล่นเกมส์	3.45	1.203	ทำปานกลาง
รวม	3.69	1.063	ทำบ่อย
3. พักผ่อน			
3.1 นอนเล่น	3.70	1.038	ทำบ่อย
3.2 ไปเที่ยวต่างจังหวัด	2.77	1.106	ทำปานกลาง
รวม	3.46	0.850	ทำปานกลาง
4. ทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว			
4.1 ช่วยทำงานบ้าน	3.51	1.011	ทำบ่อย
4.2 ช่วยครอบครัวหารายได้	2.62	1.180	ทำปานกลาง
รวม	3.30	0.932	ทำปานกลาง
5. บำเพ็ญสาธารณประโยชน์	2.67	0.949	ทำปานกลาง
6. กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียน			
- เรียนพิเศษ	2.45	1.299	ทำน้อย

จากตารางที่ 4.3 เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียน ในกิจกรรมนอกเวลาเรียน พบว่า นักเรียนจะปฏิบัติกิจกรรมนอกเวลาเรียน มากที่สุดในเรื่องของการทำ

กิจกรรมเกี่ยวกับงานอดิเรก อยู่ในระดับบ่อยค่าเฉลี่ย 3.86 ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.790) กิจกรรมที่ทำมากที่สุดคือการดูหนัง/ฟังเพลง ค่าเฉลี่ย 4.06 ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.937) รองลงมาคือ กิจกรรมเพื่อความบันเทิง อยู่ในระดับบ่อย ค่าเฉลี่ย 3.69 ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 1.063) กิจกรรมที่ทำเพื่อการบันเทิงมากที่สุดคือ การเล่นอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับบ่อยค่าเฉลี่ย 3.66 ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 1.183) สำหรับกิจกรรมนอกห้องเรียนที่นักเรียนปฏิบัติน้อยคือ กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียน ในเรื่องการเรียนพิเศษ ค่าเฉลี่ย 2.45 ($\bar{X} = 2.45$, S.D. = 1.299) อยู่ในระดับน้อยสุด

ตอนที่ 3 การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากสื่อประเภทต่างๆ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เรื่องการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ จากสื่อประเภทต่างๆ ของนักเรียนในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ถึงประเด็นเรื่องการรับชม รับฟัง อ่านข้อมูลข่าวสาร หรือการพูดคุยเรื่องเพศในลักษณะต่าง ๆ กับบุคคล ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศสัมพันธ์จากสื่อ 3 ด้าน คือ สื่อมวลชน/อินเทอร์เน็ต สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากสื่อประเภทต่างๆ (n=436)

การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ จากสื่อบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
			ความถี่ในการเปิดรับสื่อ ในเรื่องเพศ
1. เพื่อน	3.27	1.414	เปิดรับปานกลาง
2. พี่/น้อง	2.33	1.456	เปิดรับน้อย
3. มารดา	2.25	1.505	เปิดรับน้อย
4. บิดา	2.16	1.500	เปิดรับน้อย
5. ญาติ	2.10	1.387	เปิดรับน้อย
6. ครู / อาจารย์	1.99	1.263	เปิดรับน้อย
7. แฟน	1.97	1.308	เปิดรับน้อย
8. แพทย์/เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	1.60	0.914	เปิดรับน้อย
รวม	3.98	5.515	เปิดรับบ่อย

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

(n=436)

การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ จากสื่อประเภทต่างๆ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล ความถี่ในการเปิดรับสื่อ ในเรื่องเพศ
สื่อเฉพาะกิจ			
1. คู่มือให้ความรู้ต่างๆ เช่นคู่มือป้องกันเอดส์ หนังสือเพศสัมพันธ์	2.40	1.043	เปิดรับน้อย
2. โปสเตอร์	2.35	1.126	เปิดรับน้อย
3. หนังสือเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์	2.21	1.091	เปิดรับน้อย
4. แผ่นพับ	2.17	0.982	เปิดรับน้อย
รวม	3.87	0.808	เปิดรับบ่อย
สื่อมวลชน/อินเทอร์เน็ต			
1. โทรทัศน์	3.71	1.428	เปิดรับบ่อย
2. อินเทอร์เน็ต	3.42	1.363	เปิดรับปานกลาง
3. หนังสือพิมพ์	2.47	1.137	เปิดรับน้อย
4. วิทยุ	2.37	1.218	เปิดรับน้อย
5. นิตยสาร	2.34	1.121	เปิดรับน้อย
6. วารสาร	2.18	1.060	เปิดรับน้อย
7. จดหมายข่าว	1.92	0.955	เปิดรับน้อย
รวม	3.07	0.925	เปิดรับปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ จากสื่อประเภทต่างๆ ของนักเรียนในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนมีการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากสื่อบุคคลมากที่สุดในระดับปริมาณ บ่อย ค่าเฉลี่ย 3.98 ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 5.515) รองลงมา ได้แก่ สื่อเฉพาะกิจ ค่าเฉลี่ย 3.87 ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.808) และสื่อมวลชน/อินเทอร์เน็ต ค่าเฉลี่ย 3.07 ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.925) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อมวลชน/อินเทอร์เน็ต พบว่า สื่อบุคคลที่นักเรียนได้รับมากที่สุดคือจากเพื่อน ค่าเฉลี่ย 3.27 ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 1.414) รองลงมาอยู่ในระดับน้อยคือ จากพี่/น้อง 2.33 ($\bar{X} = 2.33$, S.D. = 1.456) และมารดา ค่าเฉลี่ย 2.25 ($\bar{X} = 2.25$, S.D. = 1.505) ตามลำดับ สื่อบุคคลที่ได้รับน้อยที่สุดจากแพทย์/เจ้าหน้าที่

สาธารณสุข ค่าเฉลี่ย 1.60 ($\bar{X} = 1.60$, S.D. = 0.914) สื่อเฉพาะกิจนั้น พบว่า นักเรียนได้รับจาก คู่มือให้ความรู้ต่าง ๆ เช่น คู่มือป้องกันเอดส์ / หนังสือเพศสัมพันธ์ มากที่สุดค่าเฉลี่ย 2.40 ($\bar{X} = 2.40$, S.D. = 1.043) รองลงมาได้แก่ โปสเตอร์ ค่าเฉลี่ย 2.35 ($\bar{X} = 2.35$, S.D. = 1.126) และหนังสือเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ค่าเฉลี่ย 2.21 ($\bar{X} = 2.21$, S.D. = 1.091) ตามลำดับ ในส่วนของสื่อมวลชน/ อินเทอร์เน็ต พบว่า นักเรียนมีการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจาก โทรทัศน์มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.71 ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 1.428) รองลงมาคือ อินเทอร์เน็ต ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.42 ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 1.363) และหนังสือพิมพ์ ค่าเฉลี่ย 2.47 ($\bar{X} = 2.47$, S.D. = 1.137) ตามลำดับ และมีการเปิดรับในระดับน้อยที่สุดจากจดหมายข่าว ค่าเฉลี่ย 1.92 ($\bar{X} = 1.92$, S.D. = 0.955)

ตอนที่ 4 การรับรู้ตนเอง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การรับรู้ตนเองของวัยรุ่น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอการรับรู้ตนเองของวัยรุ่นใน 2 ลักษณะ คือ การรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง และการรับรู้ตนเองตามมุมมองของสังคม เป็นรายชื่อ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.5 และ 4.6

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง

(n=436)

ลักษณะของการรับรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
			ลักษณะของการรับรู้ตนเอง
การรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง			
1. มีความสุข	3.83	0.925	เห็นด้วย
2. ร่วมสมัย	3.30	1.000	ไม่แน่ใจ
3. ใช้เหตุผล	3.29	0.933	ไม่แน่ใจ
4. หงุดหงิดง่าย	3.22	1.093	ไม่แน่ใจ
5. ปฏิบัติตามธรรมเนียม สังคมนิยม	3.12	0.918	ไม่แน่ใจ
6. อ่อนน้อม ถ่อมตน	3.10	1.010	ไม่แน่ใจ
7. มีวุฒิภาวะ	3.05	0.910	ไม่แน่ใจ
8. เป็นคนมีระเบียบ	3.00	0.981	ไม่แน่ใจ

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

(n=436)

ลักษณะของการรับรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
			ลักษณะของการรับรู้ตนเอง
9. มัธยัสถ์	2.98	0.967	ไม่แน่ใจ
10. เป็นทางการ	2.94	0.925	ไม่แน่ใจ
11. น่าตื่นเต้น	2.94	1.021	ไม่แน่ใจ
12. เป็นคนซบซ้อนเข้าใจยาก	2.83	1.011	ไม่แน่ใจ
13. หยาบกระด้าง	2.71	0.989	ไม่แน่ใจ
14. มีอำนาจเหนือบุคคลอื่น	2.43	0.957	ไม่เห็นด้วย
15. จืดชืดไม่มีชีวิตชีวา	2.31	1.082	ไม่เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การรับรู้ตนเองของวัยรุ่นตามความเป็นจริงอยู่ในระดับเห็นด้วย คือการเป็นคนมีความสุข มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.83 ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.925) รองลงมาคือ การเป็นคนลักษณะร่วมสมัย ค่าเฉลี่ย 3.30 ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 1.000) และเป็นคนใช้เหตุผล ค่าเฉลี่ย 3.29 ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.933) ตามลำดับ นักเรียนมีการรับรู้ตนเองในระดับที่ไม่เห็นด้วยคือการมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น ค่าเฉลี่ย 2.43 ($\bar{X} = 2.43$, S.D. = 0.957) และการเป็นคนจืดชืดไม่มีชีวิตชีวา ค่าเฉลี่ย 2.31 ($\bar{X} = 2.31$, S.D. = 1.082)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการรับรู้ตนเองตามมุมมองของสังคม

(n=436)

ลักษณะของการรับรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล ลักษณะของการรับรู้ ตนเอง
การรับรู้ตนเองตามมุมมองของสังคม			
1. มีความสุข	3.72	0.958	เห็นด้วย
2. ไร้เหตุผล	3.22	0.971	ไม่แน่ใจ
3. ร่วมสมัย	3.20	0.982	ไม่แน่ใจ
4. อ่อนน้อม ถ่อมตน	3.11	1.032	ไม่แน่ใจ
5. ปฏิบัติตามธรรมเนียม สังคมนิยม	3.10	0.966	ไม่แน่ใจ
6. เป็นคนมีระเบียบ	3.06	1.010	เห็นด้วย
7. หงุดหงิดง่าย	3.04	1.098	ไม่แน่ใจ
8. มีวุฒิภาวะ	3.02	0.946	ไม่แน่ใจ
9. มัธยัสถ์	2.97	0.993	ไม่แน่ใจ
10. เป็นทางการ	2.93	0.917	ไม่แน่ใจ
11. น่าตื่นเต้น	2.93	0.963	ไม่แน่ใจ
12. เป็นคนซบซ้อสนใจยาก	2.80	1.032	ไม่แน่ใจ
13. หยาบกระด้าง	2.76	1.019	ไม่แน่ใจ
14. มีอำนาจเหนือบุคคลอื่น	2.64	1.023	ไม่แน่ใจ
15. จืดชืดไม่มีชีวิตชีวา	2.43	1.104	ไม่เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การรับรู้ตนเองของวัยรุ่นตามมุมมองของสังคม อยู่ในระดับเห็นด้วย คือการเป็นคนมีความสุขมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.72 ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.958) รองลงมาคือ ไร้เหตุผล ค่าเฉลี่ย 3.22 ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.971) และร่วมสมัย ค่าเฉลี่ย 3.20 ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.982) ตามลำดับ มีการรับรู้ตนเองจากมุมมองของสังคมในระดับที่ไม่เห็นด้วย คือการเป็นคนจืดชืดไม่มีชีวิตชีวา ค่าเฉลี่ย 2.43 ($\bar{X} = 2.43$, S.D. = 1.104)

ตอนที่ 5 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวของนักเรียน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว เป็นรายชื่อ และ แยกรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด แบบเปิด และแบบปล่อย โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 4.7 และ 4.8

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
			ความถี่การสื่อสาร ในครอบครัว
1. การไปเที่ยวกับเพื่อน ต้องชี้แจงให้พ่อแม่ ผู้ปกครองทราบอย่างละเอียดและต้องได้รับการอนุญาตก่อนจึงจะไปได้	3.92	1.034	ค่อนข้างบ่อย
2. การได้รับการอบรมสั่งสอนให้เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ห้ามโต้แย้ง	3.44	1.050	ปานกลาง
3. เมื่อทำความผิดจะถูกตำหนิหรือถูกลงโทษเสมอ	3.38	1.104	ปานกลาง
4. การตัดสินใจต่างๆในครอบครัวจะมีพ่อแม่หรือผู้ใหญ่คนใดคนหนึ่งมีอำนาจสิทธิขาดในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว	3.29	1.042	ปานกลาง
5. ก่อนที่ตนเองและสมาชิกในครอบครัวจะกระทำการใด ๆ จะต้องคำนึงถึงชื่อเสียงเกียรติยศวงศ์ตระกูลเป็นสำคัญ	3.07	1.122	ปานกลาง
6. ต้องทำกิจกรรมประจำวันต่างๆในครอบครัวให้ตรงเวลาอย่างเคร่งครัด เช่นการรับประทานอาหาร การเข้านอน	2.95	1.182	ปานกลาง
7. หัวข้อสนทนาภายในครอบครัวพ่อแม่จะเป็นคนพิจารณาเลือกสรรให้สอดคล้องกับกฎระเบียบของครอบครัว	2.92	1.075	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

				(n=436)
รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล ความถี่การสื่อสาร ในครอบครัว	
8. พ่อแม่เปิดโอกาสให้ท่านจัดการเรื่องชีวิตประจำวัน ของตนเองได้	3.62	1.008	ค่อนข้างบ่อย	
9. การมีอิสระในการคบเพื่อน สามารถพูดคุยสนทนา กับบุคคลภายนอกได้อย่างอิสระ	3.62	1.057	ค่อนข้างบ่อย	
10. สมาชิกในครอบครัวท่านทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ในบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสม สามารถร่วม คิดร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆภายในบ้านได้	3.58	0.986	ค่อนข้างบ่อย	
11. เมื่อมีปัญหาหรือมีเรื่องไม่สบายใจสามารถพูดคุย ปรึกษากับพ่อแม่ได้ทุกเรื่อง	3.41	1.136	ปานกลาง	
12. เมื่อจะทำกิจกรรมใดๆภายในครอบครัวพ่อแม่มักจะ ถามความคิดเห็นของท่านและสมาชิกในครอบครัว ก่อนเสมอ	3.39	1.067	ปานกลาง	
13. เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในครอบครัวพ่อแม่มักจะ ถามความเห็นของท่านและสมาชิกในครอบครัวก่อน เสมอ	3.34	1.064	ปานกลาง	
14. พ่อแม่ผู้ปกครองสนับสนุนท่านในการแสดง ความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องเพศ, เรื่องการเมือง แม้ว่าความเห็นจะแตกต่าง	2.96	1.169	ปานกลาง	
15. ท่านและสมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญกับ เหตุการณ์ปัจจุบันมากกว่าที่จะไปเสียเวลาคิดถึง อนาคตที่ยังมาไม่ถึง	3.22	0.997	ปานกลาง	
16. เมื่อมีปัญหา ท่านต้องหาทางแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง	3.22	1.091	ปานกลาง	
17. ในครอบครัวของท่านไม่มีกฎระเบียบข้อบังคับใดๆ สมาชิกในครอบครัวสามารถทำอะไรได้อย่างเสรี	3.14	1.030	ปานกลาง	

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

(n=436)

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล ความถี่การสื่อสาร ในครอบครัว
18. ท่านสามารถเลือกทำกิจกรรมต่างๆได้ตามความต้องการโดยไม่ต้องคำนึงถึงสมาชิกในครอบครัวคนอื่น	2.91	1.057	ปานกลาง
19. พ่อแม่ไม่เคยสอบถามเมื่อมีโทรศัพท์มาหาท่าน	2.88	1.137	ปานกลาง
20. ท่านสามารถพูดคุยติดต่อกับบุคคลภายนอกได้อย่างเสรีโดยที่พ่อแม่ไม่เคยสนใจไต่ถาม	2.80	1.109	ปานกลาง
21. พ่อแม่ไม่เคยมีเวลามาพูดคุยถามความต้องการหรือรับฟังเรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับตัวท่าน	2.80	1.132	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 เมื่อศึกษาถึงรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวของนักเรียน แยกเป็นรายข้อพบว่า ในรูปแบบการสื่อสารแบบปิดนักเรียนจะสื่อสารอยู่ในระดับค่อนข้างบ่ย เรื่องการไปเที่ยวกับเพื่อน ต้องชี้แจงให้พ่อแม่ผู้ปกครองทราบอย่างละเอียดและต้องได้รับการอนุญาตก่อนจึงจะไปได้ ค่าเฉลี่ย 3.92 ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 1.034) รองลงมาคือ การสื่อสารแบบเปิด คือพ่อแม่เปิดโอกาสให้ท่านจัดการเรื่องชีวิตประจำวันของตนเองได้เอง ค่าเฉลี่ย 3.62 ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 1.008) ส่วนการสื่อสารแบบปล่อย นักเรียน และสมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะไปนึกถึงอนาคตที่ยังมาไม่ถึงค่าเฉลี่ย 3.22 ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.997) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวตามรูปแบบการสื่อสารในภาพรวม

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	(n=436)
			แปลผล ความถี่การสื่อสาร ในครอบครัว
รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด	3.78	0.776	ค่อนข้างบ่อย
รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด	3.68	0.772	ค่อนข้างบ่อย
รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย	3.34	0.768	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 เมื่อศึกษาถึงรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวของนักเรียน โดยแยกคะแนนเป็น 3 กลุ่มตามรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด แบบเปิด และแบบปล่อย พบว่า นักเรียนมีการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดมากที่สุดในระดับค่อนข้างบ่อยโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 3.78 ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.776) รองลงมาคือ แบบปิด ค่าเฉลี่ย 3.68 ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.772) และแบบปล่อย ค่าเฉลี่ย 3.34 ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.768) ตามลำดับ

ตอนที่ 6 ทักษะการมีเพศสัมพันธ์

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทักษะการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอ ความรู้ ความรู้สึกรู้จักคิด และแนวโน้มของการยอมรับมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่น โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนมัธยมเรื่องทักษะการมีเพศสัมพันธ์

(n=436)

ทักษะการมีเพศสัมพันธ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หญิงไทยต้องรักษาวลิตสงวนตัว	4.16	0.964	เห็นด้วย
2. นักเรียนชายหญิงที่มีเพศสัมพันธ์กันเป็นสิ่งที่ผิด	3.80	1.046	เห็นด้วย
3. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ทำให้เสียการเรียน	4.11	1.003	เห็นด้วย
4. หญิงชายที่ดีจะต้องมีการแต่งงานที่ถูกต้องตามประเพณีก่อนมีเพศสัมพันธ์	4.07	0.988	เห็นด้วย
5. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสเป็นสิ่งที่น่าอาย	3.71	1.083	เห็นด้วย
6. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสทำให้เกิดการผูกพันรักใคร่กันยิ่งขึ้น	3.07	1.116	เฉย ๆ
7. การมีเพศสัมพันธ์กับคนรักเป็นการพิสูจน์รักแท้ที่มีต่อกัน	2.75	1.175	เฉย ๆ
8. การรักษาพรหมจรรย์เป็นสิ่งที่เพศหญิงพึงกระทำเป็นอย่างยิ่ง	3.73	1.106	เห็นด้วย
9. ชายหญิงที่รักกัน สามารถอยู่ด้วยกันโดยไม่จำเป็นต้องแต่งงานกัน	2.99	1.085	เฉย ๆ
10. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสทำให้ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตที่ดี	2.72	1.082	เฉย ๆ
11. การเปลี่ยนคู่นอนหลายคนถือว่าเป็นกำไรของชีวิต	2.24	1.285	ไม่เห็นด้วย
12. เป็นเรื่องน่าอายมากถ้าเพื่อนรู้ว่าเรายังไม่เคยผ่านการมีเพศสัมพันธ์	2.47	1.263	ไม่เห็นด้วย

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

(n=436)

ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
13. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรทำให้เพศหญิงรู้สึก ผิดอับอายและรู้สึกที่ตัวเองไร้ค่า	3.43	1.175	เฉย ๆ
14. ชายหญิงที่รักใคร่ชอบพอกัน การมีเพศสัมพันธ์ก่อน การสมรสถือว่าเป็นการแสวงหาความสุขด้วยกัน	2.71	1.569	เฉย ๆ
15. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสเป็นการเรียนรู้ ประสบการณ์ใหม่ๆ ไม่จำเป็นต้องมีความรักต่อกัน ก็ได้	2.57	1.184	เฉย ๆ
16. การทดลองใช้ชีวิตคู่ก่อนการสมรสทำให้สามารถ แก้ปัญหาหลังสมรสได้	2.88	1.161	เฉย ๆ
17. การที่นักเรียน/นักศึกษาอยู่ด้วยกันถือว่าเป็นเรื่อง ปกติของสังคมปัจจุบัน	3.14	1.098	เฉย ๆ
18. การมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้งเดียวก็มีโอกาสตั้งครรภ์ ได้	3.69	1.060	เห็นด้วย
19. การตั้งครรภ์ในวัยเรียนทำให้เสียอนาคตต้องออก จากโรงเรียนและอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตจากการ ทำแท้ง	3.82	1.193	เห็นด้วย
20. การอยู่ด้วยกันตามลำพังสองต่อสองของหญิงชายใน ที่ลับตาอาจทำให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ ตั้งใจ	3.83	1.107	เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.9 เมื่อศึกษาถึงทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียน แยกเป็นรายชื่อ
ด้านความคิดเห็นและแนวโน้มที่จะกระทำพบว่า นักเรียนเห็นด้วยในทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบ
ยึดมั่นประเพณีในระดับเห็นด้วยใน เรื่องหญิงไทยต้องรักษาวนสงวนตัว ค่าเฉลี่ย 4.16 ($\bar{X} = 4.16$,
S.D. = 0.964) รองลงมาเห็นด้วยในทัศนคติเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนทำให้เสียการเรียน
ค่าเฉลี่ย 4.11 ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 1.003) และทัศนคติเรื่องหญิงชายที่ดีจะต้องมีการแต่งงานที่ถูกต้อง
ตามประเพณีก่อนมีเพศสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย 4.07 ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.988) สำหรับทัศนคติแบบไม่ยึด

มันประเพณี นักเรียนมีทัศนคติคือ ไม่เห็นด้วยเรื่องการเป็นเพื่อนำอายุมากถ้าเพื่อนรู้ว่าเรายังไม่เคยผ่านการมีเพศสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย 2.47 ($\bar{X}=2.47$, S.D. = 1.263)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 4.10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษากับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียน

ตัวแปร	r	p-value
รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด	.058	.230
รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด	.048	.322
รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย	-.266**	.000

**ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การหาความสัมพันธ์ของรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียน พบว่า รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียน ($r = -.266$ และ $r^2 = 0.0708$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อยมีความสัมพันธ์กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ยึดมั่นประเพณี ยิ่งมีการสื่อสารแบบปล่อยมากเท่าไรนักเรียนก็จะมีทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ยึดมั่นประเพณีมากขึ้นเท่านั้น

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน โดยมีโครงสร้างประเด็นการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 3 ทักษะการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ ความรู้สึกและความคิดเห็นต่อการมีเพศสัมพันธ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย ชื่อ สกุล เพศ อายุ เกรดเฉลี่ย จำนวนพี่น้อง จำนวนสมาชิกในครอบครัว การพักอาศัย ในการศึกษาวิจัยด้วยการสัมภาษณ์รายบุคคลนี้ ผู้วิจัยขอใช้นามสมมติของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อเป็นการรักษาความลับและภาพลักษณ์ของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

1. นางสาว ก. (นามสมมติ) อายุ 15 ปี เกรดเฉลี่ย 2.3 ลูกคนเดียว มีลูกพี่ลูกน้องเป็นพี่ชายสองคน
2. นางสาว ข. (นามสมมติ) อายุ 15 ปี เกรดเฉลี่ย 2.46 มีพี่สาวต่างมารดา 1 คน อายุ 21 ปี
3. เด็กหญิง ค. (นามสมมติ) อายุ 14 ปี เกรดเฉลี่ย 1.3 มีพี่สาว 1 คนอายุห่างกัน 6 ปี อยู่กับพ่อ และพี่สาว บ้านตัวเอง (พ่ออายุ 39 ปี)
4. นาย ง. (นามสมมติ) อายุ 15 ปี เกรดเฉลี่ย 1.71 มีพี่สาว 1 คน อายุ 18 ปี อยู่ที่บ้านกับพ่อ และพี่สาว แม่เสียชีวิตแล้ว บ้านตัวเอง
5. เด็กชาย จ. (นามสมมติ) อายุ 14 ปี เกรดเฉลี่ย 2.00 มีพี่สาว 1 คน อายุ 19 ปี อยู่กับพ่อแม่ และพี่สาว บ้านตัวเอง

ตอนที่ 2 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

ได้แก่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง โดยมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1) การกำจัดเวลาในการเล่นคอมพิวเตอร์ของพ่อแม่ผู้ปกครอง
- 2) มีส่วนร่วมในการเล่นคอมพิวเตอร์ของพ่อแม่ผู้ปกครอง
- 3) ผู้ให้คำปรึกษาในกรณีที่มีปัญหา
- 4) การรับฟังความคิดเห็น
- 5) การซักถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เมื่อได้รับโทรศัพท์
- 6) การพูดคุยหรือแนะนำเรื่องเพศสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวทั้งแบบเปิดและแบบปิด พ่อแม่ผู้ปกครองมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกด้วยการใช้รูปแบบการสื่อสารตามความเหมาะสมและตามสถานการณ์ ทั้งการให้อิสระทางความคิด สนับสนุนให้ลูกกล้าแสดงออก ขณะเดียวกันก็คอยควบคุมแนะนำสั่งสอนให้เด็กอยู่ในระเบียบวินัย

จากการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอนำเสนอผล โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่มีความประพฤติเรียบร้อย และกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีความประพฤติเรียบร้อย ได้แก่ เด็กหญิง ค. (นามสมมติ) นาย ง. (นามสมมติ) และ เด็กชาย จ. (นามสมมติ) กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปิด มีลักษณะของเด็กที่เชื่อฟัง ยำเกรง ไม่กล้าโต้แย้งพ่อแม่ ทำให้มีบุคลิกที่ไม่มั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าแสดงออก พูดเสียงค่อย

ไม่กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่เห็นว่าไม่ดี ไม่ถูกต้องเนื่องจากกลัวว่าจะทำให้พ่อแม่เสียใจ นักเรียนจะให้ความเคารพ และเชื่อฟังพ่อแม่ และผู้ปกครองมาก ไม่ค่อยกล้าพูดคุยหรือปรึกษาหารือ เมื่อมีปัญหาจะไปพูดคุยกับเพื่อนมากกว่า

เด็กหญิง ค. (นามสมมติ) เป็นลูกคนเดียว อยู่บ้านเช่า มีลูกพี่ลูกน้องที่เป็นเพศชายอาศัยอยู่ด้วย 1 คน

“...เชื่อฟังพ่อแม่ ใกล้ชิดและสนิทกับแม่มาก มีปัญหาจะคุยกับแม่ แต่ไม่ค่อยกล้า ปรึกษากับพ่อ เมื่อจะออกไปเที่ยวนอกบ้าน หนูจะต้องขออนุญาตแม่ก่อน (แล้วแม่ก็จะไปบอก พ่อให้) ...”

เด็กหญิง ก. (นามสมมติ) สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2553

นาย ง. (นามสมมติ) อยู่กับบิดา มาดาเสียชีวิตแล้ว มีพี่สาว 1 คน

“...ไม่ค่อยได้พูดคุยใกล้ชิดกับพ่อมากนัก เพราะพ่ไม่ค่อยว่าง ต้องทำงาน... ถ้ามีปัญหา จะปรึกษาเพื่อน และพี่สาว แต่ไม่กล้าปรึกษาพ่อ เพราะเห็นพ่ไม่มีเวลา...”

นาย ง. (นามสมมติ) สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2553

เด็กชาย จ. (นามสมมติ) อาศัยอยู่กับบิดา มารดา มีพี่สาว 1 คน

“...พ่อต้องไปทำงานต่างจังหวัดบ่อยๆ ไม่ค่อยอยู่บ้าน ไม่ค่อยใกล้ชิดหรือพูดคุยกับพ่อ เนื่องจากพ่อชอบดู เมื่อมีปัญหาผมจะปรึกษาพูดคุยกับเพื่อนก่อน ต่อมาก็เป็นแม่ และพี่สาว แต่ไม่กล้าปรึกษาพ่อ...”

เด็กชาย จ. (นามสมมติ) สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2553

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ได้แก่ นางสาว ก. (นามสมมติ) และ นางสาว ข. (นามสมมติ) ได้รับการอบรมเลี้ยงดูภายใต้รูปแบบการสื่อสารแบบเปิดมีความใกล้ชิดสนิทสนม สามารถพูดคุยปรึกษากับบิดาได้ทุกเรื่อง มีอิสระ สามารถตัดสินใจเองได้ มีการพูดคุยรับฟังความคิดเห็นของคนในครอบครัว ซึ่งส่งผลให้นางสาว ก. (นามสมมติ) และ นางสาว ข. (นามสมมติ) เป็นเด็กกล้าแสดงออก กล้าคิดกล้าทำ กล้าโต้แย้ง มีเหตุผล และกล้าตัดสินใจ

นางสาว ก. (นามสมมติ) บิดามารดาหย่าร้างกัน อาศัยอยู่กับบิดาและพี่สาวที่มีอายุห่างกัน 6 ปี 1 คน บ้านที่อาศัยเป็นบ้านของตัวเอง

“...หนูกับพ่จะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก สามารถพูดคุย และปรึกษาปัญหากันได้ทุกเรื่อง ในบ้านไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ทุกคนสามารถทำอะไรก็ได้ตามความพอใจ... และพ่จะรับฟังความเห็นของคนเสมอ...”

นางสาว ก. (นามสมมติ) สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2553

นางสาว ข. (นามสมมติ) บิดามารดาหย่าร้างกัน อยู่หอพักกับพี่สาว

“...หนูจะสนิทและใกล้ชิดกับพ่อ มีการพูดเล่นหยอกล้อกันอยู่เสมอ พ่อจะรักและค่อนข้างตามใจลูกมาก ให้อิสระเสรีในการใช้ชีวิต... เวลามีปัญหาจะปรึกษาพ่อคนแรก ต่อมาก็เป็นเพื่อน และพี่สาวเป็นคนสุดท้าย...”

นางสาว ข. (นามสมมติ) สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2553

ตอนที่ 3 ทักษะการมีเพศสัมพันธ์

ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในด้านทักษะการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ความรู้สึกและความคิดเห็นต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

- 1) ความคิดเห็นกับการอยู่กันสองต่อสองของชายหญิงในที่ลับตา
- 2) แหล่งความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์
- 3) ความรู้เรื่องการป้องกันในการมีเพศสัมพันธ์
- 4) การรักรนวนสงวนตัว
- 5) การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
- 6) การมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสม
- 7) ข้อดีของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
- 8) ข้อเสียของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
- 9) การอยู่กินก่อนการแต่งงาน
- 10) ความรู้สึกคิดเห็น เมื่อรู้ว่าเพื่อนมีเพศสัมพันธ์กับแฟนแล้ว
- 11) การมีคู่รัก
- 12) การมีความสัมพันธ์ในเชิงคู่สาวกับแฟน

พบว่า นักเรียนทุกคนมีทักษะการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี โดยเฉพาะในเรื่องของการที่ผู้หญิงควรต้องรักรนวนสงวนตัว การมีเพศสัมพันธ์ทำให้เสียการเรียน ทำให้พ่อแม่เสียใจ นักเรียนทุกคนมีความคิดที่ตรงกันว่า การมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสมคือการมีเพศสัมพันธ์หลังจากที่มีความพร้อมเมื่อแต่งงานกันแล้ว แต่ด้วยสังคมและวัฒนธรรมของการใช้ชีวิตของสังคมไทยที่เปลี่ยนไปจากอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามา มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของคนไทย ทำให้นักเรียนก็มีความคิดเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานเป็นเรื่องปกติของคู่รักในสังคมปัจจุบัน หากเพื่อนหรือคนใกล้ชิดมีเพศสัมพันธ์อยู่กินกันก่อนแต่งงาน ถึงแม้จะมองว่าไม่เหมาะสมแต่ก็สามารถยอมรับได้

จากการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอนำเสนอผล โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีความประพฤดิเรียบร้อย และ กลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ดังนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีความประพฤดิเรียบร้อย

“... หนูว่าผู้หญิงต้องรักษานวลสงวนตัว... หนูยังไม่เคยมีแฟน แต่มีความคิดว่าการที่คนเราจะมีเพศสัมพันธ์กันนั้น ควรเมื่อถึงเวลาเหมาะสม และจะต้องแต่งงานกันเสียก่อน...”

เด็กหญิง ก. (นามสมมติ) สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2553

นาย ง. (นามสมมติ) เคยมีแฟน 1 คน คบกันได้ 5 เดือน ความสัมพันธ์มีเพียงแค่จับมือ ยังไม่เคยล่วงเกินกัน ยังไม่เคยมีประสบการณ์ทางเพศมาก่อน

“...การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานไม่เหมาะสม แสดงว่าผู้หญิงไม่รักตัวเอง เราควรมีเพศสัมพันธ์เมื่อพร้อม ต้องดูความมั่นคงทางฐานะด้วยแม้ว่าจะทำงานแล้วแต่ยังไม่แต่งงาน ก็ยังไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ หากเทียบอายุที่ควรมีได้น่าจะเป็นประมาณ 26 ปีขึ้นไป...”

“...การมีเพศสัมพันธ์ไม่มีข้อดีเลย แต่ข้อเสียมีมากมาย ทั้งก่อนแต่ง หากยังเรียนอยู่เสียอนาคต พ่อแม่เสียใจ...”

นาย ง. (นามสมมติ) สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2553

“...ยังไม่เคยมีแฟน เคยแอบชอบผู้หญิง แต่ไม่กล้าบอก ยังไม่เคยมีประสบการณ์ทางเพศ แต่รับรู้จากการพูดคุยกับเพื่อน การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นเรื่องผิดประเพณี ไม่ควรทำ คู่มือรู้สึกลึกลับใจหากรู้ว่าเพื่อนหรือรุ่นพี่มีเพศสัมพันธ์กันก่อนแต่งงาน คิดว่าการมีเพศสัมพันธ์ไม่มีข้อดีเลยเลย มีแต่ข้อเสีย ทั้งก่อนแต่ง ต้องทำแท้ง เสียการเรียน...”

เด็กชาย จ. (นามสมมติ) สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2553

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

นางสาว ก. (นามสมมติ)

“คิดว่าผู้หญิงยังจำเป็นต้องรักษานวลสงวนตัว เป็นเรื่องไม่เหมาะที่ชายหญิงอยู่ด้วยกันสองต่อสอง แต่ก็เป็นเรื่องปกติของสังคม หนูคิดว่าควรมีเพศสัมพันธ์เมื่อแต่งงานแล้ว แต่ถ้าคิดว่าใช่ก็มีได้ ข้อดีของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานทำให้รักกันมากขึ้น ข้อเสียพ่อแม่เสียใจ การทั้งก่อนแต่ง กลัวเจ็บ กลัวพ่อแม่รู้ แต่ก็รับได้หากเพื่อนจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน...”

หนูเคยมีเพศสัมพันธ์แล้วกับเพื่อนเพศเดียวกัน ซึ่งเรื่องนี้พ่อก็ทราบ เพราะหนูสามารถพูดคุยกับพ่อได้ทุกเรื่อง พ่อก็ไม่ได้ว่ากล่าวหรือห้ามปรามแต่อย่างใด แต่มีการแซวและให้คำปรึกษา... หนูเคยมีแฟนและมีความสัมพันธ์กันในระดับที่จับมือ โอบกอด และจูบปากกันเท่านั้น ... ถ้าแฟนหนูเขาขอมีเพศสัมพันธ์ด้วย ถ้าหนูคิดว่าคนนี้ใช่ หนูก็พร้อมที่จะมีเพศสัมพันธ์ด้วย โดยไม่มีเงื่อนไข ...”

นางสาว ก. (นามสมมติ) สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2553

“ความรักไม่ใช่ว่าต้องมีเพศสัมพันธ์กันเพียงอย่างเดียว ผู้หญิงต้องรักนวลสงวนตัว...การที่ชายหญิงอยู่ด้วยกันตามลำพังเป็นเรื่องไม่เหมาะสม แต่หากเป็นแฟนกันเป็นเรื่องปกติ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานผิดประเพณี คนไทยรับไม่ได้ แต่หากเป็นเพื่อนหนู หนูว่าก็รับได้นะ เพราะเป็นเรื่องปกติธรรมดาของคนรักกัน...

...ข้อดีของการมีเพศสัมพันธ์เพื่อความสนุก เป็นการรับประกันกับผู้ชายว่าผู้หญิงรัก ข้อเสียทำให้เสียการเรียน มองว่าผลกระทบต่อทุกอย่างจะตกอยู่กับตัวเรามากที่สุด...”

“...หนูเคยมีแฟนคบกันแค่ 1 ปีก็เลิกกันไป มีความสัมพันธ์เพียงแค่ออดจูบ และจูบปาก ยังไม่เคยมีอะไรกันมากกว่านี้ แต่หนูตั้งใจว่าถ้าใครคบหนูได้นานถึง 2 ปี หนูก็พร้อมจะมีอะไรด้วย”

นางสาว ข. (นามสมมติ) สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2553

จากผลการสัมภาษณ์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ต่างกัน โดยนักเรียนที่มีความประพฤดิเรียบร้อยมีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด นักเรียนไม่ค่อยกล้าพูดคุยและปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับบิดามารดา เมื่อมีปัญหา นักเรียนจะปรึกษา และพูดคุยกับเพื่อน นักเรียนกลุ่มนี้มีลักษณะของเด็กหัวอ่อน เชื่อฟังบิดามารดา ไม่ค่อยมั่นใจในตัวเอง พูดเสียงค่อย ไม่ค่อยกล้าโต้แย้ง ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น

ส่วนนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระ มีความใกล้ชิดกับบิดาสามารถปรึกษาหารือและพูดคุยกันได้ทุกเรื่อง บิดารับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว และทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นภายในบ้านอย่างเท่าเทียมกัน นักเรียนมีลักษณะของเด็กที่มีความมั่นใจในตัวเอง พูดจาเปิดเผย กล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล

ในส่วน of ทักษะการมีเพศสัมพันธ์ พบว่านักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีทักษะการมีเพศสัมพันธ์แบบยัดมันประเพณี ทุกคนให้คุณค่าต่อชีวิตสมรส การรักษานวลสงวนตัว และการรักษาพรหมจรรย์มองว่า การมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสมคือการมีเพศสัมพันธ์หลังจากที่แต่งงานแล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่า ในขณะที่นักเรียนทุกคนมีทักษะการมีเพศสัมพันธ์แบบยัดมันประเพณี แต่ขณะเดียวกันนักเรียนทุกคนก็มองว่าการมีเพศสัมพันธ์ของชายและหญิงที่เป็นคู่รักกัน เป็นเรื่องปกติของสังคม สามารถทำได้ ถึงแม้จะมองว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม แต่ก็สามารถยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานได้

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้การแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ในบทนี้ผู้วิจัยขอแนะนำสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและการสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา

1.1.1 รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

1.1.2 การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.1.3 การรับรู้ตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.1.4 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

1.1.5 ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

1.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ 6 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะทางประชากร รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ การรับรู้ตนเอง รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ และผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

2.1 ลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นเพศชายร้อยละ 51.4 เป็นเพศหญิงร้อยละ 48.6 ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 50.9 ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 49.1 มีอายุเฉลี่ย 14.33 มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 2.82 สถานภาพของบิดามารดาส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันนักเรียนส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ร่วมครอบครัวมีสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน ได้รับเงินค่าใช้จ่ายในการมาโรงเรียน โดยเฉลี่ยวันละ 83.95 บาท นักเรียนส่วนใหญ่เดินทางมาโรงเรียนโดยการนั่งรถเมล์มาเอง

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเพศชายและหญิงในปริมาณเท่าๆ กัน มีผลการเรียนอยู่ในระดับดี มีพื้นฐานมาจากครอบครัวที่ดี มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ในปริมาณที่เหมาะสม มีสถานภาพของครอบครัวที่อยู่ด้วยกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตาทั้ง พ่อ แม่ ลูก และได้รับค่าใช้จ่ายในการมาโรงเรียนอย่างเพียงพอในปริมาณค่อนข้างมากสำหรับนักเรียน

2.2 รูปแบบการใช้ชีวิต

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนส่วนใหญ่ใช้ชีวิตในกิจกรรมเวลาเรียนด้วยการเข้าห้องเรียนตรงเวลามากที่สุด รองลงมาคือ การตั้งใจเรียน และไม่ตั้งใจเรียนด้วยการพูดคุยกับเพื่อน ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่ทำนอกเวลาเรียนนักเรียนส่วนใหญ่จะใช้เวลาในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานอดิเรกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กิจกรรมเพื่อความบันเทิง และกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน ตามลำดับ

2.3 การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากสื่อประเภทต่างๆ

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมีการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ จากสื่อบุคคล มากที่สุด รองลงมาได้แก่สื่อเฉพาะกิจ และสื่อมวลชน/อินเทอร์เน็ต ตามลำดับ

2.3.1 สื่อบุคคล

นักเรียนส่วนใหญ่เปิดรับสื่อเรื่องเพศ จากเพื่อนมากที่สุด รองลงคือ พี่น้อง และพ่อแม่ มีการเปิดรับจากแพทย์/เจ้าหน้าที่สาธารณสุขน้อยที่สุด

2.3.2 สื่อเฉพาะกิจ

นักเรียนส่วนใหญ่เปิดรับเรื่องเพศ จากสื่อประเภทคู่มือให้ความรู้/หนังสือป้องกันโรคเอดส์/หนังสือเพศสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ โปสเตอร์ และหนังสือเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์

2.3.3 สื่อมวลชน/อินเทอร์เน็ต

นักเรียนส่วนใหญ่เปิดรับสื่อเรื่องเพศจาก โทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ อินเทอร์เน็ตและหนังสือพิมพ์ สื่อมวลชน/อินเทอร์เน็ตที่นักเรียนเปิดรับน้อยที่สุดคือ จดหมายข่าว

2.4 การรับรู้ตัวเอง

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนส่วนใหญ่มีการรับรู้ตัวเองตามความเป็นจริงในระดับเห็นด้วย คือการเป็นคนมีความสุขมากที่สุด รองลงมาคือเป็นคนร่วมสมัย และเป็นคนที่ใช้เหตุผล ตามลำดับ นักเรียนมีการรับรู้ตนเองในระดับที่ไม่เห็นด้วยคือการมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น และการเป็นคนจืดชืดไม่มีชีวิตชีวา

ในส่วนของ การรับรู้ตนเองในมุมมองของสังคมนั้นนักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วยกับ การเป็นคนมีความสุขมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้เหตุผล และการเป็นคนร่วมสมัย ตามลำดับ นักเรียนมีการรับรู้ตนเองในระดับที่ไม่เห็นด้วยคือการเป็นคนจืดชืดไม่มีชีวิตชีวา

2.5 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของตนเป็นแบบเปิดอยู่ในระดับค่อนข้างบ่อยมากที่สุด รองลงมาเป็นแบบปิด และแบบปล่อยอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

สำหรับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด เห็นได้จากข้อความที่แสดงถึงความมีอิสระในการจัดการเรื่องชีวิตประจำวันของตนเอง ความมีอิสระในการพูดคุยกับเพื่อนสมาชิกภายในบ้านสามารถร่วมคิดร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ภายในบ้านได้อย่างเท่าเทียมกันตามความเหมาะสม และเมื่อมีปัญหาหรือมีเรื่องไม่สบายใจ สามารถพูดคุยปรึกษา กับพ่อแม่ได้ทุกเรื่อง

สำหรับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด เห็นได้จากข้อความที่แสดงถึงการไปเกี่ยวข้องกับเพื่อนจะต้องชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบและต้องได้รับอนุญาตก่อน การได้รับการอบรมสั่งสอนให้เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ห้ามโต้แย้ง รวมถึงเมื่อทำความผิดจะถูกตำหนิหรือถูกลงโทษเสมอ

สำหรับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย เห็นได้จากข้อความที่แสดงถึงการที่ตนเองและสมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ในปัจจุบันมากกว่าที่ไปเสียเวลาคิดถึงอนาคตที่ยังมาไม่ถึง เมื่อมีปัญหาที่ต้องพยายามแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง ภายในครอบครัวไม่มี

การวางกฎระเบียบหรือข้อบังคับใดๆ สมาชิกภายในบ้านสามารถทำอะไรก็ได้อย่างเสรี แต่ละคนสามารถเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ได้ตามความต้องการโดยไม่ต้องคำนึงถึงสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว

2.6 ทักษะการมีเพศสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี โดยมีทัศนคติที่เห็นด้วยในเรื่องของหญิงไทยต้องรักษาวงศ์วานตัวมากที่สุด รองลงมาคือ เห็นด้วยกับทัศนคติเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ทำให้เสียการเรียน และทัศนคติเรื่องชายหญิงที่ดีจะต้องมีการแต่งงานที่ถูกต้องตามประเพณีก่อนมีเพศสัมพันธ์ แต่ขณะเดียวกันก็สามารถยอมรับได้ หากเพื่อนจะมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ยึดมั่นประเพณีเพราะมองว่าเป็นเรื่องปกติของสังคมปัจจุบัน

3. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1 รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันในกิจกรรมเวลาเรียน นักเรียนส่วนใหญ่จะเข้าห้องเรียนตรงเวลามากที่สุด รองลงมาคือ การตั้งใจเรียน และการไม่ตั้งใจเรียน ด้วยเหตุผลการพูดคุยกับเพื่อนในห้อง ส่วนกิจกรรมนอกเวลาเรียนนั้น นักเรียนส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานอดิเรกมากที่สุด ได้แก่ การดูหนังฟังเพลง รองลงมาคือ กิจกรรมเพื่อความบันเทิง ได้แก่ การเล่นเกมออนไลน์ และกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน ตามลำดับ

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียนส่วนใหญ่มีการใช้ชีวิตประจำวันในกิจกรรมในเวลาเรียนอยู่ในกลุ่มของ กิจกรรมที่แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีนิยมมากที่สุด (Reimer 1995: 124-135 อ้างในจุฑามาส กิรติกสิกร, 2542: 10) โดยข้อความที่แสดงให้เห็น ได้แก่ การที่นักเรียนเข้าห้องเรียนตรงตามเวลา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมีวินัยในตนเอง อาจกล่าวได้ว่าโดยพื้นฐานแล้วเด็กได้รับการอบรม สั่งสอน และมีประสบการณ์ที่ดีจากครอบครัว ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจ และมีพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมของสังคม

ส่วนการใช้ชีวิตนอกเวลาเรียนนั้น นักเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตในกลุ่มที่มีการใช้ชีวิต เพื่อความพึงพอใจและความบันเทิงของตนเอง ข้อความที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ชีวิตเพื่อความสุข และเพื่อความพึงพอใจของนักเรียน ได้แก่ การใช้ชีวิตนอกเวลาเรียนด้วยการ ดูหนังฟัง

เพลง การพักผ่อน นอนเล่น เล่นอินเทอร์เน็ต ซึ่งกิจกรรมนอกเวลาเรียนที่นักเรียนทำน้อยที่สุดคือ การเรียนพิเศษ ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัส ยอดคำ (2539) ที่ศึกษาถึงการใช้เวลาว่าง ปัญหาและความต้องการของกิจกรรมยามว่างของนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กิจกรรมยามว่างของนักเรียนที่อยู่ใน โรงเรียนคือ การพูดคุยกับเพื่อนมากกว่ากิจกรรมอย่างอื่น กิจกรรมยามว่างของนักเรียนหลังจากโรงเรียนเลิกและในวันหยุดราชการคือการดูหนังและฟังเพลง กิจกรรมยามว่างที่นักเรียนมีความต้องการมากที่สุดคือ กิจกรรมนันทนาการและกีฬากีฬา กิจกรรมนันทนาการที่นักเรียนมีความต้องการมากที่สุดคือ การดูโทรทัศน์ การฟังเพลง เล่นเกมส์ วีดีโอเกมส์ เกมคอมพิวเตอร์ และการทัศนศึกษา และผลงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จุฑามาศ กิรติกสิกร (2542) ที่ศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่นกับการใช้ประโยชน์จาก สื่อมวลชน พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่น สามารถจัดแบ่งได้เป็น 5 กลุ่มคือ กลุ่มเก็บตัว กลุ่มรักเรียน กลุ่มทันสมัย กลุ่มนักกีฬา และกลุ่มรักสนุก เด็กวัยรุ่นมีการเปิดรับสื่อในปริมาณที่สูง จำนวน 11 สื่อได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โรงภาพยนตร์ สื่อกลางแจ้ง การ์ตูน เทปเพลง CD วีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ต และสื่อเพื่อการศึกษา ในเรื่องของการใช้ประโยชน์จาก สื่อมวลชนของเด็กวัยรุ่น มีการใช้เพื่อตอบสนองความต้องการเป็นหลัก รองลงมาคือความต้องการ ข้อมูลข่าวสาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรพงษ์ ศิริจันทร์ ประภาศิริ ฐิติประวดี และ ศรัทธา วิญญูหัตถกิจ (2543) ที่ได้จัดทำผลการสำรวจพฤติกรรมของวัยรุ่น พบว่า งานอดิเรกของวัยรุ่นส่วนใหญ่จะนิยมฟังเพลงและวิทยุ รองลงมาคือ การดูโทรทัศน์/วีดิทัศน์ และอ่านหนังสือ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กำลังอยู่ในช่วงวัยของการเรียนรู้ การลอกเลียนแบบ ให้ความสำคัญกับเพื่อนมากที่สุด ต้องการการยอมรับ และมีรูปแบบการใช้ชีวิตเพื่อตอบสนองต่อความสุข ความบันเทิงและเพื่อความพึงพอใจของตนเอง แต่ขณะเดียวกัน ถ้ามีการกำหนดกฎระเบียบในการดำเนินชีวิตที่ชัดเจน นักเรียนก็พร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติอยู่ภายใต้กฎระเบียบ ประเพณีและวัฒนธรรมของสังคม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองจึงต้องคอยดูแลคอยแนะนำถึงวิธีการใช้ชีวิตของเด็กใน ความดูแลให้เหมาะสมและถูกต้องดั่งตามวัฒนธรรมและสังคมไทยทั้งอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ นักเรียนได้รู้จักเลือกและใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณค่า ในการทำกิจกรรมทั้งในเวลาเรียน และนอกเวลาเรียน

3.2 การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากสื่อประเภทต่างๆ

โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศในระดับปริมาณน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายสื่อพบว่า มีการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากสื่อบุคคลมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สื่อ เฉพาะกิจและ สื่อมวลชน/อินเทอร์เน็ต ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 สื่อบุคคล ผลสำรวจพบว่า เป็นสื่อที่นักเรียนเปิดรับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า มีการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ จากเพื่อน มากที่สุด รองลงมาได้แก่พี่น้อง และมารดา ตามลำดับ

ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบ็ญจวัน ณ นคร (2548) ที่ศึกษา เรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สื่อบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับมากที่สุด คือกลุ่มเพื่อน และนักเรียนให้ความสำคัญกับการสอบถามข่าวสารเรื่องเพศจากเพื่อน และพ่อแม่ ตามลำดับ นอกจากนี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่ว่าระดับความเหมือนกันของบุคคลสองคนที่มีปฏิภิกิริยาสัมพันธ์ต่อกันในด้านต่าง เช่นความเชื่อ ค่านิยม การศึกษา สถานภาพ ความเชื่อความชอบ จะทำให้การสื่อสารเกิดขึ้นบ่อยครั้งมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างราบรื่น เมื่อผู้ร่วมสื่อสารมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ความสัมพันธ์ทางสังคมจะใกล้ชิดกันมากขึ้น ผลงานวิจัยยัง สอดคล้องกับงานวิจัย ของดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์ (2544) ที่ศึกษา เรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่จะพูดคุย เรื่องเพศกับเพื่อนมากที่สุด

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอยู่ในช่วง ของวัยรุ่นตอนต้น มีอายุระหว่าง 13-15 ปี (สุชา จันท์ธอม, 2529) ซึ่งเป็นช่วงที่นักเรียนมีความเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นช่วงที่เพื่อนมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างสูง อยู่ในช่วงของการ รวมกลุ่มและต้องการการยอมรับจากเพื่อน (สมพิศ สุขวิฑูรย์, 2540) เด็กในวัยนี้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับเพื่อนเป็นอย่างมาก เพราะมีความรู้สึกว่าเป็นคนที่เข้าใจตนมากที่สุด นอกจากนี้ ในสังคมปัจจุบัน พ่อ แม่ ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาดูแลลูกอย่างใกล้ชิด ต้องทำงานเนื่องต้องดิ้นรน แข่งขันกับเวลาเพื่อให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทำให้ความใกล้ชิด ความสัมพันธ์ที่ดีและการดูแลเอาใจใส่ที่มีต่อกันของสมาชิกในครอบครัวลดน้อยถอยลง เกิดช่องว่างระหว่างกันมากขึ้น เมื่อเกิดปัญหาหรือความไม่เข้าใจกันเด็กจะไม่กล้าบอก จึงหันไปปรึกษาปัญหา กับเพื่อนแทน เพื่อนจึงเป็นบุคคลที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ใจและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก นักเรียนจึงมีการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากเพื่อนมากที่สุด

3.2.2 สื่อเฉพาะกิจ ผลการวิจัยโดยภาพรวม นักเรียนมีการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ จากสื่อเฉพาะกิจอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า การเปิดรับจากคู่มือให้ความรู้ต่างๆ เช่น คู่มือให้ความรู้ป้องกันเอดส์ หนังสือเพศสัมพันธ์ และโปสเตอร์ ตามลำดับ

จากผลการวิจัย สามารถอธิบายได้ว่า การนักเรียนมีการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากสื่อเฉพาะกิจรองมาจากสื่อบุคคลนั้น เนื่องจากปัจจุบันสื่อเฉพาะกิจ เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ

คู่มือให้ความรู้ต่างๆ หนังสือเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ มีการนำเสนอข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร เฉพาะเรื่อง ตามวัตถุประสงค์ของผู้บริโภค โดยมีการนำเสนอเนื้อหาอย่างละเอียด สามารถเข้าใจง่าย มีภาพประกอบ และมีสีสันดึงดูดความสนใจ และสามารถเลือกหาได้ตามความสนใจของตนเอง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของอดัมส์ (Adams, 1971 อ้างถึงใน มธุรดา เจริญทวีทรัพย์) ที่กล่าวถึงสื่อเฉพาะกิจว่า สื่อเฉพาะกิจจัดว่ามีความสำคัญต่อการเผยแพร่ข่าวสารและข่าวสาร ข้อมูล เพราะสื่อเฉพาะกิจจัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ การใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นการให้ความรู้ข่าวสารที่เป็นเรื่องเป็นราวเฉพาะอย่าง ตามความสนใจ และความ ต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ จินตนา มนเทียร วิเชียรฉาย (2537) ที่ทดสอบประสิทธิภาพของสื่อในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจกับสื่อเฉพาะกิจมากที่สุด และมีความรู้เชิงทัศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์ของ กลุ่มตัวอย่าง มากกว่าสื่อบุคคล

3.2.3 สื่อมวลชน/อินเทอร์เน็ต โดยภาพรวมพบว่าเป็นสื่อที่นักเรียนเปิดรับในเรื่องเพศน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ส่วนใหญ่มีการเปิดรับจากสื่อ โทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ อินเทอร์เน็ต และ หนังสือพิมพ์ ในทัศนะของ Gerbner and Gross (อ้างถึงใน พิระ จิรโสภณ, 2546: 83) ที่ว่าโทรทัศน์มีลักษณะและรูปแบบพิเศษแตกต่างจากสื่อมวลชนอื่น คือ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุกครัวเรือน มีเสียง มีภาพเคลื่อนไหว ไม่ต้องอ่านออกเขียนได้ก็สามารถรับรู้ได้

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปฐมมา สังข์ทรัพย์ (2542) ที่ศึกษา เรื่องการเปิดรับสื่อมวลชนของวัยรุ่นและผลกระทบที่เกิดขึ้นในเชิงจริยธรรม พบว่า วัยรุ่นมีการเปิดรับสื่อ โทรทัศน์ในปริมาณมากและเลือกเปิดรับทั้งรายการที่เป็นสาระและรายการที่เป็นประเภท ที่ให้ความบันเทิงมีจำนวนพอๆกัน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า การเลือกใช้สื่อที่ไม่ต้องใช้ทักษะมาก ไม่ ต้องใช้ความรู้ความสามารถ มีความหลากหลายในเชิงเนื้อหาสามารถตอบสนองความต้องการของ นักเรียน ได้อย่างดี และมีอยู่แทบทุกครัวเรือน สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็วตามความ ต้องการ

จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่านักเรียนมีการเปิดรับสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์มากที่สุด โดยมีการเปิดรับข่าวสารทั้งรายการที่เป็นสาระความรู้ และความบันเทิงมาโดยตลอด ซึ่งเป็น ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีการใช้ชีวิตเพื่อความสุขสบายและความพึงพอใจของตนเป็นสำคัญนักเรียนจึงมีการเปิดรับสื่อ โทรทัศน์มากเป็นอันดับแรก เนื่องจาก เป็นสื่อที่ให้ความสะดวกสบาย ใช้งานง่ายไม่ต้องใช้ทักษะไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถแตกต่าง จากงานวิจัยชิ้นนี้ เมื่อศึกษาถึงการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศกลับพบว่านักเรียนมีการเปิดรับจากสื่อ

บุคคล คือเพื่อนมากที่สุดและมีการเปิดรับเรื่องเพศจากสื่อมวลชนน้อยที่สุด เนื่องจากบางครั้งสื่อโทรทัศน์ก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะในเรื่องเพศศึกษาและความสัมพันธ์ทางเพศ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากสื่อโทรทัศน์น้อยที่สุดนั่นเอง

จะเห็นได้ว่าปัจจุบันอยู่ในยุคของข้อมูลข่าวสาร เด็กแควดล้อมด้วยสื่อต่างๆ มากมายหลายรูปแบบ พ่อแม่จำต้องช่วยให้ลูกตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อ และรู้จักเลือกรับสื่ออย่างรู้เท่าทัน การดูแลพื้นฐานในครอบครัวเป็นสิ่งที่ช่วยหล่อหลอมพฤติกรรมกรอยู่กับสื่อของเด็ก อันจะเป็นทักษะระยะยาวต่อไปในอนาคต เนื่องจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารใดๆ ก็ตาม ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันมีผลมาจากอิทธิพลของสื่อเหล่านั้นๆ พ่อแม่ผู้ปกครองจึงควรใส่ใจดูแลลูกอย่างใกล้ชิด ไม่ปิดกั้นการรับรู้เรื่องเพศศึกษา ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย จะทำให้ลูกกล้าพูดคุย และปรึกษาหารือเมื่อมีปัญหาหรือต้องการคำปรึกษาในเรื่องเพศ นอกจากนี้ยังส่งผลให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการมีเพศสัมพันธ์อีกด้วย

3.3 การรับรู้ตนเอง

จากผลการวิจัยพบว่า คะแนนการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับกลางๆ มีระดับการรับรู้แบบไม่แน่ใจเกือบทุกคุณลักษณะ ทั้งการรับรู้เกี่ยวกับตนเองตามความเป็นจริง และการรับรู้ตนเองตามการรับรู้ของสังคม อธิบายได้ว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในช่วงของวัยรุ่นที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ ซึ่งจัดเป็นช่วงของการเปลี่ยนวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตของมนุษย์ เพราะการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านของวัยรุ่นนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อย่างรวดเร็ว ช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงจากสถานภาพเด็กไปสู่ผู้ใหญ่นี้ ทำให้วัยรุ่นเกิดการสับสนในเอกลักษณ์ของตนเอง (Identity crisis) และพยายามแสวงหาลักษณะความเป็นเอกลักษณ์ ว่าควรมีลักษณะเช่นใด (Elliott & Wattanasuwan, 1998 อ้างถึงใน อัญชัน สันติไชยกุล, 2547) จึงทำให้ระดับของการรับรู้ตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับกลางๆ โดยมีการรับรู้อยู่ในระดับไม่แน่ใจเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นการรู้สึกที่ตนเองมีความสุขร่วมสมัย และใช้เหตุผล ที่นักเรียนมองว่าตนเองมีมากกว่าคุณลักษณะอื่นๆ ทั้งทางด้านการรับรู้ตนเองตามความเป็นจริงและการรับรู้ตนเองจากมุมมองของสังคม

เมื่อพิจารณาร่วมกับลักษณะทางประชากรของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพที่ดี ครอบครัวอยู่ด้วยกัน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เหมาะสม นักเรียนมีผลการเรียนที่ดี และได้รับค่าใช้จ่ายในการมาโรงเรียนอย่างเพียงพอแล้ว อธิบายได้ว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีฐานะทางบ้านที่ไม่เดือดร้อน ได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างทั่วถึง

จึงมีการรับรู้ตนเองในเรื่องของการเป็นคนที่มีความสุข เป็นคนร่วมสมัย และเป็นคนใช้เหตุผลมากกว่าการรับรู้ตนเองในเรื่องอื่นๆ สำหรับการรับรู้ตนเองตามความเป็นจริงและตามมุมมองของสังคมที่นักเรียนไม่เห็นด้วยคือการเป็นคนจิตซีดไม่มีชีวิตชีวา และมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น เนื่องจากนักเรียนอยู่ในช่วงอายุของการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นใหญ่เด็กต้องการการยอมรับจากเพื่อนและสังคม มีความเพ้อฝัน มีอุดมคติสูงส่ง มองโลกในแง่ดี อ่อนไหวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ต่อสายตา และท่าทางของบุคคลรอบข้าง กลัวการถูกตำหนิ และการค่อนข้างอด เปรียบเทียบ จึงมักทำอะไรตามเพื่อนเพื่อไม่ให้รู้สึกแตกต่าง เด็กจึงปฏิเสธไม่เห็นด้วยต่อการรับรู้ตนเองในเรื่องของการเป็นคนจิตซีดไม่มีชีวิตชีวา เนื่องจากเป็นการรับรู้ที่ทำให้มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นคนน่าเบื่อ ไม่น่าคบหาสมาคม และไม่เป็นที่ต้องการของเพื่อน ส่วนการรับรู้ตนเองในเรื่องของการมีอำนาจเหนือบุคคลอื่นนั้น จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดและแบบปิดร่วมกัน นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระทางความคิดสนับสนุนให้กล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออก แต่ในขณะที่เดียวกัน พ่อแม่ผู้ปกครองก็ยังคงคอยตักเตือนสั่งสอนให้นักเรียนมีความเคารพและเชื่อฟังพ่อแม่ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ตนเองไม่มีอำนาจเหนือบุคคลอื่น เนื่องจากยังคงเชื่อฟังและทำตามคำแนะนำสั่งสอน

3.4 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดมากที่สุด รองลงมาได้แก่แบบปิด และแบบปล่อย ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

3.4.1 การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของตนเป็นแบบเปิดอยู่ในระดับค่อนข้างบ่อยมากที่สุด เห็นได้จากข้อความที่แสดงถึง ความมีอิสระในการจัดการเรื่องชีวิตประจำวันของตนเอง ความมีอิสระในการพูดคุยกับเพื่อน สมาชิกภายในบ้านสามารถร่วมคิดร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ภายในบ้านได้อย่างเท่าเทียมกันตามความเหมาะสม และเมื่อมีปัญหาหรือมีเรื่องไม่สบายใจ สามารถพูดคุยปรึกษากับพ่อแม่ ผู้ปกครองได้ทุกเรื่อง

ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประทุม ฤกษ์กลาง (2546) ที่ศึกษาการสื่อสารในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี คือ ไม่นั่นให้เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันก็ไม่ให้มุ่งเน้นให้แสดงความคิดเห็น รองลงมาเป็นรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบแสดงความคิดเห็น แบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น และแบบเคารพเชื่อฟัง ตามลำดับ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของนพพร เนียมนิล (2548) ที่ศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับ

ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดมากที่สุด นักเรียนที่มีรูปแบบการสื่อสารที่ต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันในด้านภายในตนเอง ด้านการบริหารความเครียด และด้านภาวะอารมณ์ทั่วไป นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญใจ ผลิเจริญสุข (2539) ที่ศึกษาเรื่องการสื่อสารในครอบครัวกับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับยาบ้า

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าจากบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป ปัจจุบันลักษณะครอบครัวไทยในสังคมเมืองมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น มีการพึ่งพาตนเองมากขึ้นเยาวชนไทยส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระ มีการเปิดกว้างทางความคิด สนับสนุนการแสดงออกของสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น และมีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆภายในบ้าน แต่ละคนมีบทบาทภายในครอบครัวค่อนข้างมาก มีความใกล้ชิดสนิทสนมสามารถพูดคุยกับพ่อแม่ผู้ปกครองได้ทุกเรื่อง พ่อแม่ผู้ปกครองใช้เหตุผลมากกว่าการบังคับ

ส่งผลให้เด็กมีการเติบโตทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการสื่อสารตามแนวคิดของ เดวิด แคนเทอร์ และวิลเลียม เลอร์ (David Kantor and William Lehr อ้างถึงใน นพพร นิยมนิล, 2548) ที่กล่าวว่า การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดเป็นรูปแบบการสื่อสารที่สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น มีความยืดหยุ่นผ่อนผัน ทำให้ไม่เกิดการปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลต่างๆ ทำให้สมาชิกในครอบครัวกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ มีความมั่นใจในตัวเองสูง สามารถปรับความต้องการของตนเองให้เข้ากับครอบครัว

3.4.2 การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด กลุ่มตัวอย่างนักเรียนคิดว่าครอบครัวตนเองมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปิดอยู่ในระดับปานกลางในปริมาณที่ใกล้เคียงกับการสื่อสารแบบเปิด เห็นได้จากข้อความที่แสดงถึง การไปเที่ยวกับเพื่อนจะต้องชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบและต้องได้รับอนุญาตก่อน การได้รับการอบรมสั่งสอนให้เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ห้ามโต้แย้ง รวมถึงเมื่อทำความผิดจะถูกตำหนิหรือถูกลงโทษเสมอ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับรูปแบบการสื่อสารตามแนวคิดของ เดวิด แคนเทอร์ และวิลเลียม เลอร์ (David Kantor and William Lehr อ้างถึงใน นพพร นิยมนิล, 2548) ที่กล่าวว่า การสื่อสารในครอบครัวแบบปิดนั้น เป็นวิธีการสื่อสารที่เข้มงวดมีกฎระเบียบ เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะการสื่อสารแบบปิด จะเป็นเด็กที่อ่านนสอนง่าย เคารพ เชื่อฟังผู้ใหญ่ แต่เด็กจะขาดความมั่นใจ ไม่ค่อยกล้าแสดงออก และปิดกั้นตนเองจากโลกภายนอก

3.4.3 การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย นักเรียนคิดว่าครอบครัวของตนมีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อยน้อยที่สุด เห็นได้จากข้อความที่แสดงถึงการที่ตนเองและสมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ในปัจจุบันมากกว่าที่ไปเสียเวลาคิดถึงอนาคตที่ยังมาไม่ถึง เมื่อมีปัญหาที่ต้องพยายามแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ภายในครอบครัวไม่มีการวางกฎระเบียบหรือข้อบังคับใดๆ สมาชิกภายในบ้านสามารถทำอะไรก็ได้อย่างเสรี แต่ละคนสามารถเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ได้ตามความต้องการโดยไม่ต้องคำนึงถึงสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว

เมื่อพิจารณาในภาพรวม จะเห็นได้ว่า นักเรียนมีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดและแบบปิด มากที่สุดในจำนวนใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นว่าปัจจุบัน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ใช้ทั้งการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดและแบบปิดร่วมกันตามสถานการณ์และความเหมาะสม กล่าวคือผู้ปกครองมีการอบรมมีการเลี้ยงดูแบบให้อิสระ มีการเปิดกว้างทางความคิด สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนมีส่วนร่วมออกความคิดเห็น และมีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ภายในครอบครัว แต่ละคนมีบทบาทภายในครอบครัวค่อนข้างมาก มีลักษณะของความยืดหยุ่นสูง ไม่มีการปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภายนอกหรือสื่อต่างๆ แต่ขณะเดียวกันผู้ปกครองก็จะคอยดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดคอยตักเตือน ให้อำนาจและข้อปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้นักเรียนอยู่ในกฎระเบียบ เนื่องจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในช่วงอายุของการเป็นวัยรุ่นตอนต้นที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความสับสน มีการใช้ชีวิตเพื่อตอบสนองความสุขและความบันเทิงของตนเอง และให้ความสำคัญกับเพื่อนอย่างมาก ถ้าไม่มีคนคอยดูแลอย่างใกล้ชิดอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ ดังนั้นผู้ปกครองจึงควรเอาใจใส่และคอยให้คำปรึกษาและคอยแนะนำแนวทางที่ถูกต้องให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อให้มีการเติบโตทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญาต่อไป

3.5 ทักษะการมีเพศสัมพันธ์

การศึกษาวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักเรียนมีทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี นักเรียนมีทัศนคติเห็นด้วยในเรื่องหญิงไทยต้องรักษานวลสงวนตัว มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนทำให้เสียการเรียน และทัศนคติที่ชายหญิงที่ดีจะต้องมีการแต่งงานอย่างถูกต้องตามประเพณีก่อนมีเพศสัมพันธ์ ส่วนทัศนคติทางลบนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการเป็นเรื่องน่าอายมากถ้าเพื่อนรู้ว่าเรามีขังไม่เคยผ่านการมีเพศสัมพันธ์ แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย ที่สอนให้หญิงไทยต้องรักษานวลสงวนตัว การยึดมั่นประเพณี มองว่าการสมรสเป็นสิ่งมีคุณค่า และการมีเพศสัมพันธ์เมื่อถึงวัยอันควร ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชะอุทธิ์

พงศ์อนุตรี และคนอื่นๆ (2539) ที่ศึกษา เรื่องการสำรวจความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมทางเพศของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร มีเจตคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยัดมันประเพณี และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์ (2526) ที่ศึกษาเรื่อง ความรู้ เจตคติ และประสบการณ์เกี่ยวกับ เรื่องเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องเพศในระดับปานกลางและมีเจตคติเกี่ยวกับเรื่องเพศในทางบวก

ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรวรรณ สุวรรณบุญ (2539) ที่ศึกษา เรื่อง การสำรวจเจตคติ/ ความเชื่อ ที่เสี่ยงต่อการมี sex ของวัยรุ่น เพื่อจัดกิจกรรมการป้องกันการมี sex ก่อนวัยอันควร พบว่า เจตคติ/ ความเชื่อ ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น เรียงลำดับจาก มากไปหาน้อยคือ การมีเพศสัมพันธ์เป็นสิทธิส่วนตัว รองลงมาได้แก่การมีเพศสัมพันธ์ไม่ใช่เรื่อง เสียหาย คิดว่าถึงอย่างไรก็ต้องมีเพศสัมพันธ์ จะมีเร็วขึ้นอีกนิดไม่เห็นจะเป็นไร การมีเพศสัมพันธ์ เป็นเรื่องสนุก ช่วยกระชับความสัมพันธ์ และเห็นว่าการป้องกันปัญหาจากการมีเพศสัมพันธ์เป็น เรื่องยุ่งยาก และถ้าไม่ยอมมีเพศสัมพันธ์แสดงว่า ไม่แน่จริง /ไม่รักกัน และผลการวิจัยนี้ไม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพ หงส์วิสัย (2544) ที่ศึกษาเรื่อง เจตคติต่อเรื่องเพศของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติต่อเรื่องเพศโดยรวมระดับสูง เจต คติต่อเรื่องเพศด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส โดยการทดลองอยู่ด้วยกันกับคู่รักก่อนแต่งงานจะ ช่วยให้เห็นอุปนิสัยของกันและกัน กลุ่มตัวอย่างชายมีเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในทางบวก ส่วน กลุ่มตัวอย่างหญิงมีเจตคติในระดับปานกลางข้อที่มีเจตคติในระดับสูงคือ ผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์หลัง แต่งงานย่อมดีกว่าก่อนแต่งงาน

ถึงแม้ว่าในปัจจุบัน โลกของเราเข้าสู่ยุค โลกาภิวัตน์ สังคมไทยได้รับอิทธิพลของ วัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามา มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของวัยรุ่นตั้งแต่ในเรื่อง ของการพูดจา การแต่งตัว การเที่ยวเตร่กลางคืน การคบเพื่อนต่างเพศ รวมถึงส่งผลต่อพฤติกรรม ทางเพศของเยาวชนไทย เปิดกว้างและรับเอาความคิด และค่านิยมเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อน การแต่งงานแบบชาวตะวันตกเข้ามามากขึ้น จนบางครั้งดูเหมือนเป็นเรื่องธรรมดาของสังคม แต่จาก การวิจัยพบว่าสังคมไทยส่วนใหญ่ก็ยังยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม อันดีงามของ ไทยที่ให้ความสำคัญกับการรักษาพรหมจรรย์ มองเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรว่าเป็น เรื่องไม่ดีงาม ไม่ถูกต้องน่าอับอาย และเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ รวมถึงวัยรุ่นส่วนใหญ่ก็ยังมีทัศนคติ การมีเพศสัมพันธ์แบบยัดมันประเพณีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งวัยรุ่นกลุ่มนี้จะมีความเชื่อและมี พฤติกรรมที่ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกันมา โดยมีความคิดว่าต้องมีการแต่งงานกัน ตามธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติก่อนจึงจะมีเพศสัมพันธ์กันได้ ความเชื่อเหล่านี้มักมีพื้นฐานมาจาก

การมีจริยธรรมทางสังคม และความเชื่อคำสั่งสอนทางศาสนา ซึ่งเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว รวมไปถึงวัยรุ่นอีกจำนวนมากที่ยังไม่แน่ใจว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานนั้นมีผลดี ผลเสียที่ชัดเจนว่าเป็นเช่นใด พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงต้องใส่ใจต่อการอบรมเลี้ยงดูลูก และผู้อยู่ใต้การปกครอง ให้ความใกล้ชิดแนะนำ สั่งสอน ให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา ไม่ปิดกั้นการรับรู้เรื่องเพศ ปลุกฝังความเชื่อและทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ให้ความสำคัญต่อชีวิตสมรส การรักษาวลสงวนตัว และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้เด็กมีความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อการมีเพศสัมพันธ์ต่อไป

เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้นักเรียนส่วนใหญ่จะมีทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่น ประเพณี แต่ก็ยังมีแนวโน้มที่จะยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานกันมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากข้อความที่นักเรียนบอกว่า ยอมรับ ในเรื่องของการอยู่กินก่อนการแต่งงานกันมากขึ้น เนื่องจากมองว่าเป็นเรื่องปกติ เป็นธรรมดาของสังคมในปัจจุบัน หากเพื่อนหรือคนใกล้ชิดมีเพศสัมพันธ์อยู่กินกันก่อนแต่งงาน ถึงแม้จะมองว่าไม่เหมาะสมแต่ก็สามารถยอมรับได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณัญ กุลดิถ (2546) ที่พบว่า เหตุผลของการมีเพศสัมพันธ์ มีหลายประการ อาจมาจากการตอบสนองทางเพศ เพื่อเป็นการพิสูจน์ความสามารถทางเพศ เพื่อความอยากรู้อยากลอง เพื่อความสนุกสนานเพื่อเป็นการพิสูจน์รักแท้ เพื่อเป็นการผูกมัดการแสดงความเป็นเจ้าของซึ่งกันและกัน หรือมองว่าเป็นแฟชั่นของสังคมปัจจุบัน ในขณะที่เหตุผลของการต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์นั้นเกิดจากการการละอายต่อการทำผิดต่อจารีตประเพณีและศีลธรรมอันดี การละอายต่อบาป กลัวการถูกตำหนิ ถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคมและกลัวการตั้งครรภ์ หรือติดโรคทางเพศสัมพันธ์ และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา สารขวัณ (2546) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตเมืองและชนบท จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนหญิงในเขตเมืองอยู่ในระดับดี ซึ่งหมายถึงนักเรียนมีเจตคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี แต่ในปัจจุบันวัยรุ่นได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกและญี่ปุ่นในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสผ่านสื่อต่างๆ มีผลให้วัยรุ่นส่วนใหญ่เปลี่ยนจากเจตคติเดิม ไปสู่เจตคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์แบบไม่ยึดมั่นประเพณี คือ การปล่อยตัวเพราะความรัก ซึ่งเชื่อว่าชายหญิงรักกันไม่จำเป็นต้องมีการสมรสตามประเพณี สามารถอยู่ด้วยกันได้ มีเพศสัมพันธ์กันได้ หรือถ้าหมั้นหมายกันแล้วก็สามารถมีเพศสัมพันธ์กันก่อนสมรสได้ ซึ่งความเชื่อในลักษณะนี้ของวัยรุ่นไทยกำลังมีแนวโน้มมากขึ้น ผลการวิจัยยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตยา อาชวนิชกุล และวารภรณ์ แซ่มสนิท (2537) ที่ศึกษาเรื่อง วัยรุ่นชายกับการซื้อประเวณี: การศึกษาแนวทางการเปลี่ยนแปลงค่านิยมการซื้อประเวณี พบว่าวัยรุ่นชายหญิงมีเจตคติยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ แต่มีวิธีการคิดที่แตกต่างกัน โดยวัยรุ่นชายมองว่า การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ผู้ชายได้เปรียบ ได้ความสุข เป็น

การสร้างความสัมพันธ์ เป็นการแสวงหาโอกาสทางเพศ การมีประสบการณ์ทางเพศเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจ สามารถพูดคุยกับกลุ่มเพื่อนได้อย่างเปิดเผย ส่วนวัยรุ่นหญิงมองว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องเสื่อมเสีย ไม่ควรเปิดเผย และวัยรุ่นชายหญิงให้ความสำคัญกับเรื่องพรหมจรรย์น้อยลง จึงคาดการณ์ว่าแนวโน้มของวัยรุ่นจะมีความเชื่อเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณีน้อยลง คือเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องสนุกสนาน คิดว่าการได้เสียกันสามารถผูกมัดคนรักได้ การเสียตัวเป็นเรื่องปกติไม่เสียหายถ้าผู้ใหญ่ไม่ทราบ คิดว่าการมีประสบการณ์ทางเพศเป็นเรื่องทันสมัย

ผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนมีทัศนคติที่มีแนวโน้มที่จะยอมรับการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ยึดมั่นประเพณีมากขึ้นนั้น เป็นเรื่องที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องให้ความสำคัญดูแลและใส่ใจเป็นอย่างมาก เป็นปัญหาที่ต้องรีบหาทางแก้ไขและปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณีให้เด็ก เห็นคุณค่าและความสำคัญของชีวิตสมรส การรักนวลสงวนตัว และการรักษาพรหมจรรย์ ธรรมนูญ กิติกุล (2542) ศึกษาเรื่อง ค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการศึกษา พบว่าการยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสในกลุ่มเพื่อนมาก จะส่งผลให้มีค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสในทางลบ จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการที่นักเรียนยอมรับ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส และการอยู่กินก่อนกันก่อนการแต่งงานของเพื่อนหรือคนใกล้ชิดกันมากขึ้นจะส่งผลให้นักเรียนมีค่านิยมและทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรมากขึ้น

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะต้องปลูกฝังให้ลูกที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นมีความรู้สึกรักเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง ยกย่องการเป็นคนซื่อสัตย์รักเดียวใจเดียว ฝึกให้มีความอดทนอดกลั้นรอคอยที่จะได้รับการตอบสนองต่อความต้องการของตนเองตามเวลาที่เหมาะสม สอนให้ลูกผู้หญิงรู้จักรักนวลสงวนตัว วางตัวให้ดีและมีคุณค่า สอนลูกผู้ชายให้ภูมิใจในความเป็นชาย ไม่เอาเปรียบทางเพศหรือรังแกเพศหญิงที่อ่อนแอกว่า มีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถควบคุมอารมณ์ปรารถนาตามธรรมชาติ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมไม่ชิงสุกก่อนห่าม แนะนำและให้ความรู้ในเรื่องเพศสัมพันธ์ การป้องกัน และการคุมกำเนิดอย่างถูกต้อง เมื่อถึงเวลาเหมาะสม เพื่อเป็นการปลูกฝังทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี การดำเนินชีวิตตามค่านิยมที่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย เช่น ค่านิยมต่อการแต่งงาน จะทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข ได้รับการยอมรับจากเพื่อน สังคม และชุมชน รวมทั้งสามารถดำรงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่งดงามของไทยไว้ด้วยความภาคภูมิใจ และยังสามารถลดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียน ได้อีกทางหนึ่ง

สมมติฐาน รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ แบบยึดมั่นประเพณีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี พบว่าผู้ที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดและแบบปิด มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี มองว่าการสมรสเป็นสิ่งมีคุณค่า ส่วนผู้ที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ยึดมั่นประเพณี มีความคิดเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมดาของคู่รัก ไม่จำเป็นต้องมีพิธีแต่งงานอย่างถูกต้องก็ได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานศึกษาวิจัยที่ผ่านมา ที่พบว่า รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความรู้ และทัศนคติต่อเรื่องเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเปิด และแบบประชาธิปไตย จะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาในระดับดี และมีทัศนคติต่อเรื่องเพศในเชิงบวก (นิสารัตน์ ทองอุปการ 2538, พันรัมย์ อุปถัมภ์ 2548, เนตรชนก บัวนาค 2532, สุชาพิชญ์ สอนกระโทก 2549 และ จิราภรณ์ รัตนพิทักษ์, 2546)

จากผลการทดสอบสมมติฐาน สามารถอภิปรายได้ว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ แบบยึดมั่นประเพณีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด และเปิดจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี แสดงว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีลักษณะที่เข้มงวด มีการวางระเบียบกฎเกณฑ์ภายในครอบครัวอย่างรัดกุม และวิธีการอบรมเลี้ยงดู ที่ให้อิสระทางความคิดกับสมาชิกสมาชิกในครอบครัวแต่ละคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆภายในครอบครัว เมื่อมีปัญหาสามารถพูดคุยหรือปรึกษากับพ่อแม่ได้ทุกเรื่อง เมื่อเกิดความขัดแย้งภายในครอบครัวพ่อแม่จะใช้เหตุผลและวิธีการ โน้มน้าวใจมากกว่าบังคับ เมื่อมีกิจกรรมใดในครอบครัวพ่อแม่จะถามความคิดเห็นของทุกคนก่อนเสมอ มีอิสระในการคบเพื่อน สนับสนุนให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันตามบทบาทหน้าที่ของตน และเปิดโอกาสให้จัดการกับเรื่องส่วนตัวในชีวิตประจำวันของตนเอง โดยเด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่บิดามารดา ยอมรับ ให้ความรักความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็กดังกล่าว ทำให้ให้เด็กเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบ มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าพูด และกล้าแสดงออก สามารถเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้อย่างไม่วิตกกังวล ส่งผลให้นักเรียน มีพัฒนาการทางด้านความคิด อารมณ์ และสังคม มีความเชื่อและมีทัศนคติต่อการ

มีเพศสัมพันธ์แบบยัดมันประเพณี ที่เห็นและให้คุณค่าต่อชีวิตสมรส การรักนวลสงวนตัว การรักษาพรหมจรรย์ ซึ่งความเชื่อและทัศนคติเหล่านี้เกิดจากวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครองนั่นเอง

ส่วนรูปการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อยที่มีวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่สมาชิกภายในครอบครัวที่ทุกคนมีอิสระในการตัดสินใจ ไม่มีกฎระเบียบ สมาชิกในครอบครัวสามารถทำอะไรก็ได้ตามความต้องการ โดยที่ไม่ต้องถามความคิดเห็นผู้อื่น พ่อแม่ไม่มีเวลาพูดคุยหรือสอบถามเรื่องราวต่างๆของสมาชิกในครอบครัว เมื่อมีปัญหาต้องหาทางแก้ไขด้วยตนเอง จะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ยัดมันประเพณี มองว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องของความรัก ความสนุก เป็นการสร้างความสัมพันธ์ เป็นการแสวงหาโอกาสทางเพศ การมีประสบการณ์ทางเพศเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจ คนรักกันสามารถมีเพศสัมพันธ์กันได้โดยไม่จำเป็นต้องมีพิธีแต่งงานตามประเพณี ยิ่งมีการสื่อสารแบบปล่อยมากเท่าไรนักเรียนก็จะมีทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ยัดมันประเพณีมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และปัญหาทางสังคมอื่นๆที่จะตามมาอีกมากมาย

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการนำผลการสื่อสารในครอบครัวไปใช้เพื่อ แก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการส่งเสริมความรู้ให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทราบถึงความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูลูกและผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยการนำข้อมูลการวิจัยเรื่องการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ไปหาแนวทางป้องกัน และแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้คือ

4.1.1 ครอบครัว ต้องให้ความสำคัญและเอาใจใส่ต่อการอบรมสั่งสอนลูก ให้เวลาให้ความรักความใกล้ชิดกับลูก ด้วยทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ สื่อสารกันด้วยความเข้าใจ ให้โอกาสลูกมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในกิจกรรมภายในครอบครัว ควรใช้เวลาอยู่กับลูกอย่างสม่ำเสมอคอยให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาเมื่อลูกต้องการ และช่วยแก้ไขเมื่อลูกประสบปัญหา ไม่พูดถึงความผิดพลาดในอดีต ให้กำลังใจและชื่นชมยินดีเมื่อลูกประสบความสำเร็จ ปลอดภัยให้กำลังใจเมื่อลูกทำผิดพลาด คอยตักเตือนสั่งสอนและแนะนำถึงการดำเนินชีวิตที่

ถูกต้องจึงถามปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติในทางที่ดี ต่อการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี ด้วยเหตุผล ดังต่อไปนี้คือ

1) รูปแบบการใช้ชีวิต

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กำลังอยู่ในช่วงวัยของการเรียนรู้ มีรูปแบบการใช้ชีวิตเพื่อตอบสนองต่อความสุข ความบันเทิงและเพื่อความพึงพอใจของตนเอง แต่ขณะเดียวกัน ถ้ามีการกำหนดกฎระเบียบในการดำเนินชีวิตที่ชัดเจน นักเรียนก็พร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติอยู่ภายใต้กฎระเบียบ ประเพณีและวัฒนธรรมของสังคม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

ดังนั้น ผู้ปกครองจึงต้องคอยดูแลคอยแนะนำถึงวิธีการใช้ชีวิตของนักเรียนให้เหมาะสมและถูกต้องจึงถามตามวัฒนธรรมและสังคมไทยทั้งอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้จักเลือกและใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณค่า ในการทำกิจกรรมทั้งในเวลาเรียน และนอกเวลาเรียน

2) การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากสื่อประเภทต่างๆ

นักเรียนมีการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศจากสื่อบุคคลคือเพื่อน มากที่สุด พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงต้องใส่ใจและดูแลอย่างใกล้ชิด ให้ความช่วยเหลือ คอยสอบถามแสดงความห่วงใย แนะนำ และให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสม อันเป็นวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความรู้สึกและพฤติกรรมของลูก ทำหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครองควรแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ มีความนุ่มนวล ให้ความสนใจในสิ่งที่ลูกอยากบอก อยากเล่า อยากถาม และอยากปรึกษา ไม่จู้จี้จุกจิก หรือแสดงความหึงหวง กับลูก การให้คำแนะนำที่ถูกต้องจะทำให้ลูกมีความรู้สึกเชื่อและไว้วางใจในพ่อแม่ ทำให้รู้สึกมั่นคง และปลอดภัย อีกทั้งยังช่วยป้องกันไม่ให้ลูกไปได้รับคำปรึกษาจากเพื่อนที่อาจไม่ถูกต้อง จนอาจทำให้เกิดปัญหาตามมาจนยากจะแก้ไข

3) การรับรู้ตนเอง

นักเรียนมีการรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง และการรับรู้ตนเองตามการรับรู้ของสังคม ในเรื่องของการเป็นคนมีความสุขมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาพร้อมกับลักษณะทางประชากรของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มาจากรอบครัวที่มีสถานภาพที่ดี ครอบครัวอยู่ด้วยกัน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เหมาะสม นักเรียนมีผลการเรียนที่ดี และได้รับค่าใช้จ่ายในการมาโรงเรียนอย่างเพียงพอแล้ว อธิบายได้ว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีฐานะทางบ้านที่ไม่เดือดร้อน ได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างทั่วถึง จึงมีการรับรู้ตนเองในเรื่องของการเป็นคนที่มีความสุข เป็นคนร่วมสมัย และเป็นคนใช้เหตุผล มากกว่าการรับรู้ตนเองในเรื่องอื่นๆ เนื่องจากเด็กมีความพร้อมในชีวิต ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทำให้ มีความเพ้อฝัน มีอุดมคติสูงส่ง มองโลกในแง่ดี ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองจึงควรแนะนำ และสอนลูกให้รู้จักค้นหาตัวเองตามความเป็นจริง เพื่อให้สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามความเป็นจริง

4) รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

นักเรียนมีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิดมากที่สุด รองลงมาได้แก่แบบปิดในปริมาณที่ใกล้เคียงกันมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ใช้ทั้งการสื่อสารในครอบครัวทั้งแบบเปิดและแบบปิด พ่อแม่ ผู้ปกครองควรใช้รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวในแบบผสมผสานกันทั้ง 2 รูปแบบตามสถานการณ์และความเหมาะสม เพราะการสื่อสารที่ดีจะช่วยสร้างสรรค์ให้เกิดความผูกพันในครอบครัว สร้างความผูกพันก่อให้เกิดความอบอุ่น เอื้ออาทรและความเข้าใจอันดีต่อกัน การเลี้ยงลูกโดยการให้อิสระทางความคิด สนับสนุนการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วม กล้าคิดกล้าทำ จะส่งผลให้เด็กเติบโตและมีพัฒนาการที่ดีทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ขณะเดียวกันเนื่องจากเด็กยังอยู่ในช่วงของการเป็นวัยรุ่น อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ยังมีความสับสนในสถานภาพของตนเอง พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงต้องถอยคูลงมาคอยดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดคอยดักเตือน ให้คำแนะนำและข้อปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อควบคุมให้นักเรียนมีวินัยอยู่ในกฎระเบียบของขนบธรรมเนียมที่ดีตามบริบทและสังคมของไทย

5) ทักษะการมีเพศสัมพันธ์

นักเรียนมีทักษะการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี นักเรียนมีทัศนคติเห็นด้วยในเรื่องหญิงไทยต้องรักษานวลสงวนตัว มากที่สุด แต่ขณะเดียวกันก็มีแนวโน้มที่จะยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานกันมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากข้อความที่นักเรียนบอกว่ายอมรับ ในเรื่องของการอยู่กินก่อนการแต่งงาน เนื่องจากมองว่าเป็นเรื่องปกติ เป็นธรรมดาของสังคมในปัจจุบัน หากเพื่อนหรือคนใกล้ชิดมีเพศสัมพันธ์อยู่กินกันก่อนแต่งงาน ถึงแม้จะมองว่าไม่เหมาะสมแต่ก็สามารถยอมรับได้

ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง จึงควรใส่ใจให้ความรู้ถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย การมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสม ด้วยการปลูกฝังให้ลูกที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นมีความรู้สึกรักเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง ยกย่องการเป็นคนซื่อสัตย์รักเดียวใจเดียว ฝึกให้มีความอดทนอดกลั้นรอคอยที่จะได้รับการตอบสนองต่อความต้องการของตนเองตามเวลาที่เหมาะสม สอนให้ลูกผู้หญิงรู้จักรักษานวลสงวนตัว วางตัวให้ดีและมีคุณค่า สอนลูกผู้ชายให้ภูมิใจในความเป็นชาย ไม่เอาเปรียบทางเพศหรือรังแกเพศหญิงที่อ่อนแอกว่า มีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถควบคุมอารมณ์ปรารถนาตามธรรมชาติ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมไม่ชิงสุกก่อนห่าม แนะนำและให้ความรู้ในเรื่องเพศสัมพันธ์ การป้องกัน และการคุมกำเนิดอย่างถูกต้อง เมื่อถึงเวลาเหมาะสม เพื่อเป็นการปลูกฝังทักษะการมีเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่นประเพณี ที่ถูกต้องเหมาะสม และดิงามตามวัฒนธรรมไทย อัน

จะเป็นการช่วยลดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาวในระยะยาว

4.1.2 โรงเรียนส่งเสริมความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์แบบยึดมั่น ประเพณี โดยใช้รูปแบบที่เหมาะสม เชิญผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่มีความรู้เฉพาะทางมาบรรยายให้ความรู้ ความเข้าใจถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสมดีงาม การให้ความรู้เรื่องวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ข้อเสียของการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน โดยจัดให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

4.1.3 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ควรมี นโยบาย ที่ส่งเสริมการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาให้กับเด็กนักเรียน ตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงระดับ มหาวิทยาลัย ตามความเหมาะสม เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้อง ปลอดภัยตั้งแต่เด็ก และมีทัศนคติที่ดีต่อการมีเพศสัมพันธ์ เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขการมี เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครในระยะยาว

4.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้ศึกษาวิจัยควรทำการศึกษาตัวแปรด้านทัศนคติการ เพศสัมพันธ์ด้วยการศึกษาเพิ่มเติม ใน 3 ประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

4.2.1 การศึกษาในเชิงลึกโดยการสังเกต การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

4.2.2 การปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ศึกษา ตามบริบท สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่

4.2.3 การศึกษากลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยอื่นด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤตยา อาชวนิชกุล และวารภรณ์ แซ่มสนิท (2537) “วัยรุ่นชายกับการซื้อประเวณี: การศึกษา
แนวทางการเปลี่ยนแปลงค่านิยมการซื้อประเวณี” รายงานการวิจัย ศูนย์สตรีศึกษา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เกศศิริ บุญญะอดิชาติ (2541) “รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ
นักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ขวัญตา ตุ่มหิรัญ และจิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2553) “ครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่น” ผลการศึกษาสภาพการ
ดำเนินชีวิตของครอบครัว ลักษณะพิเศษและบริการทางสังคมสำหรับครอบครัว
เอกสารประกอบการประชุมงานประชุมวิชาการครอบครัวศึกษา ประจำปี 2553
- ขวัญใจ เกียรติศักดิ์สาคร (2541) “รูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อ
สิ่งแวดล้อมของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตร-
มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชาการโฆษณา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- ขวัญใจ ผลิเจริญสุข (2539) “การสื่อสารในครอบครัวกับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับยาบ้าของ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จามรี ศรีรัตนบัลล์ (2543) “เจตคติทางบวกต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตภาคเหนือของประเทศไทย”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา
บัณฑิตวิทยาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จดหมายข่าวชุมชนคนรักสุขภาพ (2553) “ท้องไม่พร้อม ปัญหาหมกๆ ของความรัก ที่คุกคามวัยรุ่น
ไทย” ฉบับสร้างสุข 7, 101 (กุมภาพันธ์ 2553): 4
- จิราภรณ์ รัตนพิทักษ์ (2546) “ความรู้และทัศนคติต่อเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จุฑามาศ กิรติกสิกร (2542) “รูปแบบการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่นกับการใช้ประโยชน์จาก
สื่อมวลชน” วิทยานิพนธ์สาขาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- จิตตินันท์ เฉชะคุปต์ (2545) “แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา* นนทบุรี สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- _____. (2548) “การสื่อสารเพื่อพัฒนาเด็กและครอบครัว” *วารสารสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด* 20, 2 (กันยายน 47-ตุลาคม 2548)
- _____. (2552) “ชีวิตครอบครัว” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาทักษะชีวิต* นนทบุรี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จินตนา มนเทียรวิเชียรฉาย (2537) *ประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ศึกษาเฉพาะกรณี: นักเรียน นักศึกษาในกลุ่มเซนต์จอห์น* มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
- จินตนา พึ่งโพธิ์ (2547) “ผลการสร้างความตระหนักในเรื่องเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรที่มีต่อทัศนคติทางเพศในการรักษาวลสงวนตัวของวัยรุ่นหญิงที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนและวัฒนธรรมในด้านความสัมพันธ์ทางเพศแตกต่างกัน” *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*
- จิรวัดนา แก้วหนองเสม็ด (2546) “ปัจจัยของพ่อแม่ที่สัมพันธ์กับการสื่อสารเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่น” *วิทยานิพนธ์สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ชวรัตน์ เชิดชัย (2527) *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชะฤทธิ พงศ์อนุตรี และคณะ (2539) “การสำรวจความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร” *รายงานการวิจัย โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข*
- ชัยวัฒน์ ปัจจงพงษ์ และคนอื่นๆ (2524) *เพศศึกษาแผนใหม่* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- ธรรมบุญ กิติกุล (2542) “ค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสของนักเรียนนายร้อยตำรวจ” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประชากรศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล*
- ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์ (2544) “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ธีรพงศ์ ศิริจันทน์ ประภาสิริ ฐิติประวัตติ และศรัทธา วิญญูห์ตถกิจ (2543) “การสำรวจพฤติกรรมของวัยรุ่น” *นิตยสาร BrandAge* (สิงหาคม)

- นพพร เนียมนิล (2548) “รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน
โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นิสารัตน์ ทองอุปการ (2538) “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวและ
ทัศนคติต่อเรื่องเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญา
วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เนตรชนก บัวนาค (2532) “ความสัมพันธ์ในครอบครัว รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและ
ทัศนคติที่มีต่อเรื่องรักร่วมเพศของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นักเรียนเรต R นักศึกษาเรต X (2544, 18 กรกฎาคม) ไทยรัฐ หน้า 5
- นवलลออ สุภาพล (2534) “ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อคุณลักษณะของนักเรียนนาย
ร้อยตำรวจ” วิทยานิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต พัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- บุญจิระ พุทธิศรี (2541) “พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ
2540 และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เบ็ญจวัน ณ นคร (2548) “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนครศรีธรรมราช” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์-
มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บัณฑิตราชยศสถาน (2530) *พจนานุกรมทางสังคมไทย-อังกฤษ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525*
พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์
- ปฐมมา ทรัพย์สังข์ (2542) “การเปิดรับสื่อมวลชนของวัยรุ่นและผลกระทบที่เกิดขึ้นในเชิง
จริยธรรม” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาและวัฒนธรรม
เพื่อการสื่อสารและการพัฒนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
- ปณิธิ ปรัชญาภรณ์ (2547) “รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับการบริหารความโกรธของวัยรุ่นใน
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา 2” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- ประทุม ฤกษ์กลาง (2545) “การสื่อสารภายในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร” *บี ยู อคาเดมี*
1, 1: 45-49
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2546) *ทัศนคติ การวัดการเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย*
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์พีรพัชชา
- ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร (2530) *จิตวิทยาวัยรุ่น* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- ประมะ สตะเวทิน (2533) *หลักนิเทศศาสตร์* พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร ภาพพิมพ์
พนม เกตุมาน (2535) *สุขใจกับลูกวัยรุ่น* กรุงเทพมหานคร แปลนพับลิชชิง
- พรธาดา เขียนโกลา (2545) “รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับความรู้สึกลึกที่มีคุณค่าในตนเองของ
วัยรุ่น” *วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาล*
ครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- พีระ จิตรโสภณ (2546) “ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์*
และทฤษฎีการสื่อสาร หน้าที่ 10 หน้า 1-134 นนทบุรี สาขาวิชานิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พัชราภรณ์ ขจรวัฒนากุล (2549) “ความสัมพันธ์ของรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับภาวะ
สุขภาพจิตวัยรุ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์-*
มหาบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนารอบครัวและสังคม สาขามนุษยนิเวศศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พันธ์มภ์ อุปถัมภ์ (2548) “การสื่อสารและความสัมพันธ์ในครอบครัวกับทัศนคติในเรื่องการมี
เพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร” *วิทยานิพนธ์ปริญญา*
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิตพัฒนาการ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- มนัส ยอดคำ (2539) “การใช้เวลาว่างและความต้องการของกิจกรรมยามว่างของนักเรียนในจังหวัด
เชียงใหม่” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต* มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มณฑนา ไททะโกมล (2529) “การสื่อสารในครอบครัวของบุคคลกับลักษณะการบริหารงานของ
ผู้บริหารธนาคารแห่งประเทศไทย” *วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขา*
สื่อสารมวลชนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- ระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์ (2526) “ความรู้ เจตคติ และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประชากรศึกษา ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
- วรรณดี หมู่เย็น (2544) “รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วรรณวิมล สุรินทร์ศักดิ์ (2546) “การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานของวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วสันต์ จันทร์ประสิทธิ์ (2545) “ความสัมพันธ์และความสอดคล้องในตนเองกับความชื่นชอบและความพึงพอใจในตราสินค้า” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาโฆษณา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วรัญญู กุลดิลก (2541) “ทัศนคติในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสของนิสิตมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วัฒนา สารชะวีญ (2546) “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตเมืองและชนบทจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษา ภาควิชาพลศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วิทยา นาควัชระ (2537) *รู้จักชีวิต* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ส่งเสริมพัฒนา
 _____ . (2544) *ตอบปัญหาการเลี้ยงลูกและวัยรุ่น* กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้ง
- วิเชียร เกตุสิงห์ (2538) *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
 ไทยวัฒนาพานิช
 _____ . (2538) *ข่าวสารวิจัยการศึกษา* 18, 3 (กุมภาพันธ์-มีนาคม)
- วันเพ็ญ บุญประกอบ (2545) *พัฒนาบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่น* ตำราจิตวิทยาเด็กวัยรุ่น
 บียอนด์อินเทอร์เน็ตไพรซ์

- ศิริพร พูลทรัพย์ (2539) “การเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่น” ปรินญาณิพนธ์ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ศิริพร สิริยากุล (2534) “การศึกษาทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว” ปรินญาณิพนธ์ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2551)
- ศูนย์สารสนเทศ กระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลจำนวนนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2552
- ศักดิ์ดา ขำคม (2540) “รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย และไม่กระทำผิดกฎหมาย” ปรินญาณิพนธ์ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2518) *ตำราครอบครัวสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร*
สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย
- สมพงษ์ เกษมสิน (2514) *กองบริหาร พิมพ์ครั้งที่ 3 พระนคร โรงพิมพ์เกษมสุวรรณ*
- สมพิศ สุขวิฑูรย์ (2541) “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันการติดยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย” *รายงานการวิจัยสำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (อัครดาเนนา)*
- สนิท สมัครการ (2529) *มีเงินก็นับว่าน้องมีทองก็นับว่าพี่ระบบเครือญาติของไทย*
กรุงเทพมหานคร เฟื่องอักษร
- สร้อยวลัย สุขดา (2543) “การศึกษาค่านิยมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ” วิทยานิพนธ์ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุศึกษา ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2545) “พฤติกรรมวัยรุ่น” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา* หน่วยที่ 1-8 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สายทิพย์ สพมานะ สัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ฝ่ายปกครองและอาจารย์แนะแนว โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 โรงเรียน, กุมภาพันธ์ 2529
- สุชา จันท์เอม (2529) *จิตวิทยาวัยรุ่น* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช

- สุชาพิชญ์ สอนกระโทก (2549) “รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับความรู้และทัศนคติเรื่องเพศ
ของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดสมุทรปราการ” วิทยานิพนธ์ ปริญญา
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุพิศ รณขาว (2538) “ผลของการให้คำปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีของชะเทียร์ที่มีต่อการสื่อสาร
ในครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนบ้านปอไทย จังหวัด
เพชรบูรณ์” ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุพัตรา สุภาพ (2536) *สังคมและวัฒนธรรม ค่านิยม: ครอบครัว: ประเพณี* พิมพ์ครั้งที่ 8
กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- _____. (2543) *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*
กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- สุภาพ หงส์วิสัย (2544) “เจตคติต่อเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดร้อยเอ็ด”
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะ
สังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สุรพงษ์ โสชนะเสถียร (2533) *การสื่อสารกับสังคม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์
- สุรศักดิ์ เอี่ยมเก็บ (2541) “ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสกับบุคคลที่คาดหวังจะสมรส
ด้วยของนักศึกษามหาวิทยาลัย” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขา
จิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- สุวรรณ หงส์ศรีสุวรรณ (2544) “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการสื่อสารเรื่อง
เพศศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาการ
ประชาสัมพันธ์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เสถียร เขยประทับ (2525) *การเผยแพร่งานนวัตกรรม* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- เหม ทองชัย (2523) “ทัศนคติเชิงเสมอภาคของเยาวชนเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร” ปริญญา
นิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อรวรรณ ปิรันธน์โอวาท (2537) *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์

อรวรรณ สุวรรณบุญย์ (2539) “การสำรวจเจตคติ/ ความเชื่อ ที่เสี่ยงต่อการมี sex ของวัยรุ่น เพื่อจัดกิจกรรมการป้องกันการมี sex ก่อนวัยอันควร” รายงานวิจัยกองสุขภาพจิตสังคม กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

อเนก อารีพรอค และสุวิทนา อารีพรอค (2525) *เรียนรู้เรื่องเพศ* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์

อารีชา นุชอนงค์ (2541) “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับความก้าวร้าวของวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อุไร สุมาริธรรม (2545) *จิตวิทยาการแนะนำเด็กวัยรุ่น* สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544) *จิตบำบัดและการให้คำปรึกษารอบครัว* กรุงเทพมหานคร ศูนย์วิจัยและบำบัดครอบครัว

อุษา พิพัฒน์สาธุกิจ (2544) “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในโครงการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พสวท.)” วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อัญชัน สันติไชยกุล (2547) “รูปแบบการดำเนินชีวิต การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และการรับนวัตกรรมสินค้าแฟชั่นของวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการโฆษณา ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Good.V. Dictionary of Education 2nd Ed....New York : McGraw-Hill Book.

Mooij, M. (2004). Consumer behavior and culture: consequence for global marketing and advertising. USA:SAGE Publications.

Solomon, M.R. 1994). Consumer behavior: buying having and being (2nd ed). Boston:Allyn and Bacon.

www.bestwitted.com/?tag=likert-scale สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2553

www.edu.tsu.ac.th ดร.อิสริฎฐ์ รินไธสง สถิติสำหรับการวิจัยทางการศึกษา บทที่ 17 การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2553

เว็บไซต์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (“วัยรุ่นนุ่นรัก...ผลต่อสุขภาพและแนวทางการช่วยเหลือ” หนังสือพิมพ์ข่าวสด 6 พฤษภาคม 2547) สืบค้นเมื่อ ธันวาคม 2552

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง การสื่อสารในครอบครัวที่ส่งผลต่อทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์

ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร

คำแนะนำ กรุณาทำเครื่องหมายถูก (✓) หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) เพศ

1. ( ) ชาย

2. ( ) หญิง

2) ระดับการศึกษา

1. ( ) มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2

2. ( ) มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3

3) อายุ..... ปี

4) เกรดเฉลี่ย (GPA.) .....

5) สถานภาพของบิดาและมารดาของท่าน

1. ( ) อยู่ด้วยกัน

2. ( ) แยกกันอยู่

3. ( ) คนใดคนหนึ่งเสียชีวิตแล้ว

4. ( ) หย่ากัน

6) ผู้ที่ท่านพักอาศัยด้วย

1. ( ) อยู่กับบิดามารดา

2. ( ) อยู่กับญาติพี่น้อง

3. ( ) อยู่คนเดียว

4. ( ) อยู่กับแฟน

5. ( ) อื่นๆ.....

7) จำนวนสมาชิกในครอบครัวของท่าน (รวมตัวท่าน)

1. ( ) 2 คน

2. ( ) 3-4 คน

3. ( ) 5-8 คน

4. ( ) 8 คนขึ้นไป

8) ท่านได้รับค่าใช้จ่ายในการมาโรงเรียน วันละ.....บาท

9) ท่านมาโรงเรียนโดย

1. ( ) ผู้ปกครองมาส่งด้วยรถยนต์ส่วนตัว

2. ( ) นั่งรถเมล์มาเอง

3. ( ) เดินมา

4. ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 การใช้ชีวิตประจำวัน กรุณาตอบคำถามตามความเป็นจริง

2.1 กิจกรรมในเวลาเรียน

กรุณาทำเครื่องหมายถูก (✓) หน้าข้อที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด

กรุณาบอกถึงความถี่ในการทำกิจกรรมแต่ละอย่างดังต่อไปนี้ในเวลาเรียนว่าท่านทำบ่อยมากน้อยเพียงใด

กิจกรรมในเวลาเรียน	ความถี่ในการทำกิจกรรม				
	บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
1. เข้าห้องเรียนตรงเวลา					
2. ตั้งใจเรียน					
3. ไม่ตั้งใจเรียน					
3.1 พูดคุยกับเพื่อน					
3.2 อ่านหนังสือการ์ตูน					
3.3 โทรศัพท์					
3.4 เล่นเกมส์					
3.5 นั่งเหม่อ					
3.6 หลับในชั้นเรียน					
4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

2.2 กิจกรรมนอกเวลาเรียน

กรุณาทำเครื่องหมายถูก (✓) หน้าข้อที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด

กรุณาบอกถึงความถี่ในการทำกิจกรรมแต่ละอย่างดังต่อไปนี้นอกเวลาเรียนว่าท่านทำบ่อยมากน้อยเพียงใด

ข้อความ	ความถี่ในการทำกิจกรรม				
	บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
1. กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียน					
1.1 เรียนพิเศษ					
2. กิจกรรมเกี่ยวกับงานอดิเรก					
2.1 อ่านหนังสือ					
2.2 ดูหนัง/ฟังเพลง					
3. พักผ่อน					
3.1 นอนเล่น					
3.2 ไปเที่ยวต่างจังหวัด					

ข้อความ	ความถี่ในการทำกิจกรรม				
	บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
4. กิจกรรมเพื่อความบันเทิง					
4.1 เล่นเกมส์					
4.2 เล่นอินเทอร์เน็ต					
5. ทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว					
5.1 ช่วยทำงานบ้าน					
5.2 ช่วยครอบครัวหารายได้					
6. บำเพ็ญสาธารณประโยชน์					
7. อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

ตอนที่ 3 การเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ จากสื่อประเภทต่างๆ

ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้รับชม ฟัง อ่านข้อมูล ข่าวสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศสัมพันธ์ จากสื่อต่างๆ เหล่านี้มากน้อยเพียงใด

สื่อมวลชน/ อินเทอร์เน็ต	ความถี่ในการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ				
	บ่อยที่สุด ทุกวัน	บ่อย สัปดาห์ละ 5-6 ครั้ง	ปานกลาง สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง	น้อย สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	น้อยที่สุด ไม่เปิดรับเลย
1. วิทยุ					
2. โทรทัศน์					
3. หนังสือพิมพ์					
4. จดหมายข่าว					
5. นิตยสาร					
6. วารสาร					
7. อินเทอร์เน็ต					
สื่อเฉพาะกิจ	บ่อยที่สุด เดือนละ 7-8 ครั้ง	บ่อย เดือนละ 5-6 ครั้ง	ปานกลาง เดือนละ 3-4 ครั้ง	น้อย เดือนละ 1-2 ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. โปสเตอร์					
2. แผ่นพับ					

สื่อเฉพาะกิจ	ความถี่ในการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ				
	บ่อยที่สุด เดือนละ 7-8 ครั้ง	บ่อย เดือนละ 5-6 ครั้ง	ปานกลาง เดือนละ 3-4 ครั้ง	น้อย เดือนละ 1-2 ครั้ง	ไม่เคยเลย
3. คู่มือให้ความรู้ต่างๆ เช่นคู่มือป้องกันเอดส์/ หนังสือเพศสัมพันธ์					
4. หนังสือเกี่ยวกับเรื่อง เพศสัมพันธ์					
5. อื่นๆ (โปรดระบุ)					

ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านพูดคุยเรื่องเพศในลักษณะต่างๆกับบุคคลต่อไปนี้ บ่อยเพียงใด

สื่อบุคคล	ความถี่ในการเปิดรับสื่อในเรื่องเพศ				
	บ่อยที่สุด ทุกวัน	บ่อย 5-6 ครั้ง / สัปดาห์	ปานกลาง 3-4 ครั้ง / สัปดาห์	น้อย 1-2 ครั้ง / สัปดาห์	ไม่เคยเลย
1. แฟน					
2. บิดา					
3. มารดา					
4. พี่ /น้อง					
5. ญาติ					
6. เพื่อน					
7. ครู/อาจารย์					
8. แพทย์/เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข					
อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

ตอนที่ 4 การรับรู้ตนเองของวัยรุ่น

กรุณา กาเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด เพียงข้อละเครื่องหมาย เดียวโดยเครื่องหมาย (✓) ใกล้เคียงกับลักษณะข้างไหนมากที่สุดแสดงว่าท่านคิดว่าท่านเป็นคนที่ มีลักษณะเช่นนั้น

ตัวอย่างการตอบ ในกรณีที่ท่านคิดว่าท่านเป็นคนที่ก้าวร้าวหยาบกระด้าง และมีความสุขค่อนข้างมาก

ข้อ	ลักษณะ	ระดับการรับรู้				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1.	หยาบกระด้าง	✓				
2.	มีความสุข		✓			

4.1 การรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง ท่านคิดว่าท่านเป็นคนที่ มีลักษณะแบบใดต่อไปนี้

ข้อ	ลักษณะ	ระดับการรับรู้				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	หยาบกระด้าง					
2.	น่าตื่นเต้น					
3.	หงุดหงิดง่าย					
4.	มีอำนาจเหนือบุคคลอื่น					
5.	มัชยัสต์					
6.	มีความสุข					
7.	ร่วมสมัย					
8.	เป็นคนมีระเบียบ					
9.	ใช้เหตุผล					
10.	มีวุฒิภาวะ					
11.	เป็นทางการ					
12.	ปฏิบัติตามธรรมเนียม สังคม นิยม					
13.	เป็นคนซบซึ้งเข้าใจยาก					
14.	จืดชืด ไม่มีชีวิตชีวา					
15.	อ่อนนุ่ม ถ่อมตน					

4.2 การรับรู้ตนเองตามมุมมองของสังคม ท่านคิดว่าคนอื่นๆ โดยทั่วไป เช่น เพื่อน / พ่อแม่ ผู้ปกครอง/ครู อาจารย์/และบุคคลทั่วไป มองว่าท่านเป็นคนที่มึลักษณะเช่นใดดังต่อไปนี้

ข้อ	ลักษณะ	ระดับการรับรู้				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	หยาบกระด้าง					
2.	น่าตื่นเต็น					
3.	หงุดหงิดง่าย					
4.	มีอำนาจเหนือบุคคลอื่น					
5.	มัธยัสถ์					
6.	มีความสุข					
7.	ร่วมสมัย					
8.	เป็นคนมีระเบียบ					
9.	ใช้เหตุผล					
10.	มีวุฒิภาวะ					
11.	เป็นทางการ					
12.	ปฏิบัติตามธรรมเนียม สังคมนิยม					
13.	เป็นคนซบซ้อเข้าใจยาก					
14.	จิตซีด ไม่มีชีวิตชีวา					
15.	อ่อนน้อม ถ่อมตน					

ตอนที่ 5 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว

กรุณา กาเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด

การสื่อสารในครอบครัว	ความถี่ของการสื่อสาร				
	บ่อยมาก	ค่อนข้างบ่อย	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	ไม่เคยเลย
1. เมื่อท่านจะไปเที่ยวกับเพื่อน ต้องชี้แจงให้พ่อแม่ผู้ปกครองทราบอย่างละเอียดและต้องได้รับการอนุญาตก่อนจึงจะไปได้					
2. การตัดสินใจต่างๆ ในครอบครัว จะมีพ่อแม่หรือผู้ใหญ่คนใดคนหนึ่งที่มีอำนาจสิทธิขาดในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว					
3. เมื่อท่านทำความผิดจะถูกตำหนิหรือถูกลงโทษเสมอ					
4. ท่านต้องทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ในครอบครัวให้ตรงเวลาอย่างเคร่งครัด เช่น การรับประทานอาหารเช้า การเข้านอน					
5. ก่อนที่ท่านและสมาชิกในครอบครัวจะกระทำการใดๆ จะต้องคำนึงถึงชื่อเสียงเกียรติยศวงศ์ตระกูลเป็นสำคัญ					
6. หัวข้อสนทนาภายในครอบครัว พ่อแม่จะเป็นคนพิจารณาเลือกสรรให้สอดคล้องกับระเบียบกฎเกณฑ์ของครอบครัว					
7. ท่านได้รับการอบรมสั่งสอนให้เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ห้ามโต้แย้ง					
8. เมื่อท่านมีปัญหา หรือมีเรื่องไม่สบายใจ ท่านสามารถพูดคุยปรึกษากับพ่อแม่ ได้ทุกเรื่อง					
9. เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในครอบครัว พ่อแม่จะใช้วิธีชี้แจงเหตุผลและโน้มน้าวให้ท่านคล้อยตามมากกว่าการบังคับ					
10. เมื่อจะทำกิจกรรมใดๆ ภายในครอบครัว พ่อแม่มักจะถามความเห็นของท่านและสมาชิกในครอบครัวก่อนเสมอ					
11. ท่านมีอิสระในการคบเพื่อน สามารถพูดคุยสนทนากับบุคคลภายนอกได้อย่างอิสระ					
12. พ่อแม่ผู้ปกครองสนับสนุนท่านในการแสดงความคิดเห็นหรือในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องเพศ เรื่องการเมือง แม้ว่าความเห็นจะแตกต่างกัน					

การสื่อสารในครอบครัว	ความถี่ของการสื่อสาร				
	บ่อยมาก	ค่อนข้างบ่อย	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	ไม่เคยเลย
13. สมาชิกในครอบครัวท่านทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสม สามารถร่วมคิดร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆภายในบ้านได้					
14. พ่อแม่เปิดโอกาสให้ท่านจัดการเรื่องชีวิตประจำวันของตนเอง					
15. ในครอบครัวของท่านไม่มีการวางกฎระเบียบข้อบังคับใดๆ สมาชิกในครอบครัวสามารถทำอะไรได้อย่างเสรี					
16. ท่านและสมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ปัจจุบันมากกว่าที่จะไปเสียเวลาคิดถึงอนาคตที่ยังมาถึง					
17. พ่อแม่ไม่เคยมีเวลามาพูดคุยสอบถามความต้องการ หรือรับฟังเรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับตัวท่าน					
18. พ่อแม่ไม่เคยสอบถามเมื่อมีโทรศัพท์มาถึงท่าน					
19. ท่านสามารถเลือกทำกิจกรรมต่างๆได้ตามความต้องการโดยไม่ต้องคำนึงถึงสมาชิกในครอบครัวคนอื่น					
20. ท่านสามารถพูดคุยติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกได้อย่างเสรีโดยที่พ่อแม่ไม่เคยสนใจไต่ถาม					
21. เมื่อท่านมีปัญหา ท่านต้องหาทางแก้ไขปัญหานั้นด้วยตนเอง					

ตอนที่ 6 ทศนคติการมีเพศสัมพันธ์

ด้านความคิดเห็นและแนวโน้มที่จะกระทำ

กรุณา กาเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับความรู้สึก /ความคิดเห็นท่านมากที่สุด

ทศนคติการมีเพศสัมพันธ์	ระดับของความรู้สึก/ความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1. หญิงไทยต้องรักษาวลสงวนตัว					
2. นักเรียนชายหญิง ที่มีเพศสัมพันธ์กันเป็นสิ่งที่ผิด					
3. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ทำให้เสียการเรียน					
4. หญิงชายที่ดีจะต้องมีการแต่งงานที่ถูกต้องตาม ประเพณีก่อนมีเพศสัมพันธ์					
5. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส เป็นสิ่งน่าละอาย					
6. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสทำให้เกิดการผูกพันรัก ใคร่กันยิ่งขึ้น					
7. การมีเพศสัมพันธ์กับคนรักเป็นการพิสูจน์รักแท้ที่มีต่อ กัน					
8. การรักษาพรหมจรรย์เป็นสิ่งที่เพศหญิงพึงกระทำเป็น อย่างยิ่ง					
9. ชายหญิงที่รักกัน สามารถอยู่ด้วยกัน โดยไม่จำเป็นต้อง แต่งงานกัน					
10. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส ทำให้ได้เรียนรู้การใช้ ชีวิตที่ดี					
11. การเปลี่ยนคู่นอนหลายคนถือว่าเป็นกำไรของชีวิต					
12. เป็นเรื่องน่าอายมากถ้าเพื่อนรู้ว่าเรายังไม่เคยผ่านการมี เพศสัมพันธ์					
13. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรทำให้เพศหญิงรู้สึก ผิด อับอายและรู้สึกต่ำกว่าตัวเองไร้ค่า					
14. ชายหญิง ที่รักใคร่ชอบพอกัน การมีเพศสัมพันธ์ก่อน การสมรสถือว่าเป็นการแสวงหาความสุขด้วยกัน					

ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์	ระดับของความรู้สึก/ความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
15. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ไม่จำเป็นต้องมีความรักต่อกันก็ได้					
16. การทดลองใช้ชีวิตคู่ก่อนการสมรสทำให้สามารถแก้ปัญหาหลังสมรสได้					
17. การที่นักเรียน/นักศึกษา อยู่ด้วยกันถือว่าเป็นเรื่องปกติของสังคมปัจจุบัน					
18. การมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้งเดียวก็มีโอกาสตั้งครรภ์ได้					
19. การตั้งครรภ์ในวัยเรียนทำให้เสียอนาคตต้องออกจากโรงเรียนและอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตจากการทำแท้ง					
20. การอยู่ด้วยกันตามลำพังสองต่อสองของหญิงชายในที่ลับตา อาจทำให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจ					

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ สกุล เพศ อายุ เกรดเฉลี่ย จำนวนพี่น้อง จำนวนสมาชิกในครอบครัว การพักอาศัย มีแฟนหรือยัง
2. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ได้แก่คำถาม
  - 1) พ่อแม่ผู้ปกครอง มีการกำจัดเวลาในการเล่นคอมพิวเตอร์หรือไม่?
  - 2) เวลาเล่นคอมพิวเตอร์ที่บ้านเล่นคนเดียว พ่อแม่มีการแนะนำหรือมีส่วนร่วมในการเล่นหรือไม่?
  - 3) เมื่อมีปัญหาปรึกษาใคร? (เรียงลำดับ)
  - 4) พ่อแม่ ผู้ปกครองรับฟังความคิดเห็นของเราหรือไม่? อย่างไร?
  - 5) เมื่อมีโทรศัพท์มาหาที่บ้าน หรือขณะอยู่ที่บ้าน พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีการซักถามหรือไม่? อย่างไร?
  - 6) สมาชิกในครอบครัว มีการพูดคุยหรือแนะนำเรื่องเพศสัมพันธ์หรือไม่? อย่างไร?
  - 7) ถ้ามีปัญหาเรื่องความรัก เพศศึกษา ปรึกษาใคร? เพราะอะไร?
3. ทักษะการมีเพศสัมพันธ์ ประกอบด้วย ความรู้สึกและความคิดเห็นต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ได้แก่ คำถาม
  - 1) มีความคิดเห็นอย่างไรกับการอยู่กันสองต่อสองของชายหญิงในที่ลับตา
  - 2) ส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์จากสื่อใด? และจากใคร?
  - 3) รู้เรื่องการป้องกันตัวเองในการมีเพศสัมพันธ์จากสื่อใด? หรือใคร?
  - 4) สมัยนี้ผู้หญิงจำเป็นต้องรักจนลวงตนจนกว่าจะถึงวันแต่งงานหรือไม่? อย่างไร?
  - 5) คิดอย่างไรกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
  - 6) คิดว่าเมื่อไหร่ที่ควรจะมีเพศสัมพันธ์
  - 7) ข้อดีของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
  - 8) ข้อเสียของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
  - 9) การที่นักเรียนที่เป็นแฟนกันพักอาศัยอยู่ด้วยกันเป็นเรื่องปกติหรือไม่? อย่างไร?
  - 10) มีความคิดเห็นอย่างไร หากเพื่อนมาบอกว่ามีเพศสัมพันธ์กับแฟนแล้ว
  - 11) น่าอายหรือไม่ถ้าเพื่อนรู้ว่าเรายังไม่เคยมีเพศสัมพันธ์
  - 12) แต่ละคน มีพฤติกรรมกับแฟนถึงขั้นใดบ้าง (กอด หอมแก้ม จับมือ จูบ ลูบ คลำ มีเพศสัมพันธ์)

- 13) มีความคิดเห็นอย่างไรกับการที่ “คู่รัก” อยู่ด้วยกันโดยไม่จำเป็นต้องแต่งงาน
- 14) มีแฟนหรือยัง
- 15) มีความสัมพันธ์ในเชิงคู่สาวกับแฟนหรือยัง ขึ้นไหน ผู้ปกครองทราบหรือไม่

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสายทิพย์ สพมานะ
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 3 พฤษภาคม 2508
สถานที่เกิด	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี นิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หลักสูตรประกาศนียบัตร ผู้นำการเมืองยุคใหม่ รุ่นที่ 6 สถาบันพระปกเกล้า
สถานที่ทำงาน	ห้างหุ้นส่วนสามัญสายทิพย์มาร์เก็ตติ้ง 21/277-278 หมู่บ้านชุมทองเพชรเกษม ซอยหนองใหญ่ ถนนสุขาภิบาล 1 แขวงบางแค เขตบางแค กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	เจ้าของกิจการ